

TOLSTOI AIKAMME OMATUNTO

ESITELMIÄ VUOSILTA 1910 JA 1928
PITÄNYT

PEKKA ERVAST

ISBN 952-9603-20-7
Karisto Oy
Hämeenlinna 1993

SISÄLLYS

Tolstoin oppi	2
Pekka Ervastian esitelmä 23.9. 1928	
Tolstoin kristinusko	9
Pekka Ervastian esitelmä 30.9. 1928	
Rakkauden esteet Tolstoin mukaan	16
Pekka Ervastian esitelmä 7. 10. 1928	
Ansät ja valheet	23
Pekka Ervastian esitelmä 14.10. 1928	
Tolstoin pelastusoppi	33
Pekka Ervastian esitelmä 21. 10. 1928	
Tolstoin oppi ja okkultinen kokemus	41
Pekka Ervastian esitelmä 28.10. 1928	
Tolstoin oppi ja teosofia	51
Pekka Ervastian esitelmä 4.12. 1910	

TOLSTOIN OPPI

Näin syksyn työtä aloittaessamme on edessämme ensimmäinen esitelmätilaisuus, niin tuskin löytyy parempaa aihetta kuin suuren venäläisen kirjailijan ja ajattelijan Leo Tolstoin filosofia, kun juuri on vietetty, voimme sanoa, ehkä kaikkialla maailmassa hänen, satavuotissyntymämuistoaan.

Leo Tolstoi on ollut kuolleena jo kohta 20 vuotta ja nykyinen sukupolvi ei ehkä aivan tunne häntä niin paljon, kuin minun nuoruudessani. Nykyään ehkä parhaiten muistetaan, että Leo Tolstoi oli suuri kirjailija, jonka kaunokirjalliset teokset ovat mestariteoksia. Ehkä nykyiset nuoret lukevat ihastuneina hänen kertomuksiaan ja romaanejaan, mutta meidän aikanamme ei enää niin paljon muisteta sitä, että Tolstoi oli samalla myös suuri uskonpuhdistaja, reformaattori, että hän itse asiassa oli viime vuosisadan suurimpia profettoja.

Minä olen aina omasta puolestani asettanut hänet teosofisen liikkeen perustajan madame Blavatskyn rinnalle eräänä viime vuosisadan suurimpana profeettana. Leo Tolstoi oli tietenkin aivan erinomainen kaunokirjailijankin, mutta hän oli minusta vielä huomattavampi terävänä loogisena ja pelkäämättömänä ajattelijana, totuuden etsijänä, joka ei koskaan väistynyt minkään valheen edestä, vaan joka tahtoi päästä tiedon, totuuden ytimeen.

Jos häntä nykyään ei niin paljon enää nuorten keskuudessa tunneta ja muisteta profeettana, niin asianlaita oli toinen, kuten mainitsin, viime vuosisadan loppupuolella, 1800-luvun lopulla, jolloin minäkin aloin etsiä totuutta. Silloin Tolstoin nimi loisti suurena tähdenä totuudenetsijäin taivaalla, ja silloin myös koko maailma tiesi, että hän oli merkillinen profetta.

Mutta paremmin tiedettiin, yleisemmin muistutettiin silloin, että hän oli jonkinlainen kristinuskon vastustaja. Tietenkin asiaan vähänkin perehtyneet tiesivät, että hän oli kristillisten kirkkojen vastustaja. Ja venäläiskatolinen kirkko oli tämän hyvin ymmärtänyt ja oli julistanut hänet pannaan. Tolstoi oli kirkon ulkopuolella. Se sai aikaan, että ihmiset, jotka eivät lukeneet hänen filosofisia teoksiaan, tiesivät ja muistivat, että hän oli kristillisen kirkon ja kristinuskon – Jumalan, niin kuin he hengessään lisäsivät, – vastustaja, antikristus, joka kielsi kristittyjen Jumalan.

Sitten oli vielä toinen asia, joka oli yleisesti tiedossa Tolstoista ja joka aina tuotiin esille, jos milloin hänestä tuli keskustelua, ja se oli hänen oppinsa ruumiillisesta työstä.

Tolstoi – sanoivat kaikki ihmiset – opettaa, että meidän yhteiskuntamme on väärällä pohjalla, koko meidän kulttuurielämämme vie harhaan ja perikatoon, niin että ihmisillä ei ole mitään muuta pelastusta, kuin luopua siitä, minkä yhteiskunta meille antaa: luopua omaisuudesta, kaikesta ulkonaisesta loistosta elämässä ja ruveta työmiehiksi, työtätekeviksi miehiksi ja naisiksi. Muuta pelastusta ei Tolstoin mukaan ihmisillä ole näissä yhteiskunnissa. Tämä oli yleinen mielipide maailmassa, ja sen tähden oli myös luonnollista, että maailma piti Tolstoita sangen venäläisenä, he sanoivat: Hän ei ymmärrä meidän kulttuuriamme, sivistynyttä yhteiskuntaamme; hän tahtoisi pois kaikki kirkot, koulut, yliopistot ja kaikki; mitään ei jäisi jäljelle, hän tuomitsee kaiken.

Tolstoi oli Venäjällä nähnyt paljon ala-arvoista elämää sivistyneiden kesken, suuria sanomattomia kärsimyksiä köyhän kansan keskuudessa; sen tähden oli luonnollista, että hän tahtoi kutsua ihmiset takaisin luontoon, tekemään luonnollista työtä käsillään, joka on ensimmäinen välttämättömyys elämässä. Mutta

tuohan on sama kuin viedä ihmiskunta alkutilaan, jolloin on olemassa vain taistelu luonnonvoimia vastaan, ei mitään kulttuuria, sanottiin yleisesti.

Tällä tavoin arvostelivat ihmiset Tolstoita, ja heidän mielestään hänen oppinsa ruumiillisesta työstä, kuten luin eräästä englantilaisesta aikakauskirjasta, ei ollut ainoastaan sivistymätön, vaan suorastaan raaka.

Muistan selvästi, kuinka minä ja monet muut minun kanssani emme osanneet ollenkaan asettua tällaiselle kannalle; me emme ollenkaan voineet hyväksyä tätä maailman kritiikkiä, me olimme ymmärtäneet Tolstoin aivan toisella tavalla. Me olimme ymmärtäneet, ettei hän suinkaan tahtoisi, että hävitettäisiin kirkot ja koko yhteiskunta, vaan että hän kääntyi yksilöiden puoleen. Hän ei ollenkaan puhunut yhteiskunnille, vaan yksilöille. Hänellä oli vakava pelastuksen sanoma, ja hän uskoi siihen itse ja hän julisti sitä sanomaa, ja sen tarkoitus oli herättää ihmisiä ja kutsua yksilöitä parannukseen.

Mutta tuo Tolstoin viittaus ruumiilliseen työhön, joka ei suinkaan ollut hänen ainoa mullistava oppinsa, vaan ainoastaan eräs olennainen kohta koko hänen elämäkatsomuksessaan ja opissaan, herätti meissä muutamissa totuuden etsijöissä viime vuosisadan loppupuolella suurta kaipuuta aivan toisesta syystä: ei siitä syystä, että me olisimme erikoisesti inhonneet kulttuuria tai erikoisesti ihailleet jotakin ruumiillista työtä sinään. Meidän totuudenetsimisemme ei ollut mitään aivovoimistelua, se ei ollut pelkkää älyllistä ponnistelua, vaan se oli sydämemme, henkemme ja omantuntomme kaipuuta; me ikävöimme, niin kuin itse sanoimme, Jumalaa, mutta me ikävöimme elävää Jumalaa, emme mitään oppeja.

Ja sen tähden meidän kysymyksemme oli: ”Miten sinä, Jumala, tahdot, että me eläisimme täällä maan päällä?” Ja se mikä meitä ihmetytti, oli, ettemme saaneet miltään uskonnolta vastausta tähän kysymykseen, ei siltä kristinuskolta, johon meidät oli kasvatettu lapsesta lähtien, ei myöskään keltään ihmiseltä.

Jos me käännyimme kristittyjen puoleen, niin heillä oli aina huomautus meille valmiina: Jos te olette todellisia totuuden etsijöitä, silloin te olette Jumalan etsijöitä, ja silloin te etsitte pelastusta synnistä ja pahasta, sillä synty ja paha on inhimillisen elämän suuri vaikeus ja ristiriita. Siis te etsitte pelastusta synnistä ja pahasta. Me nuoret silloin hieman hämmästyimme ja sanoimme: Mitenkä synnistä ja pahasta? Silläkö tavoin, että me silloin tulemme synnittömiksi? Siksi me tietenkin tahdomme tulla, me emme tahdo tehdä mitään pahaa, ei mitään väärää, ei syntiä, siis synnittömäksi, sitäkö te tarkoitatte?

– Ei, ei, sanoivat uskovaiset, ei kukaan ihminen voi tulla synnittömäksi, kuinka te nuoret ihmiset tuolla tavoin ajattelette? Mikä ylpeä ja perkeleellinen ajatus tuo on, ei kukaan voi synnittömäksi tulla. Ristiriita ja vaikeus on synnissä ja pahassa, siinä sisäisessä tiedossa, että me olemme auttamattomasti synnin orjia, auttamattomasti pahan pauloissa. Sen tähden vapautuminen synnistä ja pahasta tarkoittaa sitä, että me saisimme Jumalalta anteeksi, ettei hän olisi vihainen ja rankaisisi meitä, vaan ottaisi meidät armoihinsa. Siihen pitää teidänkin pyrkiä, jos olette totuuden etsijöitä. Kukaan ihminen ei voi tulla synnittömäksi, mutta hän voi saada syntisyytensä anteeksi Jumalalta.

Me olimme nuoria, meidän järkemme ei ollut sokaistunut kirkollisella tavalla; me saatoimme objektiivisesti ja puolueettomasti ajatella, ja silloin me heti kysyimme: ”Kun te sanotte noin, että Jumalan pitäisi antaa anteeksi ja että meidän pitäisi saada anteeksi Jumalalta syntimme ja pahuutemme, niin silloin te edellytätte, että on olemassa Jumala, joka on kovin vihainen siitä, että olemme syntisiä ja pahoja. Mistä me silloin vapaudumme?”

– Te vapaudutte iankaikkisesta kadotuksesta; iankaikkinen kadotus odottaa teitä kuoleman jälkeen, jollei hän teitä armossaan pelasta.

– Niin, me olemme tuon kuulleet, mutta tuokin oppi edellyttää, että kadotus on olemassa, sellainen mahdollisuus, että ihminen voi joutua iankaikkiseen piinaan, kun hän ei sattumalta usko Jumalaan. Me

emme ole tulleet omasta tahdostamme tänne maailmaan, emme ainakaan siitä tiedä, ja meidän edessämme on iankaikkinen piina. Meidän mielestämme on Jumala silloin hyvin kummallinen olento, erinomaisen julma ja käsittämätön tyranni.

Tämä oli meidän puoleltamme niin loukkaavaa ja ehkä liiankin pitkälle mennyttä puhetta, niin että uskovaiset loukkaantuvat: Kuinka voi noin vaarallisesti ja uhkarohkeasti ajatella; minkä kirouksen vedätte päällemme, kun niin uskallatte ajatella.

Mutta me puolestamme totuuden etsimisessä olimme aivan vilpittömiä ja rehellisiä: me emme osanneet askeltakaan väistyä, meidän täytyi sanoa: Jos tässä ilmenneessä elämässä on olemassa jokin ikuinen helvetti tuskineen, silloin ei ole olemassa mitään hyvää, rakastavaa isää, vaan perkele, johtamassa asioita. Sillä kuinka Jumala olisi kaiken luonut, jos hän aina saa riidellä perkeleen kanssa, eikä kuitenkaan pääse voitolle?

Tällaiset puheet olivat 90-luvun loppupuolella uskovaisten mielestä suorastaan kauheita. Meidän aikanamme on ehkä jo toisin; nyt uskalletaan ajatella filosofisesti, ei ole niin kamalaa jos tuo ajatuksiaan julki. Mutta silloin se oli arka asia, ja meidän keskustelumme ei saattanut viedä muuhun kuin negatiiviseen lopputulokseen. Ja kun me kysyimme uskovaisilta: ”Mitä pitää tehdä tässä elämässä?” – niin he eivät osanneet sanoa muuta kuin: ”Täyttäkää velvollisuutenne hyvin ja olkaa pahaa tekemättä, älkää langetko niihin synteihin, jotka Mooseksen kymmenessä käskyssä kielletään. Eläkää kunnan ihmisinä, suorittakaa työnne ja kuolkaa autuaasti.”

Tämä tuntui meistä koko lailla ihmeelliseltä, sillä me, jotka olimme aivan nuoria ja turmeltumattomia ihmisiä, emme tunteneet pienintäkään halua mihinkään sellaiseen syntiin tai rikokseen, joista näissä käskyissä puhuttiin; me emme halunneet murhata, emme varastaa, emme tehdä aviorikosta. Me emme olleet naimisissakaan, me emme ymmärtäneet, että ihminen saattaisi olla epäpuhdas ajatuksissaan, meillä ei ollut minkäänlaisia himoja, emme polttaneet tupakkaa, emme käyttäneet alkoholia, meillä ei ollut minkäänlaista harrastusta kiellettyihin synteihin.

Ja me kysyimme: ”Mitä Jumala tahtoo meidän tekevän?” Ja meille vastattiin: ”Uskokaa hänen poikansa armoon, että hän pelastaisi teidät pahasta.” Mutta kun emme tahtoneet tehdä pahaa, emme puhua valhetta, emmekä ajatella epäpuhtaasti! – Ja yhä me kysyimme: ”Mitä varten on tämä elämä, mitä varten meidän pitää olla olemassa? Jos toiset ihmiset ovat sellaisia, että heille pitää antaa kieltoja, ettei saa murhata, varastaa jne. – niin mehän olemme aivan mahdottomia olentoja täällä maan päällä, ihmeellisiä poikkeuksia, kun me emme edes tahdo tehdä mitään pahaa. Mitä meidän siis pitää tehdä? Eikö Jumala sano, mitä ihmisen pitää tehdä?”

Sanooko hän ainoastaan, mitä ei pidä tehdä? Me emme tienneet mitään kuolemanjälkeisestä elämästä. Meistä oli yhdentekevää, oliko sitä ollenkaan; me emme osanneet ajatella niitä asioita. Kun me oikein ahdistimme uskovaisia näistä asioista, niin heidän täytyisi tunnustaa, etteivät he tiedä, onko kadotus olemassa, tai olemmeko me olemassa kuoleman jälkeen. Eivät he oikeastaan tienneet mitään.

Silloin meissä heräsi ankara vastustus: Kuinka te uskallatte opettaa, kun ette tiedä, onko kadotus olemassa tai onko ihminen olemassa kuoleman jälkeen? Kuinka uskallatte rakentaa oman maailmankatsomuksenne ja lastenne kasvatuksen tuollaiselle pohjalle? Sehän on aivan hiekalle rakennettu. Silloin he eivät voineet muuta kuin sanoa: ”Emme uskalla ajatella niin pitkälle: meidän täytyy uskoa, mitä kirkko opettaa, sillä muuten tämä elämä olisi aivan toivotonta?” Kysyimme silloin: ”Miksi toivotonta?”

Vanhemmat ihmiset eivät ensin tahtoneet tunnustaa, miksi elämä oli niin toivoton, mutta tiettyjä havaintoja tekemällä erikoisesti heitä rakastamalla ja hellyttämällä saimme tietää, että tämä elämä on heistä niin surkea ja toivoton sen tähden, että he kaikki kyllä olivat tahtoneet jotakin hyvää, jotakin kaunista, mutta eivät sitä saaneet, eivät olleet sitä itse osanneet: koko ihmiselämä on hirvittävä ristiriita sen tähden, että

vanhempana heissä oli herännyt kaikenlaisia intohimoja, vaikeita ominaisuuksia ja puolia vallitsevien olojen takia.

Hirmuisen väärinkäsityksen, sorron ja valheen takia oli paha herännyt heidän sisässään. He tunnustivat: Sen tähden olemme tällaisen suunnattoman ristiriidan vallassa, kun näemme, että elämä on pelkkää tuskaa, ja kumminkin samalla sisimmässämme tahtoisimme onnea ja sopusointua, rauhaa ja hyvää. Sen tähden elämä on niin toivotonta.

Saimme siis kuulla vanhemmilta ihmisiltä, että elämä oli kurjaa! Hehän eivät sitä joka hetki ajatelleet: päin vastoin he myönsivät itse, että elämä oli erittäin siedettävää, että se oli useimpina hetkinä koko lailla onnellinen sen tähden, että tuo sisäinen ristiriita unohtui kaikenlaisissa elämän puuhissa ja hommissa.

Silloin me nuoret ymmärsimme Tolstoita. Tolstoi toi positiivisen ja selvän vastauksen. Hänkin sanoi tosin niin kuin nuokin vanhemmat ihmiset olivat tunnustaneet ja niin kuin me saatoimme hyvin ymmärtää: Nykyinen elämämme on yhtä ainoata suurta ristiriitaa, sen tähden luopukaamme siitä: Heittäkää omaisuudet, asemat, ulkonaiset loistot, tulkaa kaikki veljiksi, yksinkertaisiksi ihmisiksi ja tehkää työtä. ja silloin me myöskin ymmärsimme, mitä hän tarkoittaa tuolla ruumiillisella työllä. Ei hän tarkoita sillä mitä ruumiillista työtä tahansa, vaan ennen kaikkea maanviljelystä ja niitä ruumiillisen työn lajeja, jotka olivat aivan välttämättömiä ihmiskunnan elämälle maan päällä. Hän sanoi nimenomaan: Jos sinä olet työssä jossakin viinanpolttimossa, valmistat alkoholia, silloin olet kyllä työmiehen kirjoissa, mutta se ei ole sitä sielullista työtä: luovu siitä ja rupea siihen työhön, joka on itsessään hyvää ja puhdasta.

Ihminen on ylpeä, jos hän ajattelee että hän tekee niin tärkeätä työtä, että hän nousee toisten yläpuolella. Ihmisen täytyy olla nöyrä hengessään. Hänen pitää ajatella: Miten voin elää niin, että voin olla hyödyksi ihmisille, iloksi ja lohdutukseksi enkä rasitukseksi? Niin minun pitää elää maailmassa etten heti ensi kädessä ajattele, että minulla olisi jokin erikoisen tärkeä työ.

Minun tulee ajatella, että minun työni on niin vaatimatonta ja pientä, niin kuin työ maan päällä voi olla, ehkä se on pellon kuokkimista, puusepän tai sepän työtä . . . Minun työni on oleva niin vaatimatonta ja pientä, ettei kukaan minun persoonaani huomaa, vaan että saan olla välittömäksi hyödyksi maailmassa. Nöyrästä veljellisestä mielestä lähtee tuo Tolstoin kehoitus: Luovu kaikesta ja tule yksinkertaiseksi työmieheksi.

Tämä oli positiivinen vastaus, joka iski suoraan meidän sydämeemme, omaantuntoomme ja järkeemme. Se antoi elämälle sisältöä, se sanoi meille selvästi, mitä meidän pitää tehdä elämässä ja sen tähden me ymmärsimme Tolstoita hyvin: meidän sydämemme hyväksyi hänet. Ja tietenkin me myös yritimme. Me aloitimme juuri siitä kohdasta, josta Tolstoikin sanoo: Jos teillä on joitakin sellaisia tapoja, kuin juoppous, niin silloin se on ensimmäinen, josta luovutte. Ja koska on paljon ihmisiä, jotka eivät juopottele, mutta jotka kuitenkin eivät elä täysin puhtaasti, esimerkiksi ravintonsa suhteen, niin ensimmäinen askel heille on se, sanoo Tolstoi, että he luopuvat, paitsi alkoholista ja tupakasta, myös lihan ja kalan syönnistä, kaikkien elävien olentojen tappamisesta.

Meillä ei ollut niitä tapoja, emme tupakoineet emmekä tehneet muutakaan sellaista, mutta me olimme lihansyöjä, kuten ihmiset yleensä: me luovuimme lihasta ja tulimme ankariksi kasvissyöjiksi ja ajattelimme, että koska ihmiset ennen vankilassa olivat vedellä ja leivällä, miksi emme mekin voisi; miksi me olisimme parempia kuin he, jotka toisten pakotuksesta sen tekivät. Käytännössä meidän ravintomme rajoittui siten veteen ja leipään.

Mutta omasta puolestani tein ruumiillisen työn suhteen koko lailla pian merkillisen havainnon. Havaitsin, että samalla kun koetin tehdä ruumiillista työtä, samalla alkoi elämä minun ympärilläni, omassa tajunnassani, aurassani, tulla erittäin vilkkaaksi. Jouduin koko ajan keskusteluun henkimaailman kanssa,

mitä ihanimpien henkiolentojen kanssa, jotka sanoivat minulle, sitä ja sitä sinun pitää nyt kirjoittaa. Ja minulle näytettiin näkyjä, kuvia maailmasta, maailman rakenteesta, maailman luomisesta ja kehityksestä, ihmisen suhteesta kosmokseen, jumalista, enkeleistä ja kaikkien elävien olentojen omasta paikasta tässä suuressa draamassa, jota me nimitämme osallistumiseksi suureen komediaan, niin kuin Dante sanoo. Ja minulle laulettiin ja soitettiin, mutta ennen kaikkea minua inspiroitiin ja sanottiin: sinun pitää kirjoittaa.

Ensin minä vähän ihmettelin ja epäilin, mutta sitten aloin ajatella itsenäisesti ja vapaasti ja huomasin, minkä tietenkkin monet ihmiset hyvin tiesivät ja olivat ajatuksissaan aikoja sitten huomanneet, että kulttuuria on olemassa ja että ihmiset ovat täällä maan päällä kehittyäkseen, sivistyäkseen, ei ainoastaan ruumiillisesti ja ruumiillisissa olosuhteissa, ei ainoastaan tässä näkyvässä maailmassa, mutta myöskin henkiolentoina.

Minulle selvisi päivä päivältä yhä kirkkaammin tuo elämän suuri draama, että me ihmiset henkiolentoina synnymme tänne yhä uudestaan ja että meidän tehtävämme on kasvaa ja kehittyä, että me käymme kuin koulua. Ja tämä koulu on samalla siinä suhteessa hyvin merkillinen, että se on kuin elämän puutarha. Ja meidän täytyy tehdä siitä todellinen paratiisi. Se on koulu ja me emme voi tehdä siitä paratiisia, ennen kuin me tulemme hyväksi, täydellisiksi olennoiksi. Meidän täytyy kasvaa tässä täydellisyyttä kohti.

Silloin myöskin itse työn salaisuus selvisi minulle. Se on meidän oman tahtomme ja henkivoimamme käyttämisestä. Se on meidän oman elämänvoimamme käyttämisestä hyvän palvelukseen. Ja meille ihmisille on juuri yksilönä annettu tuo käsky: Valitkaa oma työnne. Tehkää sellaista työtä, josta on hyötyä, iloa ja onnea ja jonka avulla te voitte auttaa ihmisveljiä. Silloin on yhdentekevää, mitä työtä te oikeastaan teette.

Ja minulle myös selvisi, kuinka tärkeää on taiteellinen työ, kauneuden luominen tähän maailmaan, runous, kirjallinen työ, sävellystyö. Minulle tuli selväksi, että se on ruumiillisen työn jatkoa, sillä samalla kun se on käsityötä, se on henkevämpää ja itsetietoisempaa ja nostaa ihmiskuntaa ylöspäin. Todellinen taiteellinen ja tieteellinen, todellinen kulttuurityö on arvollista. Ja tämä oli aksiooma kaikille ihmisille; kaikki tiesivät tämän selviönä. He eivät jumalointeet ainoastaan ruumiillista työtä. Tämän minä havaitsin, mutta siihen oli tullut vain eräs puoli lisää, joka oli henkiolentoille välttämätön: Valitse itse työsi, silloin sinä olet itsenäinen olento, silloin saat vastata kaikesta itse.

Ja tämä ongelma kävi minulle vielä selvennäksi, kun eräs tuttava, ystävä, kerran sanoi minulle: ”Minä olen lopen väsynyt tuohon kehoitukseen, luovu kaikesta ja tee ruumiillista työtä. Minun kohtalona on ollut pienestä pitäen olla ilman kaikkea: minulla ei koskaan ole ollut mitään omaisuutta: 12-vuotiaasta saakka olen saanut huolehtia omasta toimeentulostani. Minulle ei ole annettu sivistystä. Yöllä olen saanut lukea, siksi minulla on niinkin paljon oppia kuin minulla sattuu olemaan. Mistä minä luovun? Sydämeni on katkeroitunut siitä, että toisilla on kaikkea, ja minulla ei ole mitään. Mieluummin panisin pommeja talojen alle, että kaikki rikkaat lentäisivät ilmaan. Olen aina kärsinyt nälkää.”

Minä kauhistuin hengessäni, sillä tiesin, että tuo kaikki oli eräältä kannalta totta. Mikä oli hänen elämänsä ongelma? Sanoin hänelle: ”Jospa sinun pitäisikin alkaa toisesta asiasta. Sinulla on nuo ensimmäiset edellytykset, mutta kuinka on toisen askelen laita? Oletko sinä täysin puhdas, tunnetko itsesi aivan puhtaaksi tarkoitan sukupuolisesti. Oletko siitä aivan vapaa?” Hän hämmästytti sanomattomasti ja sanoi: ”Sehän on minun ristiriitani: sehän se on katkeroittanut elämäni, etten tahdo mitään sietää ja kärsiä. Sukupuolipulma on liian lähellä minua: en osaa ratkaista sitä käytännössä: olen kaikkea muuta kuin puhdas.”

Minäkin puolestani olin hämmästyinyt enkä osannut silloin mitään vastata. Mutta myöhemmin hän sanoi: ”Olen ottanut tuon asian jälleen uudella tavalla omantuntoni ratkaistavaksi. Kenties on jokin onnellinen ratkaisu sinullekin.” Hän unohti tuon ensimmäisen vaikean ristiriidan ja alkoi ottelun toisen ristiriidan kanssa. Sen jälkeen en häntä sitten tavannut.

Sitten myöhemmin tapasin erään toisen henkilön, joka sanoi minulle: ”Minä olen aivan väsynyt koko elämään; minä en oikeastaan jaksaisi olla olemassa. Minulla on hyvin suuri houkutus tappaa itseni.” Me aloimme keskustella. Hänkin oli köyhä työmies, joka ei suinkaan ollut saanut tanssia ruusuilla elämässään, vaan jonka aina oli pitänyt ponnistaa. Ei hänellä ollut mitään mistä luopua, vaan hän tuli itse toimeen ja auttoi niitä, jotka olivat häntä lähellä. Ja kun menimme toiseen pulmaan ja ristiriitaan, niin selvisi, ettei hänellä siinäkään suhteessa ollut mitään ristiriitoja: hän oli puhdas kuin äskensyntynyt lapsi. Hänellä ei koskaan ollut mitään sukupuolista pulmaa: hän oli aina elänyt hyvänä, auttavana, lempeänä olentona: ei kaivannut mitään: hänellä ei ollut mitään intohimoja.

— Etkö koskaan ole kaivannut rakkautta? kysyin. En, mitä minä sillä. No, sitten meidän täytyy kai mennä kolmanteen ristiriitaan, jos nämä kaksi ovat aivan selviä. Kolmas askel on näet kärsivällisyys. Osaatko sinä olla kärsivällinen ja odottaa, kunnes Jumala näyttää itsenä sinulle? Sinun pitää jatkaa yhtä nöyränä, yhtä puhtaana, kauniina ja hyvänä, kuin tähänkin saakka, mutta kestää, olla kärsivällinen ja odottaa, sillä me emme voi asettaa vaatimusta Jumalalle: Nyt sinun täytyy näyttää itsesi minulle. Tai miksi emme voisi sitä sanoa, mutta emme saata olla varmoja, näyttääkö Hän itsensä meille, sillä Jumala tietää parhaiten, koska on oikea aika, hänen totuutensa meille selvitä.

TOLSTOIN KRISTINUSKO

Tolstoin kristinusko ei ollut sama kuin kirkon usko. Sen tiedämme siitäkin, että Venäjän kreikkalais-katolinen kirkko julisti Tolstoin pannaan. Mutta hänen kristinuskonsa oli silti hyvin pätevä. Hän piti Jeesus Kristusta ei ainoastaan erinomaisen suuressa arvossa ihmisenä, vaan suorastaan todella sellaisena lähettiläänä, joka aloitti uuden aikakauden ihmiskunnan historiassa.

Sen tähden voimme sanoa, että Tolstoin kristinusko oli sangen lähellä meidän ruusuristiläistä käsitystämme kristinuskosta. Kun Tolstoin elämänfilosofiaa tutkii perinpohjaisesti, silloin huomaa, kuinka lähellä, ei ainoastaan etiikkansa puolesta, vaan myöskin metafysisesti, siis maailmankatsomuksensa, oppinsa puolesta, se on juuri ruusu-ristiläistä elämänymmärrystä.

Tolstoi jakaa ihmiskunnan historian aluksi kuin kahteen osaan, siihen, joka oli Jeesus Kristuksen ilmestymisen edellä ja siihen, joka alkoi sen jälkeen. Aivan niin kuin me, myöskin hän sanoo: Se ero mikä on Kristusta edeltäneen ajan ja Kristuksen jälkeisen ajan välillä on se että, nyt Kristuksen jälkeen voi kuka tahansa päästä totuuden tietoon, mikä ennen oli mahdollista ainoastaan joillekin harvoille erikoisen lahjakkaille ja viisaille ihmisille.

Tolstoi mainitsee silloin näiden viisaiden ihmisten joukossa mm. sellaiset nimet kuin Salomo, Laotse, Kungfutse, Buddha. Yleensä suurilla joukoilla, sanoo Tolstoi, ei ollut mahdollisuutta päästä totuuden tietoon. Mutta nyt tämä on ihmisille mahdollista, mikä johtuu ihmiskunnan kehityksestä, sekä Jeesus Kristuksen työstä ja opista.

Tolstoi jakaa ihmiskunnan kehityksen kolmeen periodiin, joista viimeinen on se Kristuksen jälkeinen aikakausi, jossa nyt elämme. Ennen tätä on ollut jo kaksi periodia. Ensimmäinen noista aikakausista muistuttaa sangen paljon sitä käsitystä, mikä meilläkin voi olla siitä ajasta, joka oli ennen, – niin kuin on tapana sanoa kristinuskon piireissä, ennen syntiinlankeemusta.

Tolstoi ei kumminkaan käytä syntiinlankeemus sanaa. Hän ainoastaan sanoo, että ihmiskunnan kehitys alkuaikoina muistutti eläimikunnan kehitystä. Hän sanoo: Silloin ei ollut vielä järki eli ajatus ihmisessä herännyt, ja ennen kuin järki heräsi ihmisessä, he olivat eläimellisessä tilassa, toisin sanoen, he tyydyttivät ruumiillisia tarpeitaan eivätkä tienneet mistään muusta.

Tolstoi sanoo myös nimenomaan, että he elivät jonkinlaisessa joukkotajunnassa. Heillä oli kuin yhteinen tajunta, niin kuin eläimilläkin on yhteinen vaisto, joka antoi heidän elää verraten onnellista elämää, koska he eivät tienneet mistään muista kuin niistä luonnollisista tarpeista, joita he heti saattoivat tyydyttää aivan eläimellisellä tavalla. Tämä periodi ihmiskunnan historiassa jäi kuitenkin Tolstoille jonkin verran hämäräksi. Ei hän osannut sitä sen tarkemmin kuvata koska, siitä ajasta ei ole mitään suoranaisia todistuksia. Mutta psykologisesti katsoen on luonnollista, hän sanoo, että ajatteleminen tällaista ihmiskunnan aikaa, jolloin ihmiset, jos kohta elivät tällaisessa inhimillisessä ruumiissa, olivat järkensä puolesta vielä eläimen tasolla. Ajatuskyky ei ollut heillä sen kehittyneempi kuin eläimillä.

Sitten ihmiskunnan historiassa tuli aika, jolloin järki heräsi. Ihmiset alkoivat ajatella, ja siitä lähtien on vallinnut yhtämittäinen ristiriita ihmiselämässä. Sitä lähtien ovat ihmiset eläneet keskellä ristiriitoja ja olleet onnettomia, eivätkä ole osanneet ratkaista elämänkysymystä.

Se ristiriita, joka aiheutui järjen eli ajatuksen heräämisestä, oli siinä, että ihminen huomasi itsensä yksilölliseksi, rajoitetuksi olennoiksi. Hän ei enää elänyt joukkotajunnassa, vaan tuli tietoiseksi itsestään. Hän katseli itseään ja huomasi, että oli yksilöllinen olento, erillään toisista yksilöllisistä olennoista. Koko maailma on täynnä yksilöllisiä olentoja, mutta hän tunsikin olevansa kaikista lähinnä sitä tiettyä yksilöä, jossa hän itse järkitajuntana asui. Silloin hän myöskin tunsikin rakastavansa tätä olentoa, olevansa merkillisesti siinä kiinni, olevansa pakotettu ajattelemaan ja työskentelemään sen puolesta ja sen hyväksi. Niin, hän tunsikin sen aivan omaksi itsekseen, ja kuta enemmän järki hänessä kehittyi, sitä selvemmäksi hänelle kävi, että hän on oikeastaan olento, joka tahtoo olla onnellinen. Hän etsii onnea.

Kun hän katseli ympärillään toisia yksilöllisiä olentoja, toisia ihmisiä, niin hän huomasi, että hekin etsivät onnea. Eläimetkin sitä tekevät, mutta tietämättään. Ne tyydyttävät aina onnen tarpeensa. Ne elävät sopusoinnussa, ja sen tähden ne eivät osaa kaivata muuta kuin, mitä niille välttämättä kuuluu.

Mutta ihminen alkaa kaivata onnea erikoisemmassa mielessä. Hän on tietoinen siitä, mitä etsii ja mitä kaipaa. Tämä saa kuitenkin aikaan suunnattoman ristiriidan elämässä, sillä samalla kun hän huomaa, että hän tahtoo olla onnellinen, samalla kun hän tahtoo elää ja olla olemassa, hän näkee ympärillään ja tuntee itsessään sairautta, tuskia, kärsimyksiä, ja kaikista varmimpana on hänen edessään kuolema, joka lopettaa koko tuon yksilöllisen elämän ja koko tuon onneen pyrkimisen.

Tämä on merkillinen ristiriita ihmisen elämässä. Hän tahtoo saavuttaa onnea, ja hän näkee, että onni on hänelle mahdoton saavuttaa. Se on mahdoton, koska kärsimykset, sairaudet, onnettomuudet ja kaikenlaiset huolet ovat aina uhkaamassa. Sen tähden ihminen yksilöllisellä olentona ei voikaan olla onnellinen, niin kuin tahtoo. Elämä muodostuu hänelle ihmeelliseksi ongelmaksi. Mikä on tämä olemassaolo?

Silloin sanoo Tolstoi: Kaikkialla ihmiskunnassa ja kaikkina aikoina, kaikissa kulttuureissa syntyy uskontoja, elämänfilosofioita. Kaikki nämä uskonnot ja nämä erilaiset elämänfilosofiat koettavat selvittää ihmisille, että vaikka tämä ristiriita on olemassa, sitä ei oikeastaan olekaan. Se ristiriita on näennäinen. Uskonnot ja elämänfilosofiat ovat ihmisille tarjolla, ne kutsuvat heitä luokseen, ja niihin ihmiset tyytyvät ja saavat tyytyä. Nämä uskonnot ja elämäntähtäykset koettavat selittää, kuinka nuo ratkaisemattomilta näyttävät ristiriidat sisältävät itsessään ratkaisun sillä tavoin, että on olemassa jokin Jumala tai monta Jumalaa.

Tolstoi tuolla taiteellisella, terävänä tavallaan puhuu niin luonnollisesti tuosta asiasta, niin luonnollisella äänensävyllä, että asiat tulevat melkein koomisiksi. Jotkut selittävät, että Jumala on aurinko, jotkut, että Jumala on jonkinlainen eläin, erilaisten eläinten muodossa oleva Jumala. Jotkut myös selittävät, että tämä Jumala tuli alas maan päälle ihmisenä, ja että kun hän oli elänyt täällä ihmisenä, niin hän taas lensi ylös taivaaseen omaan asuntoonsa takaisin.

Tällä tavoin selitettiin ihmisille, että tässä elämässä ei oikeastaan ole ristiriitoja, koska on jokin jumalainen olento, jokin Luoja, jokin mahtava hallitsija, joka sitten voi sovittaa nuo ristiriidat, joka sitten voi palkita ja myöskin rangaista. Jumala voi esimerkiksi sillä tavoin palkita, että hän antaa ihmisen, joka tässä elämässä ei ole voinut saavuttaa onnea, elää kuoleman jälkeen ja tulla onnelliseksi kuoleman jälkeen.

Joillekin ihmisille ja kaikillekin, jos he vain tahtovat noudattaa tiettyjä määräyksiä ja sääntöjä, Jumala antaa onnen myös täällä maan päällä. Silloin kuuluu vain asiaan kaikenlaisten temppujen suorittaminen, erilaisten pyhien menojen, uhritoimitusten ja sakramenttien sekä erilaisten käskyjen pitäminen. Jumala on sanonut, että noin pitää tehdä ja noin ja noin ei saa tehdä, ja kun noita käskyjä noudattaa, silloin tulee onnelliseksi, ja jos ei ennätä tulla onnelliseksi täällä maan päällä, niin tulee ainakin kuoleman jälkeen, kun tämä ruumis heitetään pois ja ihminen sitten elää jossakin muualla. Näin aina selitettiin uskonnoissa, sanoo Tolstoi.

Kuitenkin oli huomattavissa, että ihmisyksilö ja kansa eivät sittenkään tulleet onnellisiksi. Heidän elämänsä ristiriita ei tullut ratkaistuksi. He koettivat unohtaa onnettoman ja ristiriitaisen elämänsä ja toivoa, että he kuoleman jälkeen sitten saavuttaisivat onnensa. Tämä saattoi tyydyttää heidän mielikuvitustaan ja joskus heidän uskoaankin, mutta eihän siitä ollut mitään varsinaista tietoa. Sen tähden ainoa mahdollinen keino oli, sanoi Tolstoi, että ihmiset uskottelivat itselleen, ikään kuin suggeroivat itseään, hypnotisoivat itseään uskomaan, että kaikki oli hyvin, vaikka mikään ei ollut hyvin. Koetettiin ratkaista ristiriitoja jonkinlaisella loihimisella, ei niitä todella poistamalla.

Sen tähden olikin aina silloin tällöin viisaampiakin ihmisiä, jotka tulivat usein uskontojen perustajiksi. He aivan kuin sattumalta perustivat tai panivat alulle uuden uskonnollisen liikkeen. Mutta tämä uskonnollinen liike ei paljon eikä kauan välittänyt perustajansa opista, hänen neuvoistaan ja hänen selityksistään, vaan jokainen uskonto aina lankesi takaisin tuohon vanhaan selitystapaan, joka ei ollut mikään todellinen ratkaisu eikä selitys.

Mutta nämä viisaat ihmiset, juuri sellaiset kuin Laotse, Kungfutse, Salomo, Buddha ym, eivät osanneet millään tavoin olla sokkosilla itsensä kanssa, vaan he näkivät selvästi, että ristiriita on olemassa ja, että se ristiriita on mahdoton ratkaista. He tietenkin yrittivät ratkaista ja ratkaisivatkin sen omalla tavallaan, mutta se ratkaisu selitti asian käytännössä vain heille itselleen ja joillekin, jotka saattoivat ja jaksoivat heitä seurata, suurille joukoille ei sillä ollut merkitystä.

Mitä nämä viisaat huomasivat, kuinka he selittivät elämää? Tarkastellessaan itseään ja toisia he huomasivat, että ihminen on eläin, mutta he huomasivat myöskin, että hänessä oli toisaalta henkinenkin puoli, henkiminä, joka oli tuon eläimen vastakohta. Eläin tahtoo yhtä ja henkiminä toista. Henkiminä tahtoo välttämättä päästä vapaaksi eläimestä, niin että henkiolento yksin saisi elää ihmisessä.

Se ratkaisu, minkä nämä vanhan ajan viisaat aina saavuttivat, oli se, että ihmisen pitää pyrkiä olemaan kokonaan henkiolento. Hänen pitää pyrkiä aivan kuin pois tästä elämästä, tulla vieraaksi elämälle täällä, irti siitä. Hänen pitää voittaa eläin itsessään, nujertaa se itsessään ja päästää itsessään oleva henki vapaaksi. Hänen pitää elää ainoastaan henkistä elämää ja kieltää kokonaan eläin itsessään. Hänen elämänsä, jotta se olisi otollinen itse elämän tahdolle, Jumalalle, pitää olla itsensä kieltämistä. Sen pitää pyrkiä alituisesti pois ja ylös eläimestä, ja sillä luonnollisesti pitää olla ihanteena sellainen täydellinen levollisuus ja rauha, sellainen sopusointu, joka ei ole ainoastaan ihmisen sisässä, vaan on myös kaikissa hänen suhteissaan toisiin ihmisiin.

Hänen piti siis aina elää täydellisessä rauhassa kaikkien toisten kanssa, ja se rauha, se sopusointu, oli saavutettavissa ainoastaan sillä tavoin, että kielsi itsensä, kielsi eläimensä. Hänen täytyi tappaa toinen puoli itsestään, hänen piti pitää silmänsä aina kiinnitettyinä korkeampaan päämäärään, joka oli toisessa maailmassa, joka oli henkimaailmassa, jossa ihminen oli henkiolento.

Tolstoi käyttää sanoja eläin ja enkeli. Hän sanoo, että enkeli ihmisessä tahtoo päästä vapaaksi eläimestä. Nuo muutamat suuret, viisaat, osasivat ratkaista pulman, niin että he todella tulivat rauhallisiksi, viisaaksi olennoiksi, jotka eivät välittäneet mitään kärsimyksistä, vaan nousivat kärsimysten yläpuolelle. He saattoivat myöskin opettaa toisille, kuinka heidän tuli voittaa eläin itsessään ja kieltäytyä kaikesta tässä maailmassa. Mutta, sanoo Tolstoi, se ratkaisu, joka siis selitti ristiriidan lahjakkaille ja viisaille ihmisille, oli käytännössä mahdoton suurille joukoille. Eivät kansan suuret joukot saattaneet antautua askeettiseen munkkielämään.

Elämällähän oli aina oma tahtonsa. Jokaisen ihmisen sisällä asui elämän halu. Jollei hän ollut järjessään erikoisen voimakas, luonnostaan viisas ja lahjakas, hän ei jaksanut edes ymmärtää, että elämä oli kiellettävä. Elämä oli hänen sisässään. Kuinka hän saattoi siitä päästä irti? Elämä oli aina voimakkaampi kuin hänen oma heikko järkensä ja ajatuksensa. Elämä heitti hänet silloin keskelle pyörteitään, keskelle ristiriitoja, eikä

hän voinut muuta kuin tyytyä johonkin sellaiseen uskonnolliseen maailmankatsomukseen, joka siirsi vaikeudet tuonemmaksi.

Samalla ristiriita kasvoi yhä suuremmaksi. Sillä ne opetukset, ne metafysiset opit, joita tarjottiin uskontojen nimessä eivät enää herättäneet luottamusta. Kuta selvemmin ihmiset alkoivat ymmärtää ja tietää mitä tämä maailma on, millainen on koko tämä maailman rakenne, sitä selvemmin he ymmärsivät, ettei ollut mitään ulkonaista taivasta. Tuo taivas, joka näkyy silmin, on ainoastaan ilmasta johtuva harha. Tuo puhe, että maan alla olisi jonkinlainen manala, kuolleitten asunto, tuli myöskin aivan epäpäteväksi, sillä selvitettyhän nyt, että maa on pyöreä pallo eikä sen alla ole mitään. Se on avaruudessa niin kuin muutkin planeetat ja tähdet. Siis koko tuo käsitys kuoleman jälkeisestä elämästä ja kuoleman jälkeisen elämän paikallisuudesta tuli hämäräksi. Ihmiset näkivät vain yhä selvemmin, että ristiriitoja oli olemassa. Tämä olemassaolo oli varmaa ainoastaan siinä suhteessa, että onni siinä oli epävarma. Milloin tahansa saattoi ihmiselämässä tapahtua mitä tahansa. Luonnonmullistuksia, onnettomuuksia, sairautta ja kuolemaa. Missä oli onni?

Kuitenkin ihmiset tunsivat, että tämä onnenkaipuu ei ollut heidän keksimänsä. Se oli itsensä Elämän istuttama. Se oli heissä, se täytti heidän rintansa ja koko heidän olemuksensa. Eivätkä he tahtoneet onnea vain itselleen, vaan he halusivat, että toisetkin olisivat onnellisia. Jokainen ihminen toivoi, että ainakin hänen lähimmät omaisensa ja ystävänsä olisivat onnellisia. Hän tahtoi tehdä työtään heidän onnensa puolesta. Ja hänen oma kaipuunsa ja tietonsa kasvoi, niin että siihen mahtui yhä useampia yksilöitä.

Kuta enemmän hänessä järki kehittyi, sitä suurempien joukkojen hän tahtoi tulevan onnelliseksi. Sydäimestään hän toivoi, että koko maailma hänen kansansa olisi onnellinen ja miksei lopulta, että kaikki ihmiset ja kaikki elävät olennot saavuttaisivat onnen. Tuo kaikki oli kuitenkin turhaa. Mitä varten elämä on istuttanut tietyn ikävän ihmisen rintaan? Mitä varten ihminen on järjen ajatusten valaisema, kun ei mitään kuitenkaan voi tyydyttää?

Silloin, sanoo Tolstoi, aika oli kypsä ottamaan vastaan uuden elämänymmärryksen. Se uusi elämänymmärrys tuli Jeesus Kristuksen kautta. Jeesus Kristus oli sellainen merkillinen ihminen, niin järkevä, niin kehittynyt, niin puhdas, niin itsetietoinen, että hän saattoi ymmärtää koko ihmiselämän ristiriidan ja samalla ratkaista sen niin yksinkertaisella tavalla, että jokainen ihminen voi nyt ratkaista kysymyksen samalla tavoin.

Jeesus Kristuksen metafysisen oppi ihmisestä oli, sama kuin muidenkin viisaiden, että ihminen on eläin ja enkeli. Mutta ihmisen elämä ei ole sitä, että ihmisen pitäisi olla vain eläin, eikä sitä, että ihmisen pitäisi olla yksinomaan enkeli, jota hän ei voi olla, vaan ihmisen elämä on sitä, että hän on enkeli, joka on syntymäisillään eläimestä. Koko ihmisen elämä, sanoo Tolstoi, on syntymisprosessia. Ihminen ei ole vielä valmis. Hän on enkeli, joka on parhaillaan syntymäisillään eläimestä, ja sen tähden hänen täytyy olla sekä eläin että myös enkeli. Jos hän on pelkästään toinen tai toinen, hän lisää suunnottomasti ristiriitaa elämässään. Mutta jos hän tuntee olevansa enkeli, joka on syntymäisillään eläimestä, silloin hän huomaa, että kaikki se, mitä hän sanoo ristiriidaksi elämässä, ei olekaan ristiriitaa, vaan on vain omiansa kasvattamaan enkeliä hänessä. Kärsimykset, sairaudet, onnettomuudet, kuolema, ovat suurena häiriönä ihmiselle, jos hän tahtoo olla vain eläin, ja ne ovat myös ratkaisemattomia ristiriitoja ja häiriöitä ihmiselle, jos hän tahtoo olla yksinomaan enkeli.

Mutta kun hän tietää, että hän on molempia, että hän on enkeli, joka on syntymäisillään eläimestä, silloin hän myöskin tietää, ymmärtää ja näkee, että kaikki nuo vaikeudet elämässä, kaikki sairaudet, kaikki onnettomuudet, kaikki ikävä ja kuolema ovat omiansa kasvattamaan enkeliä. Juuri ne elähdyttävät enkeliä, antavat sille voimaa nousta eläimestä, syntyä eläimestä. Sen sijaan, että ihminen olisi tyytymätön elämän ristiriitoihin ja vaiker olisi elämän vaikeuksissa, sen sijaan hän voi kiittää juuri niistä, sillä ne muodostavat erinomaisen koulun.

Hän käy tässä elämässä koulua juuri niin kuin mekin Ruusu-Ristissä aina koetamme korostaa. Hän ei ole vielä täydellinen, mutta hän kulkee täydellisyyttä kohti, ja ristiriita hänen elämässään lakkaa silloin, kun hän ei asetu elämän tahtoa vastustamaan, vaan alistuu elämän tahtoon tietäen, että elämän tahto on, että hän kasvaa täydellisyyttä kohti, että eläin hänestä väistyy enkelin tieltä, että eläin synnyttää enkelin ja että enkeli tulee täydelliseksi.

Tämä ei ole mitään luonnotonta, ei yliluonnollista ihmiselle, sillä kuta enemmän ihminen on kehittynyt, kuta enemmän oppinut ajattelemaan, sitä selvemmin olemme huomanneet, että Jumala, elämän suuri salaisuus, elämän suuri tahto ei ole löydettävissä ihmisen ulkopuolelta, vaan ainoastaan ihmisen sisältä, ihmisen tajunnasta. Jokainen ihminen voi omassa tajunnassaan löytää Jumalan. Ja mikä on se Jumala, jonka ihminen löytää omassa tajunnassaan? Se on, sanoo Tolstoi, onnen ja autuuden tahto. Mutta tuo onnen ja autuuden tahto ei ole rajoittunut mihinkään persoonalliseen, mihinkään yksilölliseen muotoon, vaan se autuuden ja onnen tahto elää kaikkialla.

Jumala on tämä suuri autuuden ikävä kaikissa. Se ei ole kenenkään yksityisomaisuutta. Jumala ei ole yksin minun Jumalani. Jumala on minun Jumalani, sinun Jumalasi ja meidän kaikkien Jumala. Jumala ei tahdo vain minun onneani, vaan Jumala tahtoo kaikkien onnea ja sen tähden, sanoo Tolstoi, Jeesus Kristus sanoi: ”Jumala on rakkaus”. Sitä samaa kaikkiallista onnen ja autuuden tahtoa voi nimittää ja meidän täytyy sitä nimittää rakkaudeksi.

Elämä on siis rakkautta. Jumala on rakkaus, joka kohdistuu kaikkiin, mutta ei voi ilmetä, jollei se ole rajoittunut. Aivan niin kuin höyry höyrykattilassa, tarvitsee juuri tuon kattilan seinämät, jotta sillä olisi voimaa ja se saisi jotakin aikaan, voisi työn suorittaa, juuri niin on myöskin ihmisen laita. Ihminen on kuin höyrykattila ja Jumala, rakkaus ihmisessä tuo höyry, joka tahtoo päästä ulos, joka tahtoo osoittaa oman rajoituksensa, oman muotonsa, jotta se voisi hyödyttää koko maailmaa, rakastaa kaikkia. Rakkaus tarvitsee muodon, joka sitä rajoittaa, jotta se paisuisi niin voimakkaaksi, että se voittaisi muodon ja osaisi kaikkia syleillä.

Me ymmärrämme siis Jumalan näin, ei tosin Jumalan salaisuuden koko syvyyttä, sillä Tolstoi nimenomaan täsmentää näkemystään seuraavasti: Jos me kysymme, miksikä jokin absoluuttinen elämä, jokin rajaton elämä, ääretön ja iankaikkinen on ilmennyt, on rajoittanut itsensä muotoihin, niin me emme saa siihen mitään vastausta. Me emme voi keksiä mitään järkisyytä, me ymmärrämme Jumalan salaisuutta ainoastaan rakkauden avulla, ainoastaan siltä kannalta, että rakkauden täytyy saada rakastaa. Mutta rakkaus ei ole rakkautta, jos se on vain avaruutta, äärettömyyttä, iankaikkisuutta, sen täytyy saada rajoittaa itsensä muotoihin jotta se voisi ilmetä.

Pitkän pitkässä evoluutiossa on saavutettu inhimillinen muoto, joka voi ilmentää juuri rakkautta. Sen tähden ihminen on Jumalan poika, joka on lähetetty maailmaan täyttämään Isän tahtoa, rakastamaan. Mitään muuta mahdollisuutta ei tietääksemme Jumalalla ole. Rakkaudella ei ole muuta mahdollisuutta kuin ilmetä pojan kautta rakastavana olentona.

Sen tähden elämä on itsessään ilman ristiriitaa, kun ihminen ottaa vastaan tämän Kristuksen uuden elämänymmärryksen, tämän Kristuksen suuren totuuden sanoman ihmisen ja Jumalan olemuksesta. Kun ihminen tämän ottaa vastaan, silloin hän huomaa ja ymmärtää, mikä elämäntehtävä hänellä on. Silloin hän tietää, että hänet on lähetetty tänne maailmaan rakastamaan. Hän ei tarvitse sen korkeampaa tehtävää.

Mutta osaako ihminen rakastaa, osaako ihminen edes tuntea itsensä Jumalan pojaksi, osaako ihminen elää niin kuin Jeesus Kristus, että hän aina rakastaisi, vaikka ei olisi itse yksinään mitään, vaikka hän ja Isä olisivat vain yhtä. Osaako ihminen niin elää, että hän voi sanoa: Minä ja Isä olemme yhtä? Minä en itsestäni

mitään tee, sillä minä ja Isä olemme yhtä, ja se on Isän rakkaus, joka minussa elää ja minun kauttani toimii. Osaako ihminen elää, niin kuin Jeesus Kristus eli?

Kun Tolstoi on tehnyt tämän kysymyksen, osaa hän myöskin siihen selvästi vastata: Ilman muuta ihminen ei suinkaan kykene tähän. Ihminen ei itse kykene pakottamaan Jumalaa, pakottamaan rakkautta. Ihminen ei voi sanoa, että nyt minä tahdon, nyt minä tahdon rakastaa. Ihminen ei voi sitä sanoa, sillä rakkaus on vapaa. Rakkautta ei voi pakottaa, Jumalaa ei voi kahlehtia. Jumala on aina olemassa. Rakkaus on aina olemassa. Rakkaus on aina meidän tajuntamme syvyydessä, Jumala on aina syvällä, korkealla, meidän tajuntamme taivaassa, mutta me emme voi käskää rakkautta täydellisesti meissä elämään. Rakkaus tulee silloin, kun se tulee. Teosofisissa piireissä on tapana sanoa: Mestarit ovat aina valmiit ja mestari tulee silloin, kun opetuslapsi on valmis.

Niin Tolstoi sanoo myöskin Jumalan ja rakkauden suhteen, jonka mysteerit ovat monet ja jossa Jeesus Kristus ja kaikki mestarit elävät. Tolstoi sanoo juuri näin: ”Meidän ihmisten velvollisuus on valmistua vastaanottamaan rakkautta, ja meidän valmistumisemme on siinä, että me poistamme rakkauden tieltä ne esteet, jotka ovat luonteessamme, inhimillisyydessämme, ne esteet, jotka ovat meidän oloissamme tai ovat aiheutuneet olevista oloista tajuntaamme, ne esteet, jotka elävät ajatuksissamme, mielikuvituksessamme, sielunelämässämme. Kaikki nämä esteet on meidän poistettava rakkauden tieltä. Kun me voitamme esteet, silloin rakkaus tulee”.

Näitä esteitä on kolmenlaisia, sanoo Tolstoi. Niitä ovat *synnit*, *ansat* ja *uskonnolliset valheet*. Omassa elämänopissaan Tolstoi sängen tarkasti selvittelee näitä erilaisia esteitä. Ne esteet, joista hän ensin puhuu, ovat synnit.

Synnit ovat joko sellaisia, että ne ovat meille luonnollisia, aiheutuvat aivan meidän omasta luonnostamme, siis voisimme sanoa toisin sanoen, että ne ovat kuin perisyntejä, tai synnit ovat sellaisia, jotka aiheutuvat olevista oloista, ympäristöstämme, siitä kasvatuksesta, jonka olemme saaneet, niistä tavoista, joihin meidät on totutettu. Tai ne voivat olla keinotekoisia syntejä, jotka ovat kotoisin meidän omasta itsestämme, joita me itse keksimme lisätäksemme omaa persoonallista onneamme.

Itse syntejä on Tolstoin mukaan kuutta lajia. Hän luettelee nämä synnit näin: Ensimmäinen synti on *aistillisuuden synti*, toinen *laiskuuden synti*, kolmas *abneuden synti*, neljäs *kunnianhimon synti*, viides *sukupuolisynti* ja kuudes *päihtymisen synti*.

RAKKAUDEN ESTEET TOLSTOIN MUKAAN

Rakkauden esteitä on Tolstoin opin mukaan kolmenlaisia: 1) *synnit*, 2) *ansat* ja 3) *uskonnolliset valheet*. Ja koska synnit ovat ensisijaisia rakkauden esteitä, joita ilman ei olisi ansoja eikä uskonnollisia valheita, niin Tolstoi esittäessään kristinuskoa ottaa ensimmäiseksi käsiteltäväksi juuri synnit. Ja kun tutustumme Tolstoin oppiin, kun luemme hänen yksinkertaisen ja loogisen esityksensä synneistä, silloin meistä saattaa tuntua siltä, kuin kuulisimme jonkun Vanhan testamentin profeetan jylisevän, tai tuon suuren parannus- ja nuhdesaarnaajan Girolamo Savonarolan puhuvan, keskiajalla Firenzen kaupungissa.

Meistä voi ensi lukematta tuntua, että Tolstoi ei vain moiti, vaan suorastaan ankarasti tuomitsee koko meidän kulttuurielämämme. Mutta kun sitten enemmän syvennymme ja perehdymme Tolstoin kristinuskoon, silloin meidän täytyy tunnustaa, että hänen parannussaarnaansa tulee aivan toinen sävy. Siitä ei silloin kuulu moitteen eikä tuomion, vaan ainoastaan neuvon ja kehotuksen sanoja. Hän sääli, hän rakastaa, hän näkee totuuden, ja hän tahtoi, että mekin, jotka kuulemme hänen sanojaan, näkisimme totuuden.

Koko hänen saarnansa muuttaa luonteensa ja muuttuu rakkauden saarnaksi. Se muuttuu kertomukseksi siitä, kuinka ihmeellinen ja suurenmoinen on se rakkaus, mikä vallitsee tässä meidän kosmoksessamme ja mikä piilee ihmiskunnan takana. Jokainen ihminen on kutsuttu tulemaan osalliseksi siitä rakkauden merestä, jossa me kaikki vaellamme. Rakkautta ei mistään puutu. Rakkaus, jota me nimitämme Jumalaksi, on niin kuin aurinko, aina taivaalla loistamassa, vain pilvet estävät auringon näkymästä. Näin on ihmiskunnankin sielunelämässä kaikenlaisia pilviä, jotka estävät rakkautta tunkeutumasta näkyviin ja vaikuttamasta. Kun nuo pilvet poistetaan, ts. ihminen poistaa omasta sielustaan pilvet, jotka estävät aurinkoa loistamasta, silloin aurinko, kirkkaana ja valaisevana koko loistossaan on siellä lämmittämässä.

Sen tähden Tolstoi ei käytäkään *synni*-sanaa minkäänlaisessa teologisessa tai dogmaattisessa mielessä, ei ollenkaan siinä merkityksessä, mihin olemme tottuneet kristikunnan kirkollisessa uskossa. Olemme tottuneet antamaan tuolle sanalle hieman ikävän ja pahan merkityksen. Meistä tuntuu siltä, kuin synti olisi itsessään jotakin pahaa tai kuin se olisi jonkun persoonallisen Jumalan tahdon rikkomista niin, että tuo luoja, taivaallinen isä, joksi myös voimme sitä nimittää, mutta joka silloin tarkoittaa jotakin persoonallista olentoa; saattaa suuttua ja vihatakin ihmisiä, synti on silloin rikos hänen persoonallista tahtoaan vastaan.

Teologiassa selitetään, että Jumala on vanhurskas, joka juuri vanhurskaudessaan vihaa syntiä, eikä ainoastaan syntiä, vaan myöskin syntisiä olentoja. Hänen vanhurskautensa sen vaatii. Sen tähden on ikuinen kadotuskin olemassa, ja ainoastaan Jumalan poika on välittäjänä pelastanut ihmiskunnan ikuisesta kadotuksesta, jos se ottaa Jumalan armon vastaan.

Meidän kirkollisen käsityksemme mukaan synti on itsessään hyvin pahaa, sinänsä tuomittavaa. Ja kun ryhdymme tutkimaan Tolstoin esitystä synnistä, niin meistäkin tuntuu, koska meillä on jäljellä tuo vanha teologinen käsitys synnistä, että me ihmiset olemme perin huonoja, että koko elämä on sangen toivotonta. Mutta kun saamme tietää ja alamme ymmärtää, mitä Tolstoi itse tarkoittaa synnillä, silloin saamme toisen käsityksen, että juuri synti on se, mikä estää meitä rakastamasta ja olemasta onnellisia, autuaita, niin kuin meidän elämämme tarkoitus ja Jumalan tahto on. Elämän tahto on, että kaikki me ihmiset olisimme täysin onnelliset.

Tämä onni ei silloin ole laadultaan persoonallinen, se ei ole kenenkään yksityistä onnea, vaan se on kaikkien onni. Jumala on pyrkimys kaikkien onneen, se on rakkaus meidän sisässämme, eikä se tunne mitään muuta onnea kuin sen, että näkee toiset onnellisina.

Tiedämme omasta pienestä kokemuksestamme, että meidänkin rakkautemme pyrkimys on siinä, että teemme onnelliseksi hänet, jota rakastamme, jos näemme hänet onnettomana meillä ei ole rauhaa, ennen kuin olemme saaneet hänet taas onnelliseksi. Niin Jumalakin rakastaa, Jumala on tuo suuri onnen tahto meidän sisässämme. Jumala on rakkaus, joka tahtoo nähdä kaikki onnellisina, ja siis Jumala meissä on tuo rakkaus kaikkia kohtaan. Ja se on iankaikkinen onni.

Kun tällä tavoin ymmärrämme synnin – Tolstoihan selittää, että synnit ovat juuri ne vaikeimmat esteet, jotka estävät rakkauden aurinkoa paistamasta meidän sieluumme – silloin ymmärrämme, ettei oikeastaan ole kysymys siitä, että ihmisen täytyisi välttämättä nyt heti paikalla luopua synneistään ja parantua, ei kysymys ole siitä, että jossakin tuolla ylhäällä on äärettömän ankara tuomari, joka huutaa meille: Voi teitä, ellette tee parannusta! – vaan kysymys on siitä, että Jumala, itse elämä sanoo meille: Jos te tahdotte olla onnelliset, jos tahdotte ratkaista elämän arvoituksen, jos tahdotte saavuttaa iankaikkisen elämän, silloin luopukaa synneistä. Muuten te saatte niissä olla.

Maailmahan on ollut tuhansia miljoonia vuosia, ja ihmiskunta on ollut olemassa miljoonia vuosia ja yhä se elää, eikä se yhtäkkiä muuta elämäänsä, ei tule synnittömäksi, vaikka olisi kuinka paljon ankaria profeettoja, jotka jylisisivät ja saarnaisivat, sillä ihmiskunta ei välitä heidän puheistaan. Se elää omaa elämäänsä, ja se on luonnollista: ihmiskunta elää elämäänsä riippumatta saarnoista ja puheista, kuunnellen ainoastaan sisäisten vaistojen ääntä, vain jotkut yksilöt silloin tällöin kuuntelevat Jumalan ääntä ja ymmärtävät, että kysymys on ainoastaan siitä, tahtooko tulla onnelliseksi.

Jos ihminen on tyytyväinen eläimelliseen elämään tai persoonallisen onnen tavoitteluun, jossa hän on milloin vuoren huipulla onnessa, milloin kuin syvässä onnettomuuden laaksossa, niin ei Jumala häntä pakota, hän saa elää omaa elämäänsä, eikä mitään iankaikkista kadotusta ole olemassa: ihminen saa syntyä uudestaan maan päälle. Tolstoiakin muuten kyllä puhuu jälleensyntymisestä, hän sanoo: Se minä, joka on nyt tässä muodossa, on ollut jossakin olomuodossa ennen ja tulee tämän jälkeenkin olemaan. Hän siis uskoo jatkuvaan elämään.

Pääasia on se, että totuus, jumalainen rakkaus, iankaikkinen elämä, on niin kallis asia, niin pyhä ja korkea, ettei sitä kenellekään tyrkytetä, vaan ihminen käy koulua täällä maan päällä oppiakseen itse ikävöimään totuutta, Jumalaa, iankaikkista elämää. Se on vapaaehtoista, luonnollista, ja se tulee aikanaan itsestään. Ihminen saa itse valita, hän tulee kerran itse siihen kohtaan kehityksessään, että ymmärtää: Parempi ja kalliimpi on sittenkin tuo helmi, joka on kätkeyty minulta, kuin tämä kaikki muu.

Ja kun ihminen väsyvä kaikkeen tähän persoonallisen onnen tavoitteluun, joka ei vie häntä pysyvään onneen, silloin hän on kelvoinen astumaan sille tielle, joka vie hänet Jumalan luo, totuuden tietoon ja iankaikkiseen elämään. Sen tähden muistakaamme: Kun Tolstoi puhuu synnistä, hän puhuu silloin neuvoen ja tarttuu meidän kaikkiin vaistoihimme ja ravistelee niitä.

Syntejä on Tolstoin mukaan kuusi, ensimmäinen niistä on *aistillisuuden synty*. Mitä Tolstoi tällä tarkoittaa? Hän sanoo näin: Jokaisen ihmisen pysyäkseen hengissä tämän maan päällä on pakko syödä, juoda, suojata itseään vaatteilla ja asua taloissa, jotka suojaavat häntä luonnon myrskyiltä ja kylmältä. Tämä on luonnollista. Ja jos ihminen olisi pelkkä eläin, joka ei voisi mitään ajatella, hän tyydyttäisi näitä luonnollisia tarpeitaan ja tuntisi mielihyvää, kun saisi ne tyydytetyiksi.

Mutta ihmisessä on järki: ihminen tekee huomioita. Kun hän syö, hän huomaa, että jotkut ravintoaineet ovat hänelle mieluisia, maukkaita, ja kun hän pukeutuu, niin hän ei pukeudu ainoastaan, niin kuin eläimen

kannalla ollen, ajatellen, että pitäisi saada vain suojaa kylmää vastaan, vaan hän ajattelee, että puku voi olla kauniimpi tai rumempi. Ja kun hän hankkii asunnon, hän ei ajattele ainoastaan, että se suojaa, vaan hän rakentaa jos mahdollista, kauniit ja mukavat asuinsijat. Jokin hänessä vaatii sitä.

Hänelle paljastuu se tosiasia, että tässä aistielämässä kaikki aistittavat seikat voivat tuottaa mielihyvää ja nautintoa. Ja kun ihminen on tehnyt tämän huomion, silloin ei ole enää mitään rajaa, vaan hän menee siinä yhä pitemmälle. Hänen syntinsä luonnollisessa muodossa on silloin sitä, että hän kiinnittää huomionsa näihin nautintoihin ja pyrkii uudestaan nauttimaan ruuasta, juomasta, asunnosta ja vaatteista. Se on hänelle luonnollinen, aistien aiheuttama nautinto.

Ja sitten Tolstoi jatkaa, että kun me ihmiset sitten elämme yhteiskunnissa, joissa olemme tottuneet tiettyihin tapoihin, nuo synnit muuttuvat meille perinteellisiksi, sosiaalisiksi, niin että me jo synnymme oloihin, joissa me voimme tyydyttää nautinnonhalumme, joissa opimme pienestä pitäen pukeutumaan kauniisti, antamaan arvoa sille, että asuntomme on mukava, kaunis jne. Ja silloin meidän sosiaalinen syntimme on se, että kun heräämme ymmärtämään tämän, emme kuitenkaan siitä luovu.

Tolstoi sanoo vielä, että ne ihmiset, jotka eivät herää näkemään, että Jumala on rakkaus, eivät voi tietoisesti tehdä muuta syntiä, kuin minkä he sisässään tietävät synniksi, ja ihmiset eivät tiedä synniksi luonnollisia asioita, elleivät ole heränneet ikuisen elämän kaipuuseen, elleivät tahdo totuutta, rakkauden Jumalaa. Mutta ne ihmiset, jotka ovat heränneet, voivat tehdä syntiä, ja he syyllistyvät aistillisuuden syntiin sosiaalisesti, perinteisesti, silloin kun he eivät luovu nautiskelemasta: ruuasta, juomasta, pukeutumisesta ja asumisesta.

Ja sitten se nautiskelu saattaa ihmisessä mennä vieläkin pitemmälle, niin kuin kaikki synti. Se johtaa siihen että ihminen yksilönä lisäksi keinotekoisesti etsii uusia nautinnon muotoja. Ihminen tullakseen persoonallisena olentona, ruumiillisena ihmisenä, onnelliseksi, keksii uusia ruoan ja ravinnon muotoja, uusia juomia, jotka antavat hänelle nautintoja, uusia tapoja pukeutua, yhä komeampia asuntoja jne. Sillä tavoin ihminen keinotekoisesti tekee vielä persoonallista syntiä, kun hän tieteen tahtoen lisää persoonallisen onnen mahdollisuuksia. On erittäin opettavaa tutustua näihin Tolstoin näkökantoihin ja erittelyihin, jos emme ennen ole sitä tehneet.

Toinen synti Tolstoin luettelossa on *laiskuuden synti*. Tämäkin saa alkunsa aivan luonnollisesta seikasta. Ihminen on täällä maan päällä pakotettu tekemään työtä. Hän ei tule täällä muuten toimeen. Hänen täytyy viljellä maata, metsästää, kalastaa, hankkia vaatteet ja asunto. Kaikki tämä vaatii häneltä työtä. Mutta hän ei yhtämittä jaksakaan tehdä työtä: lepo on hänelle välttämätön, ja lepo on suloinen työn jälkeen. Luonnollinen ihminen tekee työtä ja lepää sitten.

Mutta kun ihmisen järki kehittyy, hän alkaa ajatella asioita ja tulee siihen johtopäätökseen –väärin kyllä – että lepo tuottaa hänelle suurempaa mielihyvää ja nautintoa kuin työ. Hän ajattelee, että hänen elämänsä kuuluu, että hän saa levätä yhä enemmän, vaikka sitten koko elämä olisi yhtä lepoa ja laiskottelua. Mutta lepo ei olekaan tosi lepoa, ellei sen edellä ole ollut työtä. Ilman työtä lepo ei enää tuotakaan nautintoa. Mutta silti ihminen yhä keksii keinoja, millä pääsisi yhä enemmän lepäilemään – ja se tuottaa hänelle yhä vähemmän mielihyvää.

Ihminen on alusta alkaen, mikäli hänellä on ollut enemmän järkeä kuin toisilla, koettanut käyttää toisten palveluksia hyväkseen päästäkseen itse olemaan työtä tekemättä. Sen tähden me näemme, sanoo Tolstoi, kuinka yhteiskunnissa on aina ollut niin, että ihmiset ovat jakautuneet yhteiskuntaluokkiin, joissa toiset pyrkivät elämään toisten työstä. – Tolstoi katselee näin tuollaisella objektiivisella, ulkonaisella tavalla elämän ilmiöitä ja esittää niitä tällä tavoin.

Me emme näissä Tolstoin opin esityksissä tahdo nyt arvostella mitään, emme lausua omia mielipiteitämme, vaan nyt tahdomme vain tutustua hänen näkökantoihinsa, sillä jollemme niitä ensin ymmärrä, emme myös osaa niitä arvostella. – Joka tapauksessa ymmärrämme hyvin Tolstoin tätäkin näkökantaa, että pelkkä lepo ilman työtä vie laiskuuteen. Ja se on Tolstoin mielestä laiskuuden syntiä, joka näkyy kaikissa yhteiskunnissa, missä osa ihmisistä ei tee työtä.

Venäjällä sellaisia keisarivallan aikana oli yläluokissa hyvin paljon. Ja tässäkin on huomattavissa synnin kolme eri muotoa, kuten aistillisuuden synnissä: se on ensiksi luonnollista syntiä, kun se vielä meitä viehättää koettaessamme järjestää olomme niin, että meillä on vähemmän työtä: ja sillä on toiseksi sosiaalinen muotonsa, kun me synnymme yläluokkiin, joissa ei meidän ole pakko tehdä työtä, vaan saamme palveluksia toisilta, kun emme itse sijaa vuodettamme, emme lämmitä huoneita, emme valmista ruokaa, vaan palvelijat tekevät kaiken. Kun emme siis siitä luovu, silloin kun olemme nähneet totuuden, silloin se on traditionaalista, sosiaalista syntiä. Ja keinotekoisia syntiä teemme, kun keksimme uusia keinoja, millä voimme enemmän vapautua tehtävistämme ja panna palvelijat meidän puolestamme tekemään kaiken.

Kolmas synti on Tolstoin luettelossa *ahneuden synti*. Tolstoi sanoo, että meille ihmisille tullaksemme toimeen tässä elämässä maan päällä on välttämätöntä syödä ja pukeutua ja olla suojassa asunnossa. Mutta kun järki, ajatuselämä ihmisessä kehittyä, niin hän ajattelee näin; mutta huomenna ja ylihuomenna minä myöskin elän; mitä silloin syön, miten tulen toimeen ensi viikon aikana? Ja sitten hän pitkittää sitä aikaa vuodeksi, koko elämäksi; hänen pitää turvata elämänsä eteenpäin. Hänen pitää järjestää niin, että hänellä on erikoinen varastoaitta, jossa on paljon ruokaa, että hän voi ajatella; huomennakin on minulla leipää. Ja tämä vie ahneuden syntiin, kun ihminen ajattelee tuolla tavoin eteenpäin, ja hänen järkensä vaatii häntä siihen.

Se tulee synniksi hänelle silloin, kun hän ajattelee: tämä on minua ja perhettäni varten; vaikka tuolla toinen kuolee nälkään, ei se minua liikuta. Miksei hänkin ole koonnut tavaraa aittoihinsa? Sillä tavoin se muodostuu ahneuden synniksi; sillä mistä tiedän, vaikka huomenna kuolisinkin, ja perheeni voi myös kuolla, ja silloin varmasti surisin, jollen olisi auttanut jotakin tarvitsevaa perhettä.

Tuo ahneuden synti vie siihen, että ihminen tavallaan varastaa yhteistä hyvää, mikä kuuluu kaikille. – Jos me olisimme sellaisia, että aina tahtoisimme elää Jumalan tahdon mukaan, jolloin meillä ei olisi tuota ahneuden syntiä, niin ei meiltä mitään koskaan puuttuisi, sillä meidän työmme täällä saisi niin paljon kaikkea aikaan, että sitä riittäisi kaikille. Ja sosiaalisessa, perinnäisessä muodossa ahneuden synti on siinä, että kun olemme syntyneet ja kasvaneet sellaisissa oloissa, että elämämme on turvattu eteenpäin, niin me vain elämme entiseen tapaan emmekä ajattele ihmiskunnan yhteistä kohtaloa.

Jos olemme syntyneet hyvin rikkaina, me syyllystymme ahneuden syntiin jos emme luovu niistä rikkauksista. Me tiedämme, että rikkauksista voi luopua monella tavoin, mutta tämä sääntö pitää paikkansa. Ja tämä ahneuden synti käy persoonalliseksi, keinotekoiseksi, kun panemme koko huomiomme ja tarmomme siihen, että tulemme vielä rikkaammaksi ja saamme yhä enemmän tavaraa kokoon ja rahaa pankkiin.

Neljäs synti on ambitio-, eli niin kuin Tolstoi, selittää, *kunnian ja vallanhimon synti*, ja sekin johtuu luonnollisista seikoista. Juuri sen tähden, että meillä on aivan välttämättömiä tarpeita maan päällä eläessämme, meidän elämämme täällä muodostuu jonkin verran taisteluksi. Se on taistelua olemassaolosta, taistelua sekä luonnonvoimia että luontoa vastaan ja eläimiä vastaan ja ihmisiä vastaan; se on kilpailua.

Varsinkin eläinten maailmasta huomaamme, kuinka se on taistelua olemassaolosta. Mutta tuo taistelu on siellä luonnollista; elämistä ei kukaan harkitse asiaa sen enempää, mutta ihminen, joka on kehittynyt järkeväksi olennoiksi, sanoo näin: elämä on kilpailua: minun onneni on siinä, että olen hyvä taistelussa, että kilpailussa pääsen etualalle.

Ihmiseen tulee kunnian- ja vallanhimo, joka on ensin aivan luonnollinen, mutta on syntiä silloin, kun ihminen on herännyt tietoon elämän tarkoituksesta. Se on syntiä, jos ihminen vielä silloinkin ajattelee, että elämä on taistelua ja että sen pitää sitä olla. Tämäkin synti on sitten muodostunut sosiaaliseksi ja traditionaaliseksi, sillä ihmiset ovat muodostaneet yhteiskunnat sellaisiksi, että ne perustuvat taisteluun ja kilpailuun.

Me synnymme erilaisiin oloihin ja asemiin yhteiskunnassa ja ajattelemme, että me olemme oikeutetut käskemään toisia ihmisiä. Jos olemme syntyneet kuninkaiksi ja hallitsijoiksi me ajattelemme ja sanomme: me olemme oikeutetut hallitsemaan ja käskemään kaikkia näitä alamaisiamme, heidän pitää totella meitä.

Vielä voimme ajatella niinkin, että koska elämä on taistelua ja kilpailua, meidän täytyy yksilöinä tai kansoina anastaa itsellemme tämän maailman hyvyttä toisilta, ja me voimme tulla ryöväreiksi tai sotaherroiksi, ja lähemme anastamaan toisten kansojen omaisuutta ja polkemaan toisia kansoja. Tämä kaikki on syntiä, jos emme siitä luovu, meidän täytyy luopua näistä asemista. Me emme voi olla kuninkaina ja sotaheroina, me emme voi olla sellaisissa asemissa, että meillä on valtaa ihmisiin. Meidän täytyy luopua siitä, jos emme tahdo tehdä kunnian- ja vallanhimon syntiä.

Ja sen kolmas muoto, persoonallinen, keinotekoinen, on vielä siinä, että me järjellämme, ajatuksellamme, harjoitamme itseämme siihen, että keksimme keinoja, millä voimme lisätä kunniamme ja valtaamme, sen sijaan, että luopuisimme siitä.

Viides synti on Tolstoin luettelossa sitten *sukupuoli- eli seksuaalisynti*. Tolstoi sanoo: tämä sukupuolisynti eroaa noista neljästä edellisestä sangen huomattavasti. Nuo edelliset neljä perustuvat aina johonkin luonnolliseen asiaan, josta ei voi kokonaan luopua, sillä ihminen ei voi olla syömättä, ei voi olla lepäämättä ja työtä tekemättä, ei hän voi olla luonnollisella tavalla ajattelematta vähän eteenpäin, hän ei voi olla jonkin verran taistelematta ja kilpailematta, hänet on kuin pakotettu siihen, hän voi ainoastaan pyrkiä niin pieneen määrään kuin mahdollista näiden edellisten syntien suhteen, mutta sukupuolisynti on siinä merkityksessä erilainen, että siihen ei ole mikään välttämättömyys alistua, ihminen voi kokonaan siitä vapautua, se ei ole elämän välttämättömyys.

Mehän tavallisesti käsitämme niin, että ihmisen sukupuolielämä on suvun jatkamiseksi, ja niinhän se on, sanoo Tolstoi, mutta ihminen voi, kumma kyllä, olla jatkamattakin sukua. Hän voi luopua sukupuolielämästä, eikä se saa mitään pahaa aikaan, niin kuin kävisi, jos hän esimerkiksi olisi syömättä, jolloin hän kuolisi. Ei synny mitään pahaa, jos luopuu sukupuolielämästä, päin vastoin se voi lisätä ihmisen voimia. Ja sen tähden, sanoo Tolstoi, meidän täytyy tehdä ero kahdenlaisten ihmisten välillä: niiden, jotka kokonaan kieltäytyvät sukupuolielämästä, ovat asettaneet itselleen sellaisen ihanteen, että ovat täydellisesti puhtaat. ”Puhdas” ei kylläkään ole tässä hyvä sana, parempi on ”täydellinen kieltäytyminen”, sillä puhdas tuo sellaisen vivahduksen, etteivät ne ihmiset voi olla puhtaita, jotka jatkavat sukua, sillä eihän se niin ole: puhdas voi olla kummassakin tapauksessa, mutta kokonaan pidättyminen – abstinenssi – on toisilla ihanteena.

Tolstoi sanoo, että se ihminen, joka tuntee kutsumukseensa elää ainoastaan Jumalan valtakunnan puolesta, kieltäytyy kokonaan sukupuolielämästä, mutta ne ihmiset, jotka käsittävät, että sukupuolielämä on heillä sitä varten, että he jatkaisivat sukua, omaksuvat silloin tällaisen toisenlaisen ihanteen, sen, että he eivät tahdo, että ihmiskunnalta menisi mahdollisuus pyrkiä siihen Jumalan valtakunnan täydellisyyteen, johon he nyt eivät tunne kutsumusta, vaan että ihmiskunta yhä jatkuisi ja eläisi, niin että heidän lapsensa voisivat mahdollisesti pyrkiä siihen, mihin heidän vanhempansa eivät kykene. Näin siis Tolstoi.

Tämä on hieno ja korkea psykologinen ero: ne ihmiset, jotka kieltäytyvät, koska ovat ymmärtäneet elämän tarkoituksen olevan kokonaan kieltäytyä, jotta voisivat palvella rakkautta, ja sitten ne ihmiset, jotka

eivät välittömästi kykene palvelemaan rakkautta, vaan välillisesti jatkamalla sukua siinä tarkoituksessa, että heidän lapsensa kykenisivät siihen, mihin he eivät itse ole kyenneet.

Tämähän on hyvin kauniisti ajateltu, ei ainoastaan runollisesti, vaan todella syvästi tästä ihmiskunnan pulmallisesta kysymyksestä. Sen tähden tämä sukupuolisynti on hieman erilainen eri ihmisillä.

Ensin tuo luonnollinen sukupuolisynti – sanoo Tolstoi – on sille, joka on asettanut ihanteekseen elää kokonaan taivasten valtakunnalle, se, että hän yleensä lankeaa siittämään ja synnyttämään lapsia. Se tulee synniksi, jos se uudistuu. Ja sitten sille ihmiselle, joka tahtoo jatkaa sukua, on luonnollinen sukupuolinen synti silloin se, että hän tarkoittaa suvunjatkamista. Hänen pitää siis siitä luopua, niin kuin toisen pitää luopua kokonaan.

Ja tämän sukupuolisyntin sosiaalinen eli traditionaalinen muoto on siinä, että jos ihminen elää avioliitossa ja siinä sitten herää uuteen, suureen rakkauden elämään, tahtoen elää kokonaan rakkaudelle välittömästi ja olla Jumalan valtakunnan palveluksessa, silloin hänen luonnollinen syntinsä olisi, että hän vielä jatkaisi aviollista elämäänsä, eikä luopuisi siitä.

Taas persoonallinen, keinotekoinen synti olisi sille, joka tahtois elää kokonaan Jumalan valtakunnan puolesta, se, että asettaisi sukupuolielämän nautinnoksi, nauttisi siitä, niin että hän itse asiassa etsisi jotakin aviollista elämää. Ja persoonallinen, keinotekoinen synti sille ihmiselle, jonka ihanne on suvun jatkaminen, olisi siinä, että hän niin ikään etsisi nautintoa sukupuolielämästä ja sen välityksellä eikä ajattelisikaan suvun jatkamista, vaan aivan tieteen tahtoen etsisi lisää nautintoa suvun jatkamista ajattelematta vieläpä muiden kuin aviopuolisonsa kanssa.

Sitten Tolstoi tulee kuudenteen syntiin, jota hän nimittää *päihtymyksen synniksi, bumaltumisen, hurmioitumisen synniksi*. Ja hän sanoo, että se on erilainen kuin toiset synnit sen tähden, että jos nuo viisi edellistä syntiä eivät vaikuta erikoisesti ihmisen ajatukseen ja järkeen, eivät suoranaisesti – vaikka kyllä välillisesti, jos ihminen niissä turmelee terveytensä, niin tämä kuudes on omiansa vaikuttamaan juuri ihmisen järkeen ja ajatukseen, sekä ruumiilliseen terveyteen että sielulliseen eli mentaaliseen. Sen tähden Tolstoi sanookin, että jos tahtoo yleensä synneistä irtautua, pitää aloittaa juuri tästä kuudennesta.

Tämä kuudes synti perustuu siihen, että ihminen tekee huomion, kuinka tietyt juomat tai ruoat, tietyt liikkeet, tanssit, voimistelu, juhلامarssit, musiikki, päihteet vaikuttavat häneen kiihottavasti, kiihottavat sekä hänen ruumiillisia voimiaan että hänen ajatustaan ja järkeään.

Nythän elämä on täynnä tällaista kiihotusta, sen tähden se on jonkin verran luonnollista: kaikki, mikä elämässä tapahtuu, voi kiihottaa meidän voimiamme, vaarat voivat kiihottaa voimia ja järkeä. Mutta kun ihminen alkaa todella ajatella, hän tekee tämän huomion ja sanoo itselleen: minun pitää etsiä näitä kiihotuksia, tahdon sillä tavoin lisätä voimiani ja älyäni. Ja silloin syntyy tämä päihtymisen synti. Hän etsii sellaisia juomia, jotka häntä stimuloivat, tai liikkeitä, tansseja, musiikkia, kuvien katselemista jne. Hän etsii niitä tunteakseen enemmän voimaa ja tunteakseen, kuinka hänen järkensä raitistuu ja piristyy. Se kaikki on päihtymisen syntiä.

Ja kun ihminen ei luovu kaikesta siitä, mikä hänelle tarjoutuu näin yhteiselämässä, hän tekee sosiaalista, perinteistä syntiä. Ja se tulee hänelle sitten persoonalliseksi synniksi, jos hän pyrkii keksimään uusia keinoja, millä voisi saattaa itsensä humala- ja hurmiotilaan. Ja tunnettu asia on, sanoo Tolstoi, että kuta enemmän me etsimme keinotekoista hurmiotilaa, sitä enemmän me seuraavalla kerralla vaadimme yhä uusia keinoja, sitä suuremmassa mitassa meidän täytyy käyttää alkoholia, oopiumia, hasista ja muita huumausaineita, ja niin me turmelemme ruumiimme ja teemme itsestämme raunion, sillä erikoisesti tällä synnillä on turmiolliset vaikutukset.

Synnit ovat juuri niitä, sanoo Tolstoi, jotka estävät meitä elämästä onnellisina. Jos ei olisi näitä syntejä, ei olisi sotia, ei väkivallantekoja, ei pahuutta. Synnit, jotka ovat meillä ihmisillä niin luonnollisia, tekevät elämän onnettomaksi maan päällä.

Synnit ovat niin meidän veressämme, että meidän on ollut ikään kuin pakko aina aikojen alusta lähtien keksiä kaikenlaisia puolustuksia niille. Koetamme selitellä, kuinka ne ovat aivan välttämättömiä meidän henkisellekin elämällemme, ei ainoastaan onnelle. Ja sen tähden me olemmekin keksineet viettelyksiä ja ansoja, joista Jeesus sanoo: ”Niiden täytyy tulla maailmaan, mutta voi niitä, joiden kautta ne tulevat.” Viettelyksillä ja ansoilla me puolustelemme syntejämme. Ja *uskonnollinen valhe*, sanoo Tolstoi, on kaiken takana, kaikkea pahaa puolustamassa.

ANSAT JA VALHEET

Ansait ja valheet, joista Tolstoi puhuu ovat niitä jotka, varsinaisesti estävät meitä menestyksellisesti taistelemasta syntejä vastaan ja niistä vapautumasta. Synnit, ovat välittömiä rakkauden esteinä, kun sen sijaan ansait ja valheet kietovat sitä ennen meidän järkemme, joka muuten näkisi totuuden.

Järkemme on sitä varten meille annettu, että me sen avulla näkisimme totuuden. Kun järkemme on valistunut, kun se on ennakkoluuloista vapautunut, silloin me näemme, niin kuin Tolstoi opettaa, että suuri, jumalainen rakkaus, iankaikkinen autuus, elämä ja onni ovat aina mahdollisia, sekä täällä maan päällä, että kaikkialla. Ei ole mitään muuta onnen mahdollisuutta kuin jumalainen rakkaus, joka on Jumala itse.

Meidän järkemme, jos se ei ole pimitetty, ymmärtää tämän totuuden, näkee selvästi, että millään muulla tavoin emme voi saavuttaa onnea, – emme palvelemalla eläintä itsessämme ja eläintä toisissa, vaan ainoastaan siten, että tunnemme Jumalan ihmisessä, kaikkialla, Jumalan, joka on rakkaus. Mutta kun ihminen herää henkisesti ja varsinaisesti tulee tietoiseksi synneistään, silloin hän voisi luopua niistä ja elää aivan järkensä mukaisesti, ellei olisi näitä ansoja ja valheita, Tolstoi sanoo.

Muistakaamme vielä, että Tolstoin opin mukaan synti on niin vaikeasti poistettavissa sen tähden, että se piilee meidän luonnossamme. Synti on ainoastaan se, mikä estää meitä rakastamasta. Synnillä ei ole mitään muuta teologista painavuutta. Mutta synti on hyvin voimakas. Se asuu meidän luonteessamme, sillä nekin ihmiset, jotka eivät itsestään ole syntisiä tulevat sellaisiksi. Jokaisen ihmisen täytyy syödä ja juoda, jokaisen täytyy levätä, jokaisen täytyy luonnon mukaisesti ajatella vähän eteenpäin, koota vähän 'talven varalle', niin kuin muurahaiset pesäänsä.

Jokaisen täytyy taistella ainakin jonkin verran olemassaolostaan luontoa vastaan. Jokaisen täytyy myöskin elämässään jonkin verran kiihottua, 'tulla stimuloitukseksi' elämän tapahtumista. Meidän elämämme olisi liian uneliasta, jos ei koskaan olisi vaihtelua, jos ei tapahtuisi sellaista, joka panee järkemme liikkeelle ja lisää kehollista vireyttä. Sen tähden nämä kaikki asiat ovat itsestään luonnollisia, ja ihminen, joka ei millään tavoin ole tietoinen hengestään, tietenkin silloin elää aivan näiden eläimellisten ja luonnollisten vaistojen varassa ja on siinä onnellinen.

Mutta kun järki on herännyt ihmisessä, kun hän alkaa ajatella, ja kun hän herää henkisesti, niin että hän näkee totuuden ja ymmärtää, ettei mikään onni ja autuus ole saavutettavissa muuten kuin rakkaudessa, silloin kaikki nämä asiat, jotka itsestään ovat luonnollisia, muuttuvat helposti synneiksi. Sillä kun ihminen ajattelee onnea, niin silloin hän myöskin ajattelee näitä luonnollisia taipumuksiaan ja huomaa, että ne ovat omiaan lisäämään hänen persoonallista onneaan, niin nämä viehätykset, elämän viekoitukset, nuo eläimellisen elämän vaistot, muodostuvat hänelle synneiksi, kun hän kohdistaa niihin huomionsa, kun hän lankeaa pois totuuden ihanteesta ja kohdistaa huomionsa juuri noihin persoonallisiin tyydytyksiin.

Nämä viettelykset ja tyydytykset ovat niin lähellä kutakin ihmistä, että hän aivan huomaamattaan lankeaa niihin, taikka jos hän enemmän ajattelee, enemmän itsenäisesti arvostelee, niin hän keksii syyt, millä puolustaa heikkouksiaan ja synnittömyyttään. Hänen ei tarvitse edes itse keksiä näitä puolusteluja, vaan niitä tarjotaan hänelle valmiina. Nämä puolustelut, joita ihmisille tarjotaan valmiina, ovat juuri näitä ansoja ja uskonnollisia valheita, joista Tolstoi puhuu.

Ansoja, sanoo Tolstoi, on viidenlaatuista: 1) *persoonallisia ansoja*, 2) *perheansoja*, 3) *toiminnan ansoja*, 4) *seurojen ansoja* ja 5) *valtion ansa*. Nämä viidenlaiset ansait kietovat meidän järkemme.

Olettakaamme, että on kysymyksessä henkisesti elämään herännyt ihminen, joka on todella nähnyt, että rakkaus on elämän laki, herännyt näkemään sen niin perin pohjin, niin täydellisesti kuin Tolstoi. Mitä silloin hänen omatuntonsa, hänen järkensä, hänen sisin äänensä hänelle sanoo? Se sanoo: ”Nyt tästä hetkestä lähtien, jolloin sinä näet, ettei ole mitään muuta todellista olemassa kuin suuri, jumalainen rakkaus, nyt sinä tästä hetkestä lähtien rakastat kaikkia, rakastat samalla epäitsekäällä, itsesi unohtavalla rakkaudella kaikkia”.

Se ei ole silloin mitään haaveilua. Se kaikkiin kohdistuva rakkaus näkyy siinä, että sinä rakastat täydellisesti, epäitsekäästi: lähimpiäsi, naapureitasi, vihamiehiäsi, persoonallisia tuttaviasi, omaisiasi, kaikkia, joka hetki, sillä suurella rakkaudella, joka ei katso muotoon eikä ihmiseen vaan joka on täydellisesti puhdas ja vanhurskas, täydellisesti inhimillinen ja jumalainen, eikä tee mitään eroa ihmisten välillä. Niin tunsivat Tolstoi, niin tunsivat aina suuret profeetat, sellaiset suuret sielut kuin Fransiskus Assisilainen, Buddha, Jeesus, Laotse, Zarathustra, aikojen kuluessa. He kaikki tunsivat: – On rakastettava!

Jos tällainen herämys sattuu ihmiselle, joka ei ole niin kuin lapsi, – ohimennen sanoen karmansa puolesta niin valmistunut kuin esim. Fransiskus Assisilainen, että hän siinä samassa hetkessä voi luopua kaikesta ilman epäilyksiä, lähteä rakastamaan kaikkia ihmisiä, kaikkia eläimiä, koko luontoa, koko maailmaa, – jos se siis sattuu ihmiselle, jonka karma ei ole aivan näin suopea, jonka menneisyydessä ei ole ollut niin paljon taistelua ja niin paljon voittoja, että hän heti osaisi kaiken voittaa, niin silloin, niin kuin Tolstoi sanoo, silloin tämä rakkauden omaksuminen, uuden iankaikkisen elämän omaksuminen, ei voi tapahtua yhdessä hetkessä, vaan se tapahtuu asteittain. Ihminen kehittyy vähitellen.

Sen tähden juuri hän kehittyy vähitellen, että se rakkaus yhä enemmän pääsee hänessä ilmenemään. Mutta hänellä on myöskin aina tuo mahdollisuus, että hän itse asettuu esteeksi rakkauden tielle, että hän lankeaa ansoihin.

Ensimmäinen näistä ansoista on *persoonallisen valmistautumisen ansa*. Ihminen näkee herätessään, että hän on kaukana ihanteista, ja että ennen kuin hän siis voisi rakastaa, ennen kuin hän voisi kokonaan antautua rakkaudelle ja näyttää teoissa aina rakkautta jokaista lähimmäistä kohtaan, joka hänen tielleen sattuu, niin tämä persoonallisen valmistautumisen ansa kuiskaa hänelle: ”Siirrä hengessäsi vähän eteenpäin tuota lopullista rakkautta. Ethän sinä nyt vielä osaa noin kaikkia rakastaa. Täytyyhän sinun nyt ensin vähän kehittää itseäsi täydellisemmäksi. Ethän sinä nyt heti voi rakastaa. Ethän sinä nyt vielä ole niin kehittynyt järkesi puolesta. Ethän sinä vielä ole niin viisas. Tässä täytyy vielä vähän valmistaa itseään”.

Tällöin ihminen ei huomaa, että kehitys rakkaudessa, joka kyllä on kehitystä, ei tapahdu siten, että hän koettaa kehittää itseänsä jossakin muussa esim. kaikella tavalla sivistyttämällä sieluaan, vaan kehitys rakkaudessa voi tapahtua ainoastaan sillä tavoin, että hän suorittaa rakkauden tekoja, vaikka kuinka pienessä mitassa, johon hän kykenee.

Ei kehitys tapahdu sillä tavoin, että lukee äärettömän viisaita kirjoja, menee omaan huoneeseensa ja syventyy siellä niihin kehittyäkseen ja viisastuakseen ja valmistuakseen. Silloin ei myöskään tahdo tulla häirityksi eikä voi sen tähden auttaa toisia vaikka muuten voisi auttaa. Jotakin voi tapahtua ikkunan ulkopuolella, mutta minä en tahdo rientää apuun.

Me emme osaa arvostella asioita oikein, sanoo Tolstoi. Emme ymmärrä, että rakkaus kuuluu jokapäiväisen elämän aivan vaatimattomiin tapahtumiin. Sen tähden tuo persoonallisen valmistautumisen ansa kuiskaa meille hyvin kuuluvalla äänellä ja puhuu meille juuri meidän omasta kehityksestämme: Minun täytyy nyt ensin lukea itseni tohtoriksi, sitten voin kyllä ruveta pyrkimään täydellisempään elämään. Kun minä olen tullut oikein rikkaaksi, sitten voin rakastaa kaikkia ihmisiä ja näyttää kuinka pitäisi ihmistä auttaa juuri rikkaudella.

Mehän tiedämme aivan kokemuksesta, että me ihmiset saatamme juuri sillä tavoin ajatella. Muistan hyvin erään erittäin vakavan nuoren teosofin, joka sanoi minulle hyvin iloisesti: ”Katso, nyt minä menen rikkaisiin naimisiin ja sitten, sitten minä ainakin saan antaa. Minä ihan näen, miten 500-lappuset lentävät silmiäni edessä. Sitten minä todella voin edistää teosofista työtä ja auttaa kaikkia”! Ja hän meni rikkaisiin naimisiin. Mutta hänen rouvansa ei antanutkaan hänelle yhtään rahaa, ja hän oli vielä sidotumpi kuin ennen. Hän ei voinut enää mitään antaa, ei persoonallista apuaan eikä rahaa. Muistammehan mitä Jeesus sanoi sille miehelle, joka oli kyllä valmis seuraamaan häntä, mutta sanoi, että kunhan minä nyt ensin hautaan isäni, joka on kuollut. Jeesus antaakseen aivan kuvaavan neuvon sanoi näin: Anna kuolleiden haudata kuolleensa. Kyllä niitä on sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole heränneet henkiseen elämään, jotka kyllä hautaavat tuon isäsi ruumiin. Nyt tällä hetkellä sinä seuraa minua. Tietenkin tämä on erinomaisen räikeä esimerkki, joka melkein saattaa tuntua sydämettömältä. Mutta siinä on meidän Mestariimme tahtonut vain korostaa itse periaatetta.

Toinen ansa on ns. *perheen ansa*. Kun ihminen herää henkiseen elämään ja oikeastaan silloin sydämessään tuntee, että hän rakastaa kaikkia yhtä paljon, hän kuitenkin kuuntelee aivan luonnostaan sitä ääntä, joka sanoo hänelle: Mutta sinulla on perheesi, – sehän on sinua kaikista lähinnä. Perheesi jäseniä sinun tulee rakastaa, niitä, jotka ovat veren sitein sinuun sidotut. Heitä sinun täytyy rakastaa enemmän kuin toisia; heidän puolestaan sinun täytyy uhrautua.

Tolstoi sanoo nimenomaan: Tämä on ennen kaikkea äitien ansa. He uhrautuvat aina rakkauden uskossa juuri perheittensä puolesta ja samalla silloin lankeavat tähän perheen ansaan. Heidän rakkautensa voi nimittäin viedä siihen, että he suosiessaan omia lapsiaan voivat olla vaikka kuinka kylmiä toisten lapsille.

Myös muistamme, mitä Jeesus Kristus sanoi: ”Ihmisen pahimmat vihamiehet ovat hänen perheensä jäsenensä”. Mitähän Jeesus sillä tarkoitti? Tietenkin voimme mystisesti selittää, että meidän perheemme ovat kaikki ne äänet meissä, jotka elävät meidän sisässämme, jotka ovat kaikkein lähinnä meitä omassa sielussamme ja jotka ovat meidän vihollisiamme. Tämähän on totta, mutta se on myöskin totta aivan jokapäiväisessä elämässä siinä mielessä, että niin kuin kokemuksesta saatamme havaita – hyvin usein ainakin on niin – että jos joku perheen jäsenistä sattumalta herää henkiseen elämään, ei kaikki yhtäaikaan, – jos joko isä, äiti tai joku lapsista herää henkiseen elämään ja ymmärtää totuuden ja tahtoisi elää sen mukaan, niin silloin toiset siinä perheessä eivät ymmärrä, vaan asettuvat vastarintaan, asettuvat vastustamaan.

Sehän oli Tolstoinkin tragedia. Hänen perheensä ei täydellisesti ymmärtänyt häntä, ja sillä tavoin hän joutui vaikeaan tilanteeseen. Hän joutui itsekin sellaiseen asemaan, että hän tahtomattaan tuli vaivanneeksi perhettään, sillä kun perhe ei siunannut häntä elämänymärryksessään, ei hänkään puolestaan osannut ymmärtää perhettään. Hän jäi siihen; hän oli kiinni perheen ansassa. Hän jäi perheeseen, mutta hänen luonaan kävi paljon ihmisiä, paljon sekä naapureita että eri puolilta maailmaa sellaisia, jotka tulivat tapaamaan suurta kirjailijaa ja ennen kaikkea suurta profettaa.

Tolstoi ei tietenkään voinut muuta kuin olla vieraanvarainen isäntä; ja tämä oli suureksi vaivaksi hänen vaimolleen. Me voimme hyvin ymmärtää, että kreivitär Sofia Tolstoi ei ollut perin ihastunut siitä, että joka päivä kävi suuri joukko ihmisiä syömässä ja juomassa hänen kodissaan. Siinä oli tietenkin palvelemista, järjestämistä ja ajattelemista. Kreivitär väsyi tähän elämään, mutta se johtui ainoastaan siitä, että Tolstoi itse oli niin vaikeassa ristiriidassa. Hän ei jaksanut hyljätä perhettään ja perhe ei jaksanut ymmärtää häntä. Tolstoi rakasti kaikkia, ja hän ei voinut sanoa niille, jotka tulivat hänen ovelle: Menkää tiehenne.

Tuollainen ristiriita syntyy elämässä, kun joku perheenjäsen herää henkiseen elämään. Sanokaamme, että hän on ennen ollut ahkera koulussa, on nyt ylioppilas, on elänyt hyvin ja kauniisti maailmassa ja ollut perheelle iloksi. Mutta sitten hän huomaakin, ettei ollenkaan voi jatkaa tuollaista, sillä henki kutsuu häntä toisaalle. Hänen on tehtävä suuri muutos elämässään. Hänen täytyy lähteä ulos maailmaan todistamaan jumalallisesta rakkaudesta. Mutta perheenjäsenet ovat kauhistuneita sen sijaan, että siunaisivat, sen sijaan,

että he sanoisivat: sinä olet valinnut oikean osan, he asettuvat vastarintaan ja koettavat saada hänet pois siitä henkisestä innostuksesta ja elämästä.

Toiselta puolen kaikki tällaiset ovat tietenkin erinomaisen hyviä, sillä se on henkiselle elämälle suuri koe. Sen tähden se on sillä tavoin asetettukin, että meitä sillä tavoin parhaiten koetellaan vahvistuaksemme.

Sitten on kolmas ansa, niin sanottu *toiminnan ansa*. Jokainen ihminen, sanoo Tolstoi, on aina jossakin määrin toiminnassa kiinni, ja hän on mielessään siitä innostunut. Nyt hänen toimintansa voi olla sellaista, että kun hän herää henkisesti, kun hän näkee totuuden, niin hänestä tuntuu, että hänen perheensä jättää hänet ja hänen täytyy jättää se ja se toimi: hän ei voi ollakaan tuossa tietyssä toimessa ja jatkaa sitä työtä.

Hänen omatuntonsa voi sanoa hänelle, kun hän herää henkisesti: Tämä minun nykyinen työni ei ole niin ylevä, että minä voisin siinä rakastaa ja että minä aina voisin siinä tehdä niin oikein kuin tahtoisin ja niin kuin minun tulisi. Ehkä tämä minun koko toimeni onkin vähän epäiltävää. — Hän voi henkisesti herätessään tehdä tällaisen huomion.

Silloin, sanoo Tolstoi, toiminnan ansa heti kietoo hänen järkensä. Se sanoo esim. näin: Mutta sinullahan on tehdas, joka valmistaa hyvin haluttua tavaraa. Tietenkin se on hyödyllistä, koska ihmiset sitä kaipaavat ja haluavat. Heidän täytyy sitä saada. Sinun täytyy tietenkin jatkaa tätä yritystäsi. Yritä yhä pitää yllä tuota tehdasta ja lähetä maailmalle noita haluttuja tavaroita.

Taikka sitten voi ansa kuiskata hänelle: Mutta minulla on työ aivan kesken vielä. Täytyy ensin lopettaa tämä työ, mikä minulla on tekeillä. Enhän minä voi sitä aivan kesken jättää. Tällä tavoin nämä ansat kuiskaavat hänelle. Se on toiminnan ansa, sillä rakkauden elämä vaatii heti toteutumista.

Jeesuskin jossakin vertauksessaan puhuu siitä, kuinka maailmalla on paljon touhua ja tekemistä: Toisen pitää kyntää peltoaan, toisen pitää tehdä sitä ja sitä. Nämä tällaiset puuhut estävät ihmisiä juuri sillä hetkellä toteuttamasta rakkauttaan. — Minun täytyy nyt taas tässä ikään kuin sulkeissa sanoa, että koetan esittää Tolstoin omaa kantaa niin selvästi ja täydellisesti kuin mahdollista. En millään tavoin sitä nyt arvostele tai valaise. Kuitenkin, niin kuin olen ennekin sanonut, voin kyllä sitten lopuksi hieman valaista ja arvostellakin näitä asioita, sillä olen itse niitä kaikkia kokenut, niitä kaikkia koettanut toteuttaa. Sen tähden minä aivan hyvin sekä tunnen Tolstoin kannan, että osaan sitä vähän valaista, ehkä vähän arvostellakin joissakin kohdin, mutta teen se sitten vasta lopuksi.

Neljäs ansa, josta Tolstoi puhuu, on *seuraelämän ja yhdistysten* ansa. Ihmiset mielellään ryhmittyvät. Heillä on yhteisiä puuhia, yhteisiä pyrkimyksiä, ja he luonnostaan lyöttäytyvät yhteen seuroiksi, yhdistyksiksi ja yhteiskuntaluokiksi ja lupaavat erinäisiä asioita toisilleen, voivatpa vielä tehdä suoranaisia valoja toisilleen, ja silloin he pitävät toisiaan veljinä. He ovat kaikki keskenään veljiä ja yhdenarvoisia, muu ihmiskunta jää hieman kuin ulkopuolelle.

Silloin tällaiset yhdistykset, seurakunnat ja puolueet, tällaiset ihmisryhmät luulottelevat harrastavansa totuutta silloin, kun harrastavat veljeyttä keskenään ja jotakin yhteishyvää, joka heitä koskee. — Mutta silloin he samalla sulkevat ulos muun maailman. Tämä on kaikkien yhdistysten ansa, sanoo Tolstoi; tämä on valtiollisten puolueitten ansa.

Ihminen kuuluu esim. johonkin puolueeseen. Hän joutuu johonkin parlamenttiin, eikä enää saa olla oma itsensä. Hän ei saa omantuntonsa mukaan päättää asioista. Hänen täytyy toteuttaa puolueensa ohjelmaa. Hän on luopunut omasta järjestään, silloin kun hän on mennyt johonkin puolueeseen. Nyt hänellä ei ole enää omaatuntoa. Hänen omatuntonsa on silloin hänen puolueensa omatunto ja järki, ja sitä hänen täytyy noudattaa.

Sillä tavoin ihminen myy itsensä puolueille ja yhdistyksille, omantuntonsa ja järkensä. – Tämä on hyvin vaikea ansa. Se on hyvin kiehtova ansa. Se on aina ollut maailman alusta saakka, sillä ihmisten on ollut kuin pakko ryhmittyä aivan luonnollisista syistä suojellakseen itseään.

Viides ansa on vieläkin pahempi, sanoo Tolstoi. Se on eniten järkeä kiehtova. Se on *valtion ansa*. Jokainen meistä syntyy tietyn kansan ja valtion kansalaiseksi, ja vähitellen eläessään ja kehittyessään hän huomaa olevansa yhteiskunnan jäsen, jonka elämä on järjestetty tietyllä tavalla. Yhteiskunnan elämä kulkee määrättyjen lakien ja sääntöjen mukaisesti. Niistä ei voi poiketa, niitä ei voi loukata vaaratta itselleen ja toisille. Sillä tavoin ihminen helposti eläytyy tuon yhteiskunnan, tuon valtion henkeen, sen järjestykseen, luullen sitä jonkinlaiseksi korkeammaksi hyväksi.

Hän saa pienestä pitäen oppia, sanoo Tolstoi, että tämä hänen yhteiskuntansa, jossa hän elää, on erinomaisen hyvä. Se on oikeastaan parempi kuin toisten kansojen yhteiskunnat sen tähden, että tämä kansahan juuri koettaa kaikkea turvata. Tässähän koetetaan olla niin viisaita, ja tässä koetetaan oppia muiden kansojen esimerkistä, tässähän on pyritty kaikin tavoin tekemään parasta. Tietenkin tämä minun kansani on saavuttanut niin paljon järjestyksessään kuin saavuttaa voi ja kuin yleensä on mahdollista saavuttaa. Usein vielä lisätään, että Jumala on erikoisesti suosinut tätä kansaa, ja rakastanut sitä enemmän kuin muita. Sen tähden meidänkin täytyy rakastaa ennen kaikkea tätä yhteiskuntaa ja tätä valtakuntaa.

Tällä tavoin ihmistä kasvatetaan pienestä pitäen, sanoo Tolstoi. Sehän on hänen isänmaanrakkauttansa, mutta se panee myöskin unohtamaan, että on toisiakin kansoja ja valtakuntia, ja että ihmiskunta on paljon, paljon suurempi kuin mitä tällaiset yksityiset kansat.

Ihmisiä kasvatetaan siihen uskoon, että valtio on jokin korkea, ihmeellinen aate, ihmeellinen todellisuus, joka on yksilön yläpuolella, mutta että voidaan jopa sanoa, että yksilö on olemassa tuota kokonaisuutta, tuota yhteiskuntaa varten. Ja se yhteiskunta, se valtio, saattaa sitten vietellä ja painostaa yksilöä suorittamaan tekoja, jotka ovat suorastaan rakkautta vastaan, niin kuin esim. menemään sotaan, mestaamaan rikollisia ja tekemään väkivaltaa toiselle.

Siihen ihminen kasvaa huomaamattaan, sanoo Tolstoi, sillä kaikki valtiot ovat niin viisaasti ja niin kavalasti järjestetyt, että erotamme niissä vain kaksi eri puolta: hallituksen ja kansan. Kumpikaan niistä ei ole mistään vastuunalainen, sillä hallitus sanoo: Meillä on valta; kansa on uskonut meille vallan ja johdon; meidän täytyy katsoa kansan parasta; meidän täytyy lähettää joukkoja sotaan; me olemme saaneet kansan luottamuksen ja emme kai voi sitä pettää. – Sillä tavoin hallitus pudistaa vastuun päältään. Hallitus lähettää joukkoja sotaan ja mestauttaa jonkun pahantekijän, sillä täytyyhän sen tehdä, niin kuin kansa tahtoo ja ajatella heidän parastaan.

Tolstoi huomauttaa, kuinka Uudessa testamentissa on loistava esimerkki tästä asiasta. Päärabbiini nimittäin sanoo, että on parempi uhrata yksi henki, nimittäin Jeesus Kristuksen, koko kansan puolesta, etteivät muut ihmiset, koko kansa, joutuisi kärsimään roomalaisten vihaa: Niin, täytyyhän meidän nyt uhrata yksi henki, Jeesus Kristuksen.

Itse kansa, jota hallitus hallitsee, ei ole myöskään mistään vastuunalainen, sillä senhän puolestaan täytyy totella hallitusta. Jos hallitus sanoo, että lähtekää nyt sotaan, niin ei kansa voi sanoa: Emme me tahdo lähteä sotaan; me tahdomme viljellä rauhassa maatamme. Ei kansa sillä tavoin voi sanoa. Silloin täytyy lähteä sotaan, ja jokainen sotamies, joka lähtee, ajattelee, että eihän se ole minun syyntä, että minä tapan vihollisia. Sehän on hallitus, joka käskee ja minun täytyy totella. Heilläkään, joita hallitaan, ei siis ole vastuuta. Sen tähden tämä valtion ansa on kaikista pahin, sanoo Tolstoi. Mutta, Tolstoi lisää vielä, ettei yksikään ansoista voisi aivan täydellisesti kietoa ihmisen järkeä, ellei näitä ansoja tukemassa olisi uskonnolliset valheet.

Uskonnolliset valheet tukevat näitä ansoja ja selittävät niitä. Ihmisen järki on jo ennakolta pimitetty, niin että sitä verraten helppo hämätä. Usko, sanoo Tolstoi, on perin luonnollinen asia. Jokaisen ihmisen täytyy uskoa, ja ilman uskoa emme voi mitenkään elää henkisesti. Koko henkinen elämämme on uskoa. Mitä tämä usko on? Se on uskoa Jumalaan. Se on uskoa hyvään, uskoa sieluun, uskoa järkeen. Tolstoi sanoo: Tämä kaikki on uskoa sen tähden, että me emme voi sitä tarkemmin määritellä. Me emme voi niitä asioita, joita uskotaan, tarkasti määritellä, sillä silloin ei olisi kysymyksessä enää mikään uskon asia. Emme voi tarkasti määritellä, mikä on hyvä, mikä on järki. — Mitä se merkitsee, että olemme sieluja eli henkiolentoja? Mitä Jumala on? Mitä rakkaus on syvimmissä olemuksessaan? — Emme voi muodostaa niistä selvää kuvaa, emme voi niitä ulkonaisiin muotoihin pusertaa. Juuri sen tähden ne ovat niin eläviä. Niitä lähestytään uskossa; meidän ihmisten täytyy uskoa.

Suurimmat asiat elämässä ovat sellaisia, että meidän täytyy niihin uskoa. Mitä sillä on merkitystä, että rupeamme juttelemaan oppineesta Jumalasta? Jos uskoo Jumalaan, niin uskoo Jumalaan juuri sen tähden ja siinä määrin, että Jumala on meille käsittämätön, että Jumala on alati meidän yläpuolellamme, että syvimmissä tajunnassamme ainoastaan asetamme kuin tuntosarvia ulospäin, Jumalaan päin, mutta emme osaa sanoa, mitä Jumala on. Samalla tavoin, jos osaisimme määritellä hyvän olemuksen, me puristaisimme siitä pois kaiken mehun ja sisällön, ja silloin hyvä ei olisikaan enää mitään hyvää. Se olisi muotiasia.

Meidän täytyy ymmärtää, että hyvä on uskon asia; ja se, että hyvä on uskon asia, että meidän täytyy uskoa hyvään, perustuu juuri siihen, että hyvä on sellaista, johon me siis uskossa luotamme ja jonka me tiedämme olevan, vaikkamme suinkaan sitä osaa tarkasti määritellä.

Samalla tavoin, sanoo Tolstoi, on ihmisen sielun laita taikka meidän itsemme laita henkiolentoina. Me tiedämme, että me olemme henkiolentoja. Me tiedämme, että me olemme enkeleitä, me tiedämme, että me olemme jollakin tavoin ikuisia — ainakin sitten, kun olemme henkisesti heränneet. Mutta meidän tietomme ei ole sellaista, että me voisimme heittää tuon asian ulkopuolelle itseämme ja pürtää sille ääriä, vaan meidän tietomme on sellaista, ja sen tähden meidän täytyy alati siihen uskoa.

Aivan toista, sanoo Tolstoi, ovat kaikki uskonnolliset valheet. Ihmiset ovat ruvenneet määrittelemään juuri niitä asioita, joita ei voi määritellä. He puhuvat monista Jumalista, taikka sitten kolmesta Jumalasta, taikka sitten he puhuvat ihmeistä. Sitten he puhuvat esim. sellaisista ihmeistä, että vesi muuttuu vereksi, taikka, että leipä muuttuu jonkun ihmisen ruumiiksi.

Uskonnot määrittelevät kaikenlaisia asioita ja tekevät siis uskon asioista järjettömiä asioita. Nämä juuri houkuttelevat ihmisiä pois oikeasta uskosta kaikenlaisiin väärin uskomuksiin, nimittäin kaikenlaisten väärin opinkappaleiden totena pitämiseen. Tätä uskonnollista valhetta, sanoo Tolstoi, syötetään ihmisille; välitetään viidellä eri tavalla.

Ensimmäinen näistä uskonnollisista valheista, sanoo Tolstoi, on se, että *totuutta tulkitaan väärin*. Aina silloin tällöin on esiintynyt ihmiskunnassa joku tietäjä, joku viisaampi profeetta, joka on ilmoittanut elämän totuuden ihmisille. Näin sanoo Tolstoi nimenomaan, ja me kuulemme aina tuollaisen tutun äänen hänen puheessaan. Mutta sen sijaan, että olisivat jääneet kuuntelemaan hänen ääntänsä, he hänen kuoltuaan korottavat hänet Jumalaksi sen tähden, että hän oli tuonut jumalaista totuutta maailmaan, ilmoittanut jotakin jumalaista. He sanovat, että hän onkin itse jumalainen olento. Hän on korkea, ihmeellinen olento, palvottava: hän voi auttaa!

Samalla kun he tällä tavoin, osoittavat kylläkin oikeata kunnioitusta, vaikkakin liioiteltua, samalla he täydellisesti vääristävät hänen oppinsa tai unohtavat sen kokonaan, eivät välitä siitä ollenkaan, vaan keksivät joitakin muita oppeja tilalle, joista he sitten sanovat, että nämä olivat hänen sanojaan.

Tällaisen näytelmän – sanoo Tolstoi – näemme kaikissa uskonnoissa. Kristuksen opista ei tiedetä mitään kristikunnassa, joka kyllä nosti Jeesus Nasaretilaisen Jumalaksi, niin kuin Tolstoi sanoo. Ainakin Konstantinus Suuren jälkeen, jolloin kristinusko tuli valtion uskonnoksi, se suorastaan unohti Jeesus Kristuksen opin.

Samalla tavoin, sanoo Tolstoi, on muuten tapahtunut buddhalaisissa, hindulaisissa ja muhamettilaisissa maissa. Muhammed ja islamilaiset ensin nousivat kristikuntaa vastaan sanoen itsestään, että he olivat oikeita kristittyjä, oikeita Kristuksen seuraajia. He tietävät, että Jumala on yksi. Kristikunta oli langennut monijumalaisuuteen. Se uskoo kolmeen Jumalaan. Islamilaiset toivat maailmaan totuuden, joka oli kristikunnalta sekaantunut ja unohtunut.

Mutta, sanoo Tolstoi, jonkin aikaa sen jälkeen, kun he yrittivät tuoda totuutta, niin totuus unohtui ja mitä islamin usko nyt on? Se on nyt sitä, että täytyy viisi kertaa päivässä rukoilla ja täytyy ainakin kerran elämässään tehdä pyhiinvaellusretki Mekkaan jne. Kaikissa uskonnoissa on käynyt tällä tavoin, sanoo Tolstoi. Totuutta on tulkittu väärin.

Toinen uskonnollinen valhemenetelmä on *usko ihmeisiin*. Kaikissa uskonnoissa opetetaan aina ihmisille, että muutamat ihmiset tai yksi ainoa ihminen on ollut niin Jumalan suosiossa, että hän tai he ovat saaneet tietää jumalaisia asioita. Todistuksena siitä on ollut, että he ovat osanneet tehdä ihmeitä.

Kaikki me muut ihmiset olemme turhan ylpeitä, jos me rupeamme luulemaan, että me voisimme mitään tietää ja mitään tehdä, saatikka ihmeitä. Meidän täytyy ymmärtää, että ylpeys on hyljättävä. Meidän täytyy vain uskoa ja luottaa siihen, että jotkut ovat armoitettuja ja saavat tietoa Jumalalta ja sitten tekevät ihmeitä. Tämä on, sanoo Tolstoi, tuo väärä usko ihmeisiin ja väärä usko ihmeellisiin ihmisiin.

Totuus on myöskin peitetty niiltä ihmisiltä, jotka sanovat, että kaikki ihmiset ovat samassa asemassa: kaikilla on samat mahdollisuudet ja mitään ihmeitä ei ole. Tämä on suoranaista hullutusta, sanoo Tolstoi, kun meitä ihmisiä koetetaan opettaa uskomaan järjettömyyksiä. – Se on kyllä viisaasti sanottu Tolstoilta. Vaikka ihmiset eivät tiedä ja tunne kaikkia luonnonlakeja ja kaikkea, mitä luonnossa voi olla. Ei elämässämme silti ole ihmeitä, vaikka ne näyttävät ihmeiltä. Tolstoi näki joka tapauksessa tässä totuuden selvästi.

Kolmas uskonnollinen valhe, sanoo Tolstoi, on siinä, että kaikissa *uskonnoissa asetetaan välittäjiä Jumalan ja ihmisten välille*. On papistoja, on kirkkoja, on piispoja ja pappeja, on ulkonaisia vapahtajia. Kaikki ne asetetaan Jumalan ja ihmisten välille. Ihmiset muka eivät itse pääse yhteyteen Jumalan kanssa. Heillä täytyy olla kirkkoja välissä, pappeja ja piispoja ja vapahtajia ja kaikenlaisia olentoja rukoilemassa heidän puolestaan, sovittamassa heidän syntejään ja heidän suhteitaan Jumalaansa.

Todellisuus on kuitenkin se, ettei ole kukaan eikä mikään niin lähellä ihmistä itseään kuin Jumala, totuus. Me emme siis tarvitse minkäänlaisia välittäjiä Jumalan ja itsemme välille. Päinvastoin meidän täytyy ymmärtää, että jokaisen meistä täytyy itse päästä välittömään sisäiseen suhteeseen Jumalaan, hyvään, iankaikkiseen elämään, onneen.

Mikä onni se on, joka ei ole minussa, niin etten itse tuntisi onnea, vaan että olisi joku toinen, joka tuntisi onnea minun puolestani? Onni on Jumala. Meille on jokaiselle aivan välttämätöntä, että me itse hengessämme olemme yhteydessä suuren, jumalaisen ja rakkauden kanssa.

Tähän kolmanteen uskonnolliseen valheeseen liittyy läheisesti neljäs, joka on se, niin kuin Tolstoi sanoo, että *käsitetään kaikenlaiset kirkonmenot, kaikenlaiset juhlats, ihmeelliset kulkueet, ja kokoukset temppelissä, joissa soitetaan, lauletaan ja messutaan, Jumalalle otollisiksi*, että siis Jumala niistä pitää, ja kun me niitä noudatamme ja kun me käymme ahkerasti kirkossa ja rukoushuoneissa, kun me katsellemme kaikenlaisia ihmetapahtumia,

katsellemme suuria juhla-kulkueita kaduilla ja jumalan kuvia, niin me joudumme hyviin väleihin Jumalan kanssa; Jumala silloin on mielissään.

Tällaiset juhlamenot ovat omiaan häikäisemään meidän aistejamme, ja kun meidän aistimme häikäistyvät, niin meidän järkemmekin pimentyy, niin että se kaiken hyväksyy. Me istumme kirkossa, kuuntelemme laulua ja soittoa, nyökyttelemme päätämme ja vaivumme autuaalliseen tunnelmaan, ja jos jokin häiritsevä ajatus tulee väliin, niin me työnnämme sen heti syrjään, sillä sellainen ei sovellu Jumalan huoneessa: sillä kaikki meidän aistimme ovat nyt kiinni tässä kauniissa, tässä ihanassa.

Tolstoi sanoo, että uskonnollinen valhe tässä on se, että meidän kirkkomme puhuvat kirkonmenojen olevan otollisia Jumalalle, vaikka ne kuitenkin ovat vain meidän keskeistä inhimillistä temppuilemistamme; ja siitä voi olla meille jopa vahinkoa, sanoo Tolstoi, sillä sellaiset menot saavat aikaan, että me *uskomme niihin valbeisiin*, joita meille samalla syötetään. Kun me istumme tuollaisessa temppelissä, niin meidän aistimme ovat aivan kuin huumautuneet, järkemme on vaimentunut, ja joku syöttää meille kaikenlaisia uskonnollisia valheita, ja me otamme tietenkin ne vastaan ja lähdemme sitten pois vielä tyhmempinä kuin olimme tullessamme. Tällainen on neljäs uskonnollinen valhe.

Sitten, sanoo Tolstoi, on viides valhe eli viides *uskonnollinen menetelmä*, ja se on kaikkein pahin. Se on kaikista hirvein sen tähden, että se koskee lapsia. Se on siinä, että me opetamme lapsillemme valheita. Me opetamme heille kouluissa sellaisia asioita, joita monia, monia tuhansia vuosia sitten jotkut uskoivat tosiksi, jotkut Abrahamit tai jotkut muut sellaiset noina vanhoina aikoina. Kun meidän lapsemme tekevät meille kysymyksiä, niin me emme uskalla vastata heille niin kuin omassatunnossamme tahtoisimme, niin kuin meidän järkemme sanoisi meille, että meidän tulisi vastata, vaan me heti muistamme, miten meidän on sääntöjen ja oppien mukaisesti vastattava. Ei kukaan vanhempi ihminen täten uskalla olla rehellinen lapsilleen, vaan suoraan valehtelee heille.

Jos isä ja äiti olisivat rehellisiä lapsilleen, silloin he sanoisivat heille, mitä he itse uskovat ja ajattelevat. Hehän häpeävät omaa tietoaan, tai saavat hävetä, kun eivät ole sen paremmin heränneet totuuden tietoon. — Miksi minä en ole etsinyt totuutta, tulisi jokaisen vanhemman ajatella, kun hänen pieni lapsensa kysyy miten on sen ja sen asian laita. Meidän pitäisi aina tunnustaa tietämättömyytemme ja tyhmyytemme eikä syöttää pienille, viattomille lapsille valheita.

Tämä, sanoo Tolstoi, on sitä syntiä totuuden pyhää henkeä vastaan, jota ei anneta anteeksi. Sillä, sanoo Tolstoi, myöskin lapsi on aivan niin kuin kirkkoisä Tertullianus sanoi, luonnostaan kristitty. Lapsi on sielultaan sellaisessa vireessä, että hän voi ymmärtää Jumalaista elämää, rakkauden elämää, lapsi voi omaksua Kristuksen käskyt, Jeesuksen kaikki selitykset ja neuvot. Lapsi voi ne ymmärtää, sillä lapsi tulee maailmaan olentona, johon ei ole vielä kirjoitettu mitään tämän maailman valheita, ja sen tähden hän on sielussaan avoin totuudelle ja voisi kaikkein parhaiten ymmärtää iankaikkista Jumalaista rakkautta.

Sen sijaan, että me lapsillemme opettaisimme totuutta, koettaisimme ohjata rakkauteen ja rakkauden ymmärtämiseen, siihen uskoon ja tietoon, että rakkaus on ainoa tärkeä, sen sijaan me tyrkytämme heille kaikenlaisia valheita, emmekä edes itse omassa elämässämme osoita mitään rakkauden merkkejä. Tämä on kaikista julminta, sanoo Tolstoi.

TOLSTOIN PELASTUSOPPI

Tolstoin pelastusoppi ei ole mikään uusi metafyyminen, filosofinen tai teologinen järjestelmä, niin kuin esimerkiksi meidän kirkonoppimme, jonka mukaan ihminen jollakin ylikuonnolliselta tavalla voi pelastua pahasta, synnistä ja, niin kuin lisätään, – iankaikkisesta kadotuksesta.

Tolstoin pelastusoppi on Kristuksen oppia, Kristuksen uskoa eli tosi kristinuskoa. Tolstoi nimittää sitä myöskin uudeksi siveysopiksi. Tolstoin pelastusopissa ei sen tähden ole kysymys mistään ylikuonnollisesta pelastuksesta, vaan ainoastaan siitä, millä tavoin ihminen itse pyrkiessään, itse ponnistaessaan, itse työtä tehdessään voi vähitellen pelastua pahasta.

Olemme näissä esitelmissä puhuneet siitä pahasta, mikä meitä ihmisiä ahdistaa ja ympäröi ja mistä meidän pitäisi pelastua. Olemme puhuneet *synneistä* ja analysoineet niitä Tolstoin sanojen mukaan. Olemme puhuneet *ansoista*, jotka estävät ihmisen järkeä luottamasta totuuteen ja kietovat sitä, niin että se mieluummin puolustaa syntiä, jota järki sinänsä enempää kuin omatuntokaan ei hyväksy. Olemme puhuneet ns. *uskonnollisesta valbeesta*, joka pimittää ihmisen järjen, niin että se ei näe totuutta. Ja Tolstoin pelastusoppi on sen tähden esitys siitä, millä tavoin ihminen voi pelastua ensin järjensä ja sitten koko muun olemuksensa pahasta.

Minun täytyy sanoa, että kun nyt näin monien kymmenien vuosien jälkeen taas erityisesti aloin syventyä Tolstoin oppiin, johon jo nuorena perin pohjin koetin tutustua, niin hain esille erään kirjan, joka alusta lähtien oli minua viehättänyt. Se kirja ei ole mikään suuret vaatimukset täyttävä kirja; Tolstoi itse pitää sitä miltei keskeneräisenä; se on ”*Kristillinen oppi*”, jonka Tshertkov julkaisi englanniksi ”*The Christian Teaching*”-nimisenä kirjana. (Tämän kirjasen toimitti Arvid Järnefelt painosta v. 1909. Vihtori Kosonen, Hki – ”Vapautus”.)

Tässä ehkä verraten vähän tunnetussa kirjasessa Tolstoi esittää juuri näitä asioita, joista nyt on ollut puhe. Ja kun minä nyt otin tuon kirjan esille ja taas luin sen lävitse, niin minua suorastaan hämmästytti, kuinka lähellä itse asiassa Tolstoi on juuri meidän teosofis-ruusuristiläistä kantaamme.

Me katselemme asioita, oppeja ja opetuksia, niin kuin Tolstoinkin. Paitsi, että me ruusuristiläisinä olemme koettaneet ymmärtää ja omaksua Kristuksen opin, hänen vuorisaarnan käskynsä mukaisesti samalla tavoin kuin Tolstoikin, niin sen lisäksi kiintyy vielä huomio siihen seikkaan, kuinka Tolstoin käsitys siitä, millä tavoin ihminen voi päästä totuuden tietoon ja millä tavoin hän voi taistella itsensä vapaaksi pahasta, on läheisesti yhtä meidän ruusuristiläisen elämänymmärryksemme kanssa.

Minua se hämmästytti ja samalla ilahdutti, sillä monen vuosikymmenen aikana en ollut erikoisesti tullut uudelleen ajatelleeksi Tolstoin oppia koko laajuudessaan. Tietenkin olin aina tietoinen siitä, että hän oli ymmärtänyt melkeinpä ensimmäisenä Kristuksen käskyt ja niistä puhunut ja kirjoittanut julkisesti. Sen tähden varsinkin ilostuin, kun ajattelin hänen pelastusoppiaan ja hänen esitystään siitä, millä tavoin me voimme päästä pahasta.

Lähtökohta Tolstoin mukaan on se, että meidän järkemme on pelastettava. Se merkitsee toisin sanoen, että järki on se Jumalan lahja, joka voi näyttää meille totuuden ja jonka avulla me voimme totuuden löytää. Ei ole mitään muuta tiedon välinettä todellisuudessa kuin meidän järkemme, sillä vaikka meidän aistimme kylläkin välittävät meille havaintoja ulkonaisesti, objektiivisesta maailmasta, niin eivät nuo pelkät

aistihavainnot ole mitään tietoa, ennen kuin ne ovat käyneet järjen tutkivan linssin lävitse. Inhimillinen järki osaa ajatella, arvioida, kuinka asiat ovat ja tehdä päätelmiä tekemisistään havainnoista ja kokemuksista.

Ne, jotka ovat tutustuneet yliaistillisiin ilmiöihin, tutkineet uudempaa psykologiaa – toisin sanoen kaikkein vanhinta – tutkineet sielun ja luonnon ilmiöitä, myöskin tunnustavat, että vaikka meidän aistimme havaintopiiri laajenisi, vaikka meissä kehittyisi uusia aisteja, jotka avaavat meille uusia maailmoita, niin silti emme löydä totuutta emmekä pääse mihinkään varsinaiseen tietoon, ellemmme käytä järkeämme. Järki on se väline, jonka avulla me voimme tietää.

Moni ihminen luulee, että jos hänelle avautuu jokin aisti näkymättömään maailmaan, niin silloin hän voi tietää jotakin näkymättömästä maailmasta. Hän erehtyy, sillä näkymätön maailma on siinä mielessä samanlainen kuin tämä näkyvä, että siitäkään emme voi äkkiä mitään tietää.

Lapsikaan ei voi heti tietää, mitä hän silmillään näkee. Vasta pitkäaikainen kokemus saattaa ymmärtämään tätä näkyvää maailmaa. Ja vasta monien miljoonien vuosien inhimillinen kokemuksemme on saattanut meidät siihen, että me kutakuinkin tulemme toimeen tässä näkyvässä maailmassa. Mutta näkymätön maailma, joka on vielä suurimmalle osalle ihmisiä tuntematon, on kuin suuri ”terra incognita”, tuntematon maa, jota täytyy lähteä tutkimaan. Ja sen tähden on siinä juuri järkemme paras työvälineemme.

Tolstoi asettaa järjen sille kuuluvalla kunniasijalle. Hän sanoo: jotta me voisimme järjen avulla nähdä totuuden, joka silloin tietenkin on kaikkien aistihavaintojen yläpuolella, nähdä itse sen elämän, joka on kaikkialla sekä näkyvässä että näkymättömässä maailmassa, meidän täytyy ensin puhdistaa järkemme siitä pimeydestä, johon se on uppoutunut, ja kaikista niistä valheista, joihin se on kietoutunut. – Uskonnollisesta vaiheesta vapautuminen on ensimmäinen vaihe.

Me emme ollenkaan voi tietää totuutta tai ymmärtää Kristuksen oppia, ellemmme ensin vapauta järkeämme kaikesta uskonnollisesta valheesta. Sen tähden on ensimmäinen askel tässä järjen vapautumisessa uskonnollisesta valheesta se, että me voitamme sen ylivallan, mikä vanhalla ns. lapsuuden uskolla on meidän järkeemme, – olipa tämä meidän uskomme, johon olemme kasvaneet, mikä tahansa. Se on ensimmäinen, josta meidän tulee vapautua.

Ja millä tavoin tuo vapautuminen käy yksinkertaisimmin päinsä? Siten tietenkin, ettemme aina siihen tuijota ja koeta nähdä siinä järjettömyyksiä – mikä kyllä on helppoa – vaan että tutustumme maailman muihin uskontoihin. Meidän täytyy vertailla uskontoja toisiinsa.

Silloin me äkkiä joudumme aivan samoihin johtopäätöksiin kuin kaikki tieteelliset tutkijat, kun he ryhtyvät uskontoja tutkimaan, nimittäin, että kaikki uskonnot – ei ainoastaan meidän tunnettu kristinuskomme, kirkonuskomme – ovat opettaneet samansuuntaisia asioita, eivät tosin samoja teologisia asioita, mutta samansuuntaisia. Kaikki puhuvat Jumalasta ja jumalista, ihmisen sielusta, ikuisesta elämästä, kuolemanjälkeisistä tiloista, näkymättömästä maailmasta, synnistä, pahasta, lankeemuksista jne.

Näin me pelkästään sillä vertailevalla tutkimuksella pääsemme irti siitä harhaluulosta, että meidän kristinuskomme, kirkonoppimme, olisi erikoislaatuinen. Ja vielä lisäksi, kun huomaamme, että se, samoin kuin kaikki muut uskonnot, on opettanut näennäisesti järjettömiä ja ristiriitaisia asioita, niin meistä tuntuu aluksi, kuten vertailevista uskonnontutkijoista, että ne kaikki ovat lastenkamarisatuja; Jumala on milloin kolmiyhteinen, milloin hänellä on useampia persoonia jne. – kaikenlaisia oppeja, jotka eivät ainoastaan ole ristiriitaisia, vaan järjettömiä. Ja niin meidän järkemme vapautuu.

Kun sitten meidän järkemme on vapautunut tuosta ensimmäisestä harhaluulosta, että sen tiedossa oleva teologia olisi jotakin erikoista, niin on seuraava askel se, että meidän järkemme toteaa, että jumalanpalvelusmenot, kirkossa ja rukoushuoneessa käymiset, laulut ja soitot, joihin me olemme tottuneet

pienestä pitäen ja joita olemme tottuneet pitämään pyhinä ja Jumalalle otollisilla menoina ja jotka ikään kuin ansioittavat meitä, kun otamme niihin osaa, ne kaikki ovat tapoja, joita on kaikkialla, kaikissa uskonnoissa.

Jos menemme itämaille ja katselemme buddhalaisia tai hindulaisia temppeleitä tai siirrymme muinaiseen aikaan ja katselemme egyptiläistä ja kaldealaista jumalanpalvelusta, niin kaikkialla huomaamme tuon saman piirteen, että ihmiset luulevat juhlamenojen olevan Jumalalle mieleen, että ne ovat ikään kuin anteeksipyyttämistä, avuksi huutamista, hyvien välien ylläpitämistä Jumalan kanssa.

Me tietenkin huomaamme ajan mittaan, että asiat eivät ole niin. Näillä kaikilla juhla- ja jumalanpalvelusmenoilla ei ole mitään suoranaista tekemistä Jumalan kanssa: ei itse elämä, ei mikään tosi jumalallinen olento välitä sellaisesta. Me ymmärrämme, että kirkolliset juhlamenot ovat meidän omia keksintöjämme, joiden avulla koetamme herättää itsessämme tunteita, koetamme nostattaa omaa mielentilaamme. Se tuottaa meille nautintoa; se on meidän ihmisten keksintöä.

Sillähän saattaa olla oma hyötynsä, joka kuitenkin on aivan toinen, kuin miksi ihmiset nyt sitä kuvittelevat. Meidän järkemme pitää vapautua siitä ennakkoluulosta, että meidän tarvitsee suostutella Jumalaa tai jumalia jollakin ulkonaisella. Itse elämä ei välitä mistään muusta, kuin meidän sydämemme rakkaudesta ja järkemme totuuden näkemisestä. Silloin vasta olemme yhtä elämän kanssa.

Seuraava askel, niin kuin Tolstoi sanoo, on päivänselvä. Koska nämä teologian opetukset eivät sellaisinaan ole Jumalan kannalta tarpeen, niin eivät myöskään papit ja piispat ja kirkot ja kaikenlaiset pyhät kirjat ja muut välineet ole välittäjinä tarpeen Jumalan ja ihmisten välillä. Me emme tarvitse mitään välittäjiä, ulkonaisia vapahtajia, mitään ulkonaista jumalaa, joka meidät jostakin nostaisi tai vapahtaisi; ainoa vapahtaja, välittäjä, jonka tarpeessa kaikki olemme, on sisäinen Jumala, Kristus meidän sisässämme, sisäinen eli mystinen Kristus. Jokainen ihminen on yhtä lähellä Jumalaa; itse elämä on meidän kaikkien Isä; poikina meidän täytyy olla tekemisissä itse elämän kanssa.

Jeesus nimittää ihmistä Jumalan pojaksi juuri osoittaakseen, kuinka lähellä jokainen ihminen on Elämän Henkeä, kuinka välittömässä yhteydessä meidän henkemme on Jumalan hengen kanssa. Siis välittäjät ovat tarpeettomia.

Kun tämän olemme ymmärtäneet, häviää myöskin kaikki usko ihmeisiin. Aina kun on ollut välittäjiä, ja olemme heitä mielessämme kunnioittaneet ja palvoneet, niin se on suureksi osaksi tapahtunut sen nojalla, että ihmeet ovat ympäröineet näitä vapahtajia, että he ovat saaneet aikaan ihmeitä. ja me olemme oppineet uskomaan, etteivät tavalliset ihmiset ole osanneet niitä tehdä, vaan ainoastaan Jumalan armoittamat ihmiset. Ihmeitä tapahtuu kirkoissa: on pyhiä jumalankuvia, pyhiä lähteitä ym., jotka ihmisiä parantavat.

Kaikista vapahtajista kerrotaan, että he tekivät ihmeitä, kuten Kristuskin, – Buddha, Zarathustra ja kaikki suuret Jumalan miehet. Sen tähden me uskomme ihmeisiin. Tämä on kaikki harhaa, sillä me emme voi uskoa Moosekseen, emme Kristukseen, emme Buddhaan, ellei meidän järkemme sano meille, että tuohon ja tuohon pitää uskoa. Meidän järkemme sanoo meille syyn, minkä tähden meidän pitää uskoa, ja sen tähden me uskomme. Kun meidän järkemme vapautuu, huomaamme, ettei ole olemassa mitään ihmeitä.

Vaikka olisi kuinka paljon salaperäistä asioita maailmassa, ensi silmäyksellä käsittämättömiä ilmiöitä, niin meidän täytyy ymmärtää, ettei ihmeitä ole; ne ovat aina johtuneet luonnonlaeista ja sielullisista kyvyistä, joita me emme vielä ole oppineet tuntemaan.

Jos joku ihminen parantaa sairaan käden päälle paranemisella, se tapahtuu siitä syystä, että hänellä on käden psyykinen kyky kehittynyt, ja jos joku parantaa toisen sanoillaan, niin parantuminen siinä riippuu

sairaana uskosta. Usko saa ihmeitä aikaan. Ei meidän tarvitse muuta kuin tutkia hypnoottista ja suggestioilmiötä, niin ymmärrämme, kuinka paljon usko voi saada aikaan.

Sen tähden Tolstoi sanoo, ettei meidän pidä prostituoida, häväistä, uskoamme, vaan uskoa ainoastaan hyvään, Jumalaan, sieluun. Me emme voi uskoa muuhun kuin Jumalaan, Isään, jota emme voi arvostella, hyvään, jota emme myöskään voi arvostella, muutoinhan asettuisimme hyvän yläpuolelle. Ainoastaan nuo salaperäiset hengen todellisuudet ovat meidän uskomme kohteita, ei mikään muu. Muuta kaikkea meidän täytyy tutkia; ja meidän järkemme voi päästä kaikesta selville.

Kun näin pitkälle olemme päässeet järjen vapautumisessa, silloin on aivan luonnollinen tuo viimeinen askel uskonnollisesta valheesta vapautumisessa, nimittäin se, että me, otettuamme selvää kaikesta, huomaamme, että kaikki totuuden ilmoitukset on aina tulkittu väärin, väärennetty ja unohtettu. Ihmiskunnassa on aina, sanoo Tolstoi, esiintynyt joku ihminen, joka on nähnyt totuuden, joku Buddha, Zarathustra, Kungfutse, Mooses, Orfeus: jokainen tuollainen suuri ihminen on nähnyt totuuden ja kertonut siitä. Hänen jälkeensä ovat sitten hänen ns. seuraajansa korottaneet hänet korkeaan ulkonaiseen asemaan, tehneet hänestä vaikka vapahtajan ihmisten ja Jumalan välille ja sitten vääristäneet hänen oppinsa, peittäneet hänen oppinsa kaikenlaisiin teologisiin dogmeihin, niin että hänen alkuperäinen oppinsa on kokonaan unohtunut.

Seuraava askel on sitten, että me otamme selvää, mitä nuo suuret itse ovat opettaneet, mitä Buddha todella opetti, mitä Kristus, mitä muut suuret opettajat. Ja silloin teemme sen havainnon, että he ovat opettaneet jotakin sellaista, joka on unohtunut. Ja niin pääsemme selville myös Kristuksen opista. Me näemme jo evankeliumista, mikä oli Kristuksen elämäkatsomus, mitkä hänen kysymys ja neuvonsa.

Silloin, sanoo Tolstoi, kun olemme päässeet niin pitkälle, että tutkimme näiden suurten omia opetuksia, silloin olemme valmiit Kristuksen opetuksille. Silloin järkemme on niin puhdistunut, että se voi ymmärtää, voi nähdä totuuden, sillä totuus, ja totuuden näkeminen on siinä, että näemme ja ymmärrämme, että elämässä ei ole mitään muuta lopullista ratkaisua kuin Jumalallinen rakkaus. Se on ihmisten ainoa onni ja autuus. Vaikka me kuinka etsisimme onnea muulla tavoin, niin kun meidän järkemme kylliksi valistuu, huomaamme, ettei millään muulla tavoin ole pysyvä onni saavutettavissa kuin rakkauden tiellä ja rakkauden avulla.

Ja kun me olemme sitten tämän totuuden nähneet, me myöskin näemme, että meidän itse täytyy silloin alkaa elää rakkauden elämää. Tällöin ovat meidän omat syntimme vastassa, ja me tunnemme omassatunnossamme, että meidän tulee luopua synneistä, sillä synnit estävät meitä elämästä rakkauden elämää. Mutta silloin asettuvat eteen ansat, jotka selittävät meille, että synti on hyvä ja välttämätön, ettei sitä sentään voi noin vain turhan takia luopua synneistä. Ja ansat ovat: 1) *persoonallisen täydellistymisen ansa*, 2) *toiminnan ansa*, 3) *perheen ansa*, 4) *seurojen ansa* ja 5) *valtion ansa*. Nehän todella kietovat pauloihinsa meidän järkemme.

Ottakaamme esille ansoista viimeinen, *valtion ansa*. Mehän tunnemme jokainen omassatunnossamme, niin kuin Kristus sanoo, ettei tule tappaa ketään, emme saa tappaa elävää olentoa, koska emme ole elämää kellekään antaneetkaan. Niin meidän olemuksemme ja järkemme todistavat meille. Kuitenkin, kun olemme muodostaneet valtion, niin meille on opetettu, että tappaminen on kyllä väärää, mutta jos esivalta käsksee, silloin tietenkin täytyy tappaa. Ja nuoria michiä opetetaan tappamaan.

Valtion ansa on niin kavala sen tähden, että se ottaa vastuun pois yksilöltä, sillä kansa sanoo: Täytyyhän meidän totella hallitusta. Siis kansan yksilöiden täytyy unohtaa olevansa ihmiskunnan jäseniä, ainoastaan muistaa olevansa kansan jäseniä. Hallitus puolestaan sanoo: Me olemme kansan valitsevia, emmehän me voi loukata kansan luottamusta, emmehän me voi jättää maata vihollisen ryöstettäväksi. Sen tähden ei

hallituksella ole mitään vastuuta siitä, että syttyy julma sota ja ihmisiä tapetaan. Tämä on hyvin kuvaava esimerkki ansasta.

Ja kun järkemme tekee työtä näiden ansojen parissa ja valistuu, niin yhä selvemmin se oppii näkemään, että ne ovat ansoja. – Ihmisyksilö ei suinkaan osaa äkkiä riistäytyä irti uskonnollisesta vaiheesta ja ansoista, ja Tolstoi sanookin: Ei tämä eläytyminen rakkauden elämään ja uppoutuminen totuuden näkemiseen ole silmänräpäyksen asia, vaan se tapahtuu vähitellen; me ihmiset kehitymme vähä vähältä. Tärkeintä on, että satumme tielle, että järkemme tulee valaistuksi, ja vapautuu valheista ja ansoista.

Mutta sitten tuo kulkeminen, joka on samalla täydellisen moraalisen kehityksen tiellä kulkemista, on verraten hidasta. Sen tähden me emme kelpaa toisten tuomareiksi, meitä ei ole asetettu arvostelijoiksi, emme voi mennä sanomaan jollekin ihmiselle: Sinä olet nähnyt totuuden; miksi et voi olla täydellinen? Se on harhaa, me olemme suuren pimeyden vallassa silloin; me emme ole vielä huomanneet, että henkinen elämä on kehittyvää. Totuus meidän tulee kyllä nähdä, mutta sitten itse kulkeminen totuuden valossa on nöyrää ja hidasta – mutta ei toivotonta millään tavoin.

Mitä se olisikaan, jos me ihmiset heti, kun näemme totuuden, olisimme samalla täydellisiä! Silloin meissä, jos emme olisi kyllin vahvoja sieluja, kyllin viisaita, kasvaisi vain ylpeys, joka olisi tuhat kertaa pahempi kuin kaikki ne muut heikkoudet, joista yhtäkkiä vapautuisimme. Meidän täydelliseksi tulemisemme käy monen tulen lävitse, ja ne tulet samalla puhdistavat meidät ylpeydestä, luulottelusta, itserakkaudesta ja kaikista sellaisista inhimillisistä virheistä, jotka ovat paljon kavalampia kuin mitkään meidän eläimelliset heikkoutemme. Elämä on viisaasti järjestetty koulu, niin kuin meillä aina on ollut tilaisuus todeta.

Kun ihminen sitten ryhtyy taisteluun syntejä vastaan, silloin, sanoo Tolstoi, on erittäin tärkeää, että hän tietää, *missä järjestyksessä* hän taistelee niitä vastaan, sillä ihminen joutuu harhateille, lankeemukseen ja toivottomuuteen, jos hän aloittaa taistelun syntejä vastaan väärästä kohdasta, joka on niin kiinni toisessa ja sen alla, ettei hän voi mitenkään siitä päästä, jollei hän huomaa, että toinen, sen perustana oleva synti, on ensin juurineen kitkettävä pois.

Sen tähden aivan välttämätöntä on juuri oikea järjestys ja myöskin se, minkä ihminen oppii jo ansoista itseään vapauttaessaan, nimittäin, ettei hän valehtele. Ja Tolstoi sanoo: Sekään ei ole vielä alkutaipaleella ansoista vapauduttaessa niin vaarallista, jos ihminen valehtelee toisille – erehdyksessä sitä voi sattua – mutta itselleen hän ei saa valehdella. Se on kaikista vaarallisinta; siitä hänen täytyy siis alkaa. Ensinnäkin täytyy oppia täysin rehelliseksi itselleen, sitten muutkin valheet katoavat, eikä sitten valehtele toisellekaan.

Kuinka luonnollista onkaan ihmisen valehdella toisille, jos hän valehtelee itselleen! Sen tähden pois kaikki sokkosilla olo itsensä kanssa! Ihmisen täytyy tutkia itseään, nähdä aivan selvästi, millainen hän on, kuka hän on, mitä motiiveja hänellä on. Sitten vasta hän voi alkaa taistella syntejä vastaan menestyksellisesti.

Ja silloin on ensimmäinen synti, jota vastaa hän voi taistella ja jonka hän voi voittaa, *päihtymyksen synti*, se, että ihminen etsii stimulaatiota, että hän etsii ruuasta, juomasta, tanssista, mistä tahansa kiihotusta ruumiilleen. Hän ei saa sitä etsiä. Sen tähden, kun hän taistelee syntejä vastaan, on ensin voitettava keinotekoinen synti. Kun ihminen on tottunut ajattelemaan, millä tavoin hän stimuloisi itseään, ottaisiko hän pienen konjakkiryypyn, katselisi jotakin viuhdyttävää jne., niin ihmisen täytyy ensin luopua siitä, ettei hän ajatuksissaan keksi mitään keinoja, millä itseään kiihottaisi. – Toiseksi hänen täytyy oppia pois niistä tavoiksi tulleista synneistä, kiihotuksista, kaikesta mihin hän on tottunut ja kasvanut.

Vasta kolmanneksi hän voi vapautua itse synnynnäisestä synnistä, mikä on hänelle luonnollista. Syntihän ei ole syntiä luonnollisessa tilassa elettyessä. Vasta kun ihminen on herännyt totuuden tietoon, hän voi nähdä rakkauden esteeksi sellaisen asian, joka on muuten aivan luonnollinen. Sen tähden ihmisen täytyy vapautua ensin keinotekoisesta synnin muodosta ja sitten traditionaalisesta, tavanomaisesta synnistä.

Päihtymyksen synty on siis ensimmäinen, jota vastaan ihmisen pitää taistella sen tähden, että se tuo kaikki muut synnit mukanaan. Kun ihminen kiihottaa mielentilaansa ja ruumistaan, hän tulee alttiiksi samalla muillekin synneille. Sen tähden olisi aivan toivotonta ihmisen taistella ensin muita syntejä vastaan, jos hän harrastaa päihtymistä.

Toinen on sitten *laiskuuden synty*. Me olemme siitäkin ennen puhuneet ja ymmärrämme, että se juuri on toinen synty, josta meidän tulee vapautua, ei silloin missään tavallisessa merkityksessä, satunnaisena tilana, joka voi olla yhdessä ihmisessä eikä ole toisessa, vaan siinä yleisessä merkityksessä, että alkaa ajatella, kuinka lepo on mielisempää kuin työ, ja ettei yleensä tahtoisi tehdä työtä. Siis ihmisen täytyy siitä vapautua ja haluta tehdä työtä; eikä ainoastaan sitä työtä, joka tuottaa hänelle toimeentulon, vaan kaikkea sitä työtä, mikä on hänen omassa elämässään välttämätöntä.

Esimerkiksi, jos joku on tottunut ajattelemaan, että hän taas tarvitsee uuden palvelijan sitä ja sitä varten. niin hän sen sijaan luopuukin eräistä mukavuuksista, jotka antavat hänelle enemmän tilaisuutta lepoon; hän luopuu niistä tottumuksista, mitä hänellä on, hän alkaa itse hoitaa henkilökohtaiset asiansa sen sijaan, että on ennen antanut toisten palvelua itseään; hän ei enää tahdo olla vaivaksi toisille. Se on hyvin persoonallinen kysymys meille jokaiselle; ja jos tahdomme laiskottelemisesta vapautua, meidän täytyy muodostaa elämämme yhä yksinkertaisemmaksi.

Kolmas synty on *aistillisuuden synty*, aistillisuus, se, että me tahdomme nauttia ruuasta, juomasta, vaatteista, kauniista asunnosta, että kaikki muodostuu nautinnoksi. Niistä meidän täytyy vapautua, jos tahdomme taistella syntejä vastaan. Meidän täytyy luopua kaikesta keinotekoisesta, kaikista uusista järjestelyistä nautinnon vuoksi ja sitten muodostaa oma elämämme luonnolliseksi.

Neljäs synty on sitten *ahneus*, se, että me tahdomme liian paljon ja liian pitkäksi aikaa turvata oman elämämme eteenpäin ajassa, joka kuitenkin on niin epävarma, että voi käydä, niin kuin Jeesus Kristus kertoo, että miehen, joka oli paljon saanut varastoihinsa, täytyi seuraavana päivänä kuolla. Sen tähden tuo ahneuden synty on voitettava, sillä se voi viedä meidät kylmyyteen ja ynseyteen niin, ettemme ajattele toisia, jotka ovat hädässä. Siksi tuo ahneuden synty, joka on meidän yhteiskuntamme pohja ja perusta, on synty, josta on luovuttava.

Seuraava eli viides synty on *kunnian- ja vallanhimo*, joka perustuu siihen luonnolliseen seikkaan, että elämässä täytyy taistella ja kilpailla. Se muodostuu synniksi, kun meissä herää halu hallita toisia, kunnianhimo päästä pitkälle ulkonaisissa arvoissa. Me saamme silloin kaikkea pahaa aikaan, sillä juuri tämä vallan- ja kunnianhimo vie väkivaltaisiin tekoihin, sotiin, varkauksiin jne.

Kuudes ja viimeinen synty, Tolstoi sanoo, on *sukupuolisynty* sen tähden, että siitä me vapaudumme samassa määrin, kuin vapaudumme toisista. Meidän täytyy tosin kaiken aikaa taistella sukupuolisyntiä vastaan, mutta jos yksinomaan siitä koetamme vapautua, emme pääse pitkälle; mutta kun rinnan muiden syntien kanssa koetamme siitä vapautua, silloin se voi onnistua.

Tämä on Tolstoin esitys pelastusopista. Sitten hän vielä jatkaa. Meidät ihmiset olisi sittenkin jätetty kolkon epäilyksen tilaan, jos meidän näin pitäisi taistella kaikkea pahaa vastaan emmekä saisi tuntea yhteyttä Jumalan kanssa. Sen tähden toinen ja valoisa puoli syntiä vastaan taistellessa on se, että ihminen voi olla yhtämittäisessä kanssakäymisessä Jumalan kanssa. Silloin tämä taistelu on onnellista ja autuaallista työtä. Ja tämä kanssakäyminen Jumalan, Elämän hengen kanssa tapahtuu *rukouksessa*. Ihmisen tulee siis rukoilla. Mutta mitä on rukous? Rukous ei suinkaan ole anomista, ei sitä, joksi ihmiskunta yleensä on sen käsittänyt, että rukoileminen on pyytämistä. Mehän yleensä pyydämme kaikkea hyvää, niin kuin esimerkiksi Luther opettaa rukoilemaan hyviä naapureita, hyvän emännän, karjaa jne. Tämä on suorastaan Jumalan pilkkaa,

sillä sen kaiken me saamme luonnollisesti ja inhimillisellä työllä. Oikea rukous on seurustelua hengessä Jumalan kanssa, ja se on joko satunnaista tai alituista.

Satunnainen rukous on tila, johon joskus voimme joutua, ja se edellyttää silloin että me olemme yksin 'kammiossamme'. Usein on sen edellä käynyt suuri suru tai ahdistus tai olemme suuren murheen vallassa. Silloin voi tapahtua, että meidän sielumme äkkiä kohoaa korkeuteen. Me huokailemme Jumalan, Elämän, luo ja meidän sielumme nousee ihmeelliseen tilaan, jossa me tulemme yhteyteen suuren Elämän, korkeamman Itsemme, Jumalan kanssa. Se on autuaallinen kokemus.

Tolstoin mielestä me luultavasti voisimme sitä yrittää, koska hän sanoo, että kaikki suuret ihmiset, Kristus, Buddha ja muut, ovat näyttäneet meille, millä tavoin pitää rukoilla. Meillä on Jeesuksen "Isä meidän", joka on esikuvaksi kelpaava rukous; siihen voimme syventyä; se on meidän sielumme ilmaus. Kun me sen ymmärrämme, ja meidän sielumme on sen hengen täyttämä, silloin me nousemme Isän luo. Vaikkei Tolstoi aivan suoraan sano, että tämä satunnainen rukous pitäisi itse saada aikaan, niin tuntuu melkein pä luonnolliselta, että hän sitä tarkoittaa, koska hän siinä yhteydessä puhuu suurten vapahtajien rukouksesta.

Ja sitten hän sanoo, että alituinen rukous on se, että me aina muistamme, keitä me olemme, mikä on elämän tarkoitus, mikä on Jumala. Meidän täytyy aina näitä asioita muistella, ja se tapahtuu yhtämittäisessä jatkuvassa rukouksessa. Meidän täytyy käydä elämän lävitse sellaisessa sisäisessä mielentilassa, että me olemme Jumalan poikia, että me kuljemme Isän kasvojen edessä; meidän tehtävämme elämässä on se, sillä Jumala on meidät tänne lähettänyt, ja koska me olemme Isän Jumalan lähettämiä, meidän on suoritettava lähettäjävelvollisuutemme, meidän on ilmoitettava ihmisille Jumalan tahto.

Jos me sitten kysymme, mitä me saavutamme kristillisellä elämällä, sillä, että me näemme totuuden ja elämme sitä, niin Tolstoi sanoo näin: Jotkut ihmiset luulevat, että uskonelämä, kristillinen elämä, on siinä, että me heti pääsemme kaikista kärsimyksistä, että meidän elämämme on silloin jatkuvaa iloa. Onhan uskovaisia ihmisiä, jotka kulkevat aivan kuin yhtämittäisessä ilon ja autuuden huumassa; heidän sielunsa on kuin erikoisessa itsesuggestion tilassa.

Mutta on myös sellaisia, jotka käsittävät uskonelämän kulkemiseksi murheen laaksossa, niin että ihmisen on aina oltava murheen vallassa, kannettava kuin maailman taakkaa. Molemmat näkökannat, sanoo Tolstoi, ovat väärä, sillä kristillinen uskonelämä on siinä, että saavutamme sen mielenrauhan, joka nostaa meidät ikään kuin ilon ja kärsimyksen yläpuolelle ja ulkopuolelle; emme voi niitä tietenkään väistää emmekä välttää, neidän tulevat, kun tulevat; mutta me elämme siinä rauhassa, joka on niiden ulkopuolella; ne eivät saa meitä niin iloisiksi eivätkä niin surullisiksi kun tavalliset ihmiset, jotka heilurin tavoin siirtyvät ilosta suruun ja surusta iloon. Meitä eivät ilot nosta taivaisiin eivätkä surut työnnä helvettiin. Me olemme rauhassa, sanoo Tolstoi.

Ja kun kuolema tulee, me voimme aivan rauhallisesti kuolla; me tiedämme totuuden, tunnemme Isän, tiedämme, että Isä on meidät tänne lähettänyt. Kuolema on sitä, että me lähdemme takaisin Isän luo. Sanomme kuin Kristus: Sinun käsisi, Isä, minä annan henkeni.

Meidän on turha spekuloida kuolemanjälkeisistä asioista, niin kuin ihmiset mielellään tekevät, mutta voimme sen tehdäkin, jos tahdomme; voimme muodostaa mielipiteitä niistä. Ja silloin, sanoo Tolstoi, minua miellyttää eniten jälleensyntyminen. Ehkä kaikki se, jota olen osannut rakastaa, johtuu siitä, ja ehkä se myöskin muodostuu minulle uudeksi fyysiseksi ruumiiksi joskus tulevaisuudessa.

TOLSTOIN OPPI JA OKKULTINEN KOKEMUS

Madame Blavatsky sanoo eräässä kirjassaan, joka miltei kokonaan on omistettu Tolstoille ja Tolstoin elämäntavalle, että tämä on niitä harvoja valittuja, jotka ovat osanneet yhdistää alemman minän ylempään minään, Kristukseen, ja jotka sen johdosta ovat melkeinpä kaikkietäviä.

Totta onkin, että kun perehdymme Tolstoin oppeihin ja syvennymme hänen näkökantoihinsa, niin kuin olemme näissä esitelmissä täällä koettaneet tehdä, että meidän silloin täytyy tunnustaa, että Tolstoi on ajatellut kaikkia maailman asioita, elämän kaikkia ongelmia ja ilmiöitä ja ratkaissut kaikki sillä yhtenäisellä filosofisella tavalla, joka on hänelle ominainen.

Hän osaa katsella kaikkia elämän ilmiöitä tietyltä moraaliselta näkökannalta, joka on erittäin järkevä. Ja koska hän osaa kaikki kysymykset tämän näkökantansa valossa ratkaista järjelle käsitettävällä tavalla, niin me luonnollisesti tulemme siihen tulokseen, että Tolstoi todella näki totuuden ja tiesi kaiken.

Olemme taipuvaiset allekirjoittamaan Madame Blavatskyn sanat aivan sellaisenaan. Sitähän ei voi kieltää, sillä meidän tulee muistaa, että Tolstoin moraalifilosofinen näkökanta ei ole suorastaan hänen oma keksimänsä, vaan hän on vakuuttunut siitä, että se on Jeesus Kristuksen eettinen näkökanta; hän on vakuuttunut siitä, että hänen oppinsa on Kristuksen oppia.

Meidän ei tarvitse edes sitäkään epäillä, sillä kun me tutustumme Kristuksen oppiin sellaisena kuin se esiintyy evankeliumeissa ja sellaisena kuin se tulee ilmi meidän omassa omassatunnossamme, sydämessämme ja järjessämme, niin me voimme hyvällä syyllä sanoa, että Tolstoi opettaa juuri sitä, mitä Kristuskin opettaa. Sillä koska kaikki elämän ja kuoleman kysymykset ovat tässä valossa ratkaistuina, niin me saatamme ainoastaan sitten lopuksi kysyä, onko siis todella kaikki tässä ratkaistu? Onko Tolstoi todella nähnyt totuuden kaikilta puolilta, onko hän tunkeutunut jokaisen elämän salaisuuden ytimeen, onko hän aivan tyhjentävästi ymmärtänyt ja nähnyt elämän ongelmat, vain onko mahdollista, että olisi joitakin kohtia tai joitakin puolia hänen elämänymmärryksessään, jotka eivät ole aivan täysin selviä edes hänelle? Tällaisen kysymyksen olemme oikeutetut tekemään. Tulemme kohta näkemään, mistä syystä.

Madame Blavatsky ihaili Tolstoita sen vuoksi, että Tolstoi käsitti monta asiaa aito buddhalaisella tavalla. Mehän tiedämme, että Madame Blavatsky oli buddhalainen, vaikka ei tietenkään missään eksoteerisessa merkityksessä, vaan esoteerinen buddhalainen, joka merkitsee samaa kuin minkä muun suuren opettajan kannattaja tahansa. Buddhalaisena Madame Blavatsky näki selvästi, oli päässyt suoranaiseen kokemukseen siitä, että mitään persoonallista Jumalaa ei maailmankaikkeudessa ole missään absoluuttisessa merkityksessä.

Maailma on kyllä täynnä kaikenlaisia persoonallisiakin jumalolentoja, mutta mitään lopullista, absoluuttisesti persoonallista Jumalaa ei ole. Siitä tiedämme, että kaikki kristityt ovat buddhalaisen vastakohtia, sillä kaikki kirkkokristitythän uskovat, että elämän lopullinen salaisuus on juuri tuo persoonallinen Jumala.

Mehän puhumme esoteerisista ja eksoteerisista kristityistä, mutta kaikki buddhalaiset, olkootpa eksoteristeja tai esoteristeja, ovat ymmärtäneet, että elämän lopullinen salaisuus on se absoluuttinen elämä, joka ei ole persoonallinen ja jota Tolstoikin erikoisesti korosti; hänkään ei löydä mitään persoonallista Jumalaa. Se on hänestä suorastaan taikauskua, sillä hän sanoo nimenomaan, että Jumala tulee ilmi meissä ihmisissä, ja se Jumala on rakkaus. Emme voi siitä mitään muuta tietää. Vaikka me nimitämme sitä Isäksi,

niin emme osaa määritellä Isää sellaiseksi ja sellaiseksi olennoiksi, vaan olemme samassa asemassa kuin lapsi, joka ei ymmärrä isäänsä eikä osaa omaa isäänsä analysoida.

Me ihmiset emme osaa millään tavoin määritellä Jumalaa; me voimme ainoastaan ymmärtää sen, että Jumala on rakkaus. Rakkaus on maailmankaikkeuden syvin salaisuus, mutta se rakkaus on tuleva ilmi ihmisten kautta. Ei se rakkaus muuten näy missään, jollei se tule ilmi ihmisten kautta rakkautena, sillä muuten me näemme elämän ainoastaan suurena järjestettynä kosmoksena. Me näemme vain lain vaikuttavan kaikkialla. Emme näe mitään persoonallista hellyyttä ja rakkautta missään, mutta juuri me ihmiset olemme kutsutut ilmentämään Jumalaa rakkautena.

Ihminen siis on ilmennyt Jumala, Jumalan Poika. Jumala tulee ilmi ihmisen kautta rakkautena. Tämä on Tolstoin oppi, ja se on aivan täysin buddhalainen sillä erotuksella vain, että buddhalaisuus ei tietenkään korosta tätä rakkautta. Buddhalainen ei puhu rakkaudesta samalla tavoin kuin Tolstoi kristittyinä, sillä Jeesus Kristushan erikoisesti korosti rakkautta ja toi ilmi rakkauden Jumalan, Isän, syvimpänä perusolemuksena. Buddha pikemmin puhui järjestä ja sanoi, että ihminen siis voi ilmoittaa totuuden, että ihmisessä tulee elämän syvin salaisuus ilmi totuutena, järkenä. Mutta Jeesus Kristuksen tavoin Tolstoi puhui rakkaudesta.

Rakkaus on jotain sellaista, joka on aina ollut ja josta ovat saaneet tietää kaikki ne, jotka ovat elämään sisälle astuneet. Sen tähden Madame Blavatsky sisimmässään tunsikin ja tiesi, että Tolstoi on todella myöskin esoteerisesti buddhalainen tässä Jumala-käsityksessään. Tämän takia Madame Blavatsky erikoisesti piti Tolstoista. Sitten hän tietenkin käsitti kristinuskon sillä tavoin, että kristinusko on se uusi siveysoppi, jonka Jeesus Kristus on ilmoittanut. Madame Blavatsky usein viittaa itsekin vuorisäärään ja sanoo: Miksi ette te, jotka olette kristittyjä, seuraa vuorisäärää. Muutenhan te ette ole mitään kristittyjä. — Sillä tavoin siis Tolstoi oli esoteerisesti sekä buddhalainen että kristitty.

Mutta päästäksemme selvään käsitykseen siitä, mitä tahtoisin selvittää, tunnen, että minun täytyy turvautua persoonallisiin muistelmiini. Asia tulee selvemmäksi, jos saan kuvata sitä henkilökohtaisesti, niin kuin ensimmäisessäkin esitelmässäni viittasin omiin kokemuksiini. Minun tekisi mieleni myöskin nyt viitata niihin, kun tahdon valottaa sitä puolta Tolstoin opissa, mikä minun mielestäni on hieman vaillinainen tai hieman heikko.

Kun nuorena tutustuin ja perehdyin Tolstoin oppiin, Kristuksen oppiin, en käsittänyt sitä ulkonaisesti siinä merkityksessä, että me seuraamme Tolstoita tai Kristusta, jos teemme joitakin tiettyjä tekoja tässä ulkonaisessa maailmassa, jos luovumme omaisuudestamme, ja alamme tehdä ruumiillista työtä, jos noudatamme Kristuksen viidettä käskyä, jos toisin sanoen järjestämme ulkonaisen elämämme Tolstoin opin, Kristuksen käskyjen mukaisesti. Minä en käsittänyt tätä asiaa kauankaan näin, jos kohta se alussa tuntui minustakin luonnolliselta ratkaisulta, kun oli kysymys siitä, mitä elämässä pitää tehdä.

Minun nuoruudessani oli totuuden etsiminen kärjistynyt siihen kysymykseen, mitä pitää tehdä nyt tässä elämässä. Silloin kun Tolstoi antoi aivan tiettyjä osviittoja muun muassa ruumiillisen valmentautumisen suhteen, niin oli luonnollista, että minä ensin ihastuin siihen. Sillä vaikka olin lukenut teosofista kirjallisuutta, niin ei siinä sanottu yhtä selvästi, mitä pitää tehdä, kuin minun mielestäni tässä Tolstoin opissa.

Mutta kauaksi en voinut siihen pysähtyä, sillä tunsin selvästi, että elämä ei ole siinä, että suoritan joitakin tekoja tässä näkyvässä maailmassa, vaan elämä on siinä, mitä minä olen. Elämä on siinä, mitä minä sisäissäni elän, mitä sisäissäni tunnen, tiedän, näen ja koen. Se on elämää. Se on minun elämäni.

Mitä siis sisäisesti katsoen elämä on minulle? Se on siinä, aivan niin kuin Tolstoi sanoi, että Isä, Jumala on lähettänyt minut maailmaan todistamaan hänestä, tuomaan ilmi hänen totuutensa ja hänen rakkautensa. Siinä on minun elämäni elävänä ihmishenkenä, elävänä inhimillisenä olentona; minä tunsin, että se on jotakin täysin tilapäistä, että olen tajuisena olentona nyt tällaisessa fyysisessä kehossa, joka tekee tietynlaisia

liikkeitä ja suorittaa tietynlaisia tekoja tässä näkyvässä maailmassa. Se on jotakin tilapäistä. Ei se voi koskea minua itseäni ikuisena olentona, jona tunnen olevani itse elämän poika, Jumalan poika, jonka Jumala on lähettänyt maailmaan todistamaan itsestään.

Siis koska elämä sisäisesti on sitä, että tuon ilmi Jumalaisen totuuden ja toiselta puolen, koska se totuus keskittyy juuri siihen, että rakastan ihmisiä, niin on luonnollista, että kysyin, millä tavoin saatan ihmisiä parhaiten rakastaa ja auttaa. Tietenkin ilmoittamalla heille totuuden. Mutta sitten kysyin: ”Mikä sitten on se totuus, joka minun tulee ilmoittaa heille?” Se on sisäinen elämä. Mutta millä tavoin sen heille ilmoitan?

Silloin olin näkevinäni selvän ratkaisun, joka saattoi sisältyä aivan Tolstoinkin suoranaisiin oppeihin. Minun ei tarvitse hetkeäkään ajatella omaa persoonallisuuttani vaan pääasia on, että suoritan rakkauden tekoja. Minä suoritan niitä aina lähimmässä ympäristössäni, aina siinä, mihin kohtalo minut kulloinkin heittää. Koetan siinä olla pieni ja huomaamaton, mutta olen täynnä rakkautta sydämessäni ja suoritan rakkauden tekoja.

Minulla oli silloin se erinomainen onni, että saatoin palvella maallista isääni, joka oli sairas. Useita vuosia sain sitä tehdä, ja se oli erinomaisen tyydyttävää juuri sen tähden, että hän oli minulle kaikkein läheisin. Minusta olisi ollut hyvin hullua matkustaa esimerkiksi Afrikkaan palvelemaan neekereitä tai lähteä johonkin sairaalaan tai toiseen kaupunkiin ja etsiä sieltä ihmisiä, joita olisi saanut palvella. Minusta oli luonnollisinta, koska omassa kodissani oli ihminen, joka tarvitsi palveluksia, että juuri häntä palvelin. Se tyydytti omaatuntoani, ja sain samalla paljon oppia.

Mutta sitten sillä oli se puoli, joka näytti varjopuolelta, mutta joka itse asiassa oli kohtalon, karman viisaasti järjestämä, nimittäin, että minun isäni ei lainkaan ymmärtänyt, että hänen poikansa antautuisi sellaisiin hänen mielestään ‘turhiin hommiin’. Antautua nyt jonkinlaiseksi palvelijaksi ja kuka ties sitten päätyä mihin tahansa, tulla miksi ihmeelliseksi otukseksi tahansa. Isäni tietenkin kapinoi järjessään ja hengessään koko ajan ja selitti aina minulle, mitä minun pitäisi elämässä tehdä ja kysyi minulta aina kaikenlaisia asioita.

Meillä oli sillä tavoin sangen kiintoisia keskusteluja sekä filosofisista että elämän jokapäiväisistä kysymyksistä. Minä en suinkaan päässyt vajoamaan minkäänlaiseen sellaiseen tunteiluun, että minä unohdan itseni kokonaan ja ainoastaan suoritan rakkauden töitä ja vähät välitän mistään muusta elämästä. Minä en sellaiseen saanut vaipua, vaikka kyllä joskus itsekseni ajattelin vähän kapinoiden, miksi en saa olla täysin onnellinen.

Minun täydellinen ja suurin onneni olisi ollut se, että olisin saanut panna kaikki tuollaiset jokapäiväiset ajatukset syrjään ja sitten lähteä isääni palveltua toisia palvelemaan. Minulla oli kyllä tuollaisia hetkiä, mutta sitten taas keskustelut isäni kanssa saivat minut huomaamaan, ettei se elämä tässä nykyisessä yhteiskunnassa sellaista ole.

Kyllä täällä täytyy lujasti ajatella ja pinnistää järkeään. Silloin minusta tuntui, että jos aivan tällaista tietä tahdon jatkaa elämässäni, kuitenkin niin, että siihen tulee enemmän sisältöä, enemmän auttamisen mahdollisuutta, silloin minun täytyy järjestää se siten, että tulen jonkinlaiseksi apostoliksi, jos niin voisin sanoa.

Tahtoisin tulla apostoliksi, joka kulkee sauva kädessä ja neuvoo ihmisiä aina totuuteen ja rakkauteen. Kerron heille asiasta, kuljen talosta taloon, kylästä kylään, kaupungista kaupunkiin ja kerron heille, mikä on totuus. Se olisi apostolin elämä. Niinhän Jeesuksella ja kaikilla suurilla uskonnon perustajilla oli ollut apostoleja, jotka lähtivät ulos maailmaan ihmisiä opettamaan. Minä ajattelin, että se olisi itse asiassa ihmeellisintä ja suurinta elämässä. Silloin kysyin itseltäni, mitä minä sitten ihmisille opetan? Tietenkin rakkautta. Tietenkin sanoillani opetan rakkautta, jota samalla koetan itse opettaa sitä teoissani.

Sanoilla opetan siis rakkautta eli toisin sanoen sanoillani opetan siis Kristuksen käskyjä, sillä ne ovat rakkauden ilmauksia. Näitä minä siis käyn ympäri opettamassa. Kutsun ihmisiä hyvyteen ja rakkauden tekoihin. Tuo viehätti mielikuvitustani. Mutta samalla vähän epäilin. Olikohan sellainen mahdollista meidän aikamme? Meidän aikamme ei ollut enää samanlainen kuin Jeesuksen ja Buddhan aika.

Meidän yhteiskuntamme oli toisella tavoin järjestetty. Meillä oli kaikenlaisia kulkuneuvoja, joita ei ollut silloin, – junia, höyrylaivoja. Saatoimme liikkua maasta maahan. Ja mitä sitten ihmiset sanoisivat tuollaisesta vaeltavasta kerjäläismunkista. Minä aloin hengessäni hieman epäillä sitäkin puolta asiasta, mutta siitä kai en olisi paljon välittänyt, ellen olisi muuten tehnyt jonkinlaisia huomioita.

Tein esimerkiksi aivan lähimpieni suhteen sen havainnon, että he eivät lainkaan voineet ymmärtää minun näkemystäni. Niin erinomaisen hyviä ja herttaisia ihmisiä kuin he muuten olivatkin, he eivät voineet ymmärtää Kristuksen oppia. Minun isäni mielestä Jeesuksen neljäs käsky – 'älä ole paha vastaan' – oli suorastaan järjetön. Kuinka on mahdollista, että Jeesus Kristus, joka oli viisas ihminen, saattoi sellaista puhua? Jos puhui kenen kanssa hyvänsä silloin 1890-luvulla, niin kaikki joutuivat jokseenkin ymmälle. Eivät he tahtoneet mitään sellaista kuulla. Milloin ja missä Jeesus Kristus on sellaista sanonut? – Ja vaikka se luettiin ääneen Matteuksen evankeliumista vuorisarnasta, niin he eivät kuitenkaan sitä voineet ymmärtää. Jeesus on varmaan tarkoittanut jotakin aivan muuta.

Tuokin käsky, että älä koskaan suutu, on aivan epäkäytännöllinen neuvo. Mitä siitä tulee, jos ei koskaan suutu? Sehän on aivan hullua, jos antaisi kaiken tapahtua. Ei kukaan ihminen sitä ymmärrä. Ei kukaan ihminen sellaista jaksakaan edes kuulla. Ne ovat niitä Tolstoin fantasiaita. – Minun nuoruudessani eivät ihmiset ottaneet vuorisarnaa vakavasti.

Sitten tein vielä erään toisen huomion. Tolstoihan puhui ruumiillisen työn siunauksesta, köyhyyden välttämättömyydestä. Tolstoi sanoi, että rikkaus aina vie kaikenlaiseen pahaan. Minä koetin pitää silmäni auki, miten asiat ovat. Silloin tutkin, niin paljon kuin se oli minulle mahdollista, niitä köyhiä ihmisiä, jotka aina saivat suorastaan taistella leipäkannikan puolesta.

Minä tein silloin sangen hämmästyttävän huomion. He eivät olleetkaan noita ihania ihmisiä. He eivät olleet ollenkaan sen parempia kuin toisetkaan. Päin vastoin sellainen ihminen, joka tuli helpommin toimeen elämässään, oli mielestäni sangen kiltti, oikein hyvä ihminen, kun taas sellainen, jonka elämä oli ainaista vaikeutta, oli katkeroitunut ja tullut kateelliseksi, ahneeksi ja pikkumaiseksi. Minä ihmettelin, ettei tuo ruumiillinen työ ihmistä jalostanutkaan. Eikö se pidäkään ihmisiä hyvinä ja puhtaina?

Mitenkä tämän asian laita oikeastaan on? Kaikki, jotka tunsin omassa piirissäni, jotka kuuluivat ns. ylempään yhteiskuntaluokkaan, eivät olleet mitään niin erikoisen rikkaita, – eihän täällä Suomessa ole niin mahdottoman rikkaita – mutta nuo ns. sivistyneet, joita tunsin, olivat erinomaisen herttaisia ja hyviä ja auttavaisia ihmisiä, eikä heillä ollut mitään räikeitä himoja ja haluja pahassa merkityksessä. He elivät kaunisti, rauhallisesti ja siveellisesti, vaikka tosin eivät ymmärtäneetkään Kristuksen oppia. Eivät he Tolstoin fantasiaita hyväksyneet, kuten he sanoivat. Teosofiasta ei heidän kanssaan kannattanut lainkaan puhua. Mutta muuten he olivat oikein siivoja ihmisiä minun mielestäni. Jouduin vaikean kysymyksen eteen: Miten tämä asia oikeastaan on?

Minulla oli eräs köyhä tuttava, joka oli vakava totuudenetsijä ja joka oli Tolstoin opin ja Kristuksen opin tuntija. Hän oli aina elänyt köyhyydessä. Hän oli kyllä katkera, mutta se ei ollut niin kovin vaarallinen piirre hänen olemuksessaan, sillä hän oli riittävän älykäs. Mutta hänellä oli aivan toisenlainen vaikeus. Hänellä oli aina pienestä saakka ollut voimakas sukuvietti, joka ei antanut hänelle lainkaan rauhaa ja jota hän ei millään tavoin saanut tyydyttää, niin että se hänen sydäntään ja omaatuntoaan lohduttaisi. Hän ei ollut löytänyt

ketään, josta olisi pitänyt. Vaikka hän olisi löytänytkin, niin eihän hän voinut mennä naimisiinkaan, kun oli niin köyhä.

Siis, ajattelin itsekseni, tuossa on selvä todistus siitä, että köyhyys voi olla ankara kirous, ja sen sijaan, että köyhyys auttaisi meitä pois himoista ja paheista, se päinvastoin voi vaikeuttaa asiaa, sillä sikäli kun tunsin noita ns. yläluokkalaisia, niin heillä ei ollutkaan lainkaan samanlaisia vaikeuksia. He olivat aina voineet tyydyttää ruumiillisia tarpeitaan pukeutumalla, syömällä ja nukkumalla hyvin.

Tämä kaikki vaikutti niin ettei heidän niin tarvinnut kohdistaa siinä määrin huomiotaan sukuviettiinsä; se ei ollut heille ongelma muulloin kuin sairaalloisissa tapauksissa. Se ei päässyt millään tavoin häiritsemään siitä syystä, että ihminen sai sen sijaan tyydyttää tuollaisia muita pieniä, vaarattomampia himoja, niin sanoakseni.

Minusta tuntui, että nuo kaikki himot ja synnit ovat suuria ongelmia, jotka eivät ole niin helposti ratkaistavissa edes sille, joka tahtois tulla totuuteen ja vapautua kaikesta pahasta, niin kuin se köyhä ystävä, josta juuri mainitsin.

Ja sitten kolmas hyvin tärkeä huomio yleensä ihmisten suhteen, sekä nuorten että vanhojen, sekä ylempään että alempaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvien suhteen oli se, että jokainen tahtoi saada jotakin viehätystä elämäänsä. Niin tietenkin, senhän minä ymmärsin myöskin. Minun elämänviehätykseni oli siinä, että olin etsinyt totuutta ja pyrkinyt Jumalan tuntuun; minulla ei ollut mitään muuta elämän viehätystä; tunsin, ettei mikään voi antaa minulle rauhaa, ennen kuin löydän totuuden ja Jumalan; minun elämäni saa vasta silloin viehätysten. Mutta huomasin, että elämällä on paljon toisenlaisiakin viehätystä.

Tämä on tietenkin – siitähän Tolstoikin puhuu – niin tavallinen tosiasia, että elämällä on kaikenlaisia viehätystä ja että eri ihmiset viehättyvät eri asioista elämässä. Useimmat ihmiset eivät välitäkään mistään syvemmästä ja korkeammasta totuudesta. Heidän elämänsä viehätys on muualla. Tietenkin hekin voivat etsiä totuutta, muuta se jää toissijaiseksi asiaksi, älyn asiaksi. Pääasia heille on heidän elämänsä uskossa, joka on siinä, että he saavat sitä, mikä heitä viehättää elämässä.

Huomasin siis, että useimmat ihmiset eivät välitä totuudesta. Useimmat ihmiset eivät välitä siitä, että he ovat Jumalan poikia, jotka Jumala on lähettänyt maailmaan todistamaan iankaikkisesta elämästä, tuomaan ilmi totuutta ja rakkautta. Useimmat ihmiset eivät tällaista voi ajatella.

Minä kysyin silloin: Onko tämä siis jotakin liian suurta? – Minun täytyi myöntää, että se lienee liian suurta, koska historiasta tiedämme, että ainoastaan joku suuri ihminen, Jeesus Kristus, Buddha, Zarathustra, on jaksanut elää sellaista elämää ja löytänyt siitä viehätysten. Se on niin korkeata, etteivät läheskään kaikki ihmiset sitä kaipaa. Silloin kun päädyin siihen, että useimmat ihmiset eivät kaipaa tätä totuutta, eivät osaa ottaa sitä vastaan, niin että siitä olisi heille hyötyä ja viehätystä, niin minä kysyin: Mitä ihmiset sitten kaipaavat? – Kuinka jumalainen elämä on järjestetty?

Jos ainoastaan jotkut suuret profeetat ja apostolit voivat tietää totuuden, jos ainoastaan jotkut harvat tietäjät pääsevät Jumalan tuntuun, ja sanotaan, että totuus, se Jumalan tunto on iankaikkinen elämä, niin ainoastaan hyvin harva ihminen voi päästä iankaikkiseen elämään, – joku silloin tällöin historian kuluessa. Silloin minun täytyi kysyä: Mihin sitten muut ihmiset joutuvat? Mikä sitten on ihmisten kohtalo yleensä? Jos ainoastaan yksi tai kaksi vuosisadassa pääsee totuuden tietoon, niin mihin ne tuhannet ja miljoonat joutuvat, jotka eivät jaksa sitä saavuttaa?

Tietenkin tiesin silloin, että Buddha, ja yleensä ikuinen viisaus, on opettanut, että ihminen on jälleensyntyvä olento. Ja jos ihminen on jälleensyntyvä olento, jos hänen sisin henkensä pukeutuu yhä

uudestaan muotoihin, silloinhan ei kukaan ole kadotettu. Silloinhan ihmisellä on tilaisuus yrittää uudestaan, tahtooko hän totuutta.

Tämän minä tiesin ja ymmärsin aivan selvästi, mutta samalla silloin muistin, että Tolstoi ei tahtonut puhua mitään tällaisista asioista. Hän saattoi kyllä itsekin viitata siihen, että jälleensyntyminen on kyllä hyvä ajatus, mutta turha on siinä viivähtää. Ihminen ei voi tietää mistään muusta kuin näkyvästä nykyisestä elämästä, ja sen tähden meidän ei tarvitse vaivata päätämme sellaisilla ajatuksilla, että miten meille käy kuoleman jälkeen. Tolstoi työnsi luotaan kaikki kysymykset kuoleman jälkeisestä elämästä, koko kysymyksen ihmisen tulevasta kohtalosta jälleensyntymisen muodossa tai muuten. Hän ei tahtonut kuulla puhuttavan siitä.

Mutta minusta sen sijaan tuntui, että jos en ajatuksissani voi sitä millään tavoin ratkaista, niin minuun jää suuri tuska siitä, miten ihmisten käy. Tunsin, niin kuin Madame Blavatsky *Hiljaisuuden Äänessä* tuo esille näkemyksen, että mitä iloa minulla on siitä, että minä olen saavuttanut totuuden, että minä tunnen Jumalan ja elän ikuista elämää, kun näen, että miljoonat minun ympärilläni eivät elä siinä ikuisessa elämässä. Mitä minä siellä yksin teen? Siihen ikuiseen elämään minun pitäisi juuri saada heidätkin. Ikuinen elämä ikuisessa yksinäisyydessä ei ole mitään.

Tämä on tietenkin hieman liioiteltua, sillä minä tiesin, että ikuisessa elämässä oli toisiakin. Mutta koska nämä näkyvät ihmiset ympärilläni eivät ikuisesta elämästä välittäneet, niin kärsin tuskaa heidän kohtalostaan ja ajattelin: Minun täytyy saada selvä siitä, onko elämässä todella varattuna jotakin niille ihmisille, jotka eivät jaksaa saavuttaa totuuden tietoa. Onko esimerkiksi jälleensyntyminen luonnon tosiasia. Enhän minä voi tyytyä siihen, sanoin itselleni, että mahdollisesti on niin, vaan minä tahdoin tietää, onko niin, sillä muuten en pääse rauhaan veljeni suhteen.

Silloin ajattelin näin: Jos ihminen on jälleensyntyvä olento, jos ihmisessä on jotakin, joka voi syntyä jälleen, silloin täytyy olla, niin kuin esimerkiksi buddhalaiset sanovat, skandhoja, joitakin näkymättömiä olemuspuolia, objektiivisesti näkymättömiä puolia ihmisessä, jotka hänestä jäävät elämään ja jotka keräytyvät yhteen uudestaan, kun uusi jälleensyntyminen tapahtuu. Täytyy, sanoin itselleni, täytyy olla olemassa henkimaailma. Sillä jos ei ole mitään henkistä todellisuutta, niin eihän ihminen voi syntyä jälleen. Täytyy olla henkimaailma.

Muistan, miten aivan sydäntäni viilsi, kun luin Tolstoin näytelmän *Valistuksen hedelmät*. Se oli näytelmä, jossa hän teki pilaa spiritismistä ja spiritistisistä ilmiöistä. Se oli nerokkaasti kirjoitettu ja nautin suuresti, kun luin sen, sillä Tolstoi hyvin vitsikkäällä tavalla paljasti, miten kovasti lapsellisia, naurettavia ja tyhmiä ovat ne ihmiset, jotka harrastavat tällaisia ilmiöitä, miten heitä petkutetaan ja kuinka se kaikki on erinomaisen läpikuultavaa huijausta. Minä tietenkin ymmärsin, että spiritismin harrastamisen yhteydessä saattoi olla kovin paljon petkutusta ja erehdystä mukana, mutta se äänilaji, jossa Tolstoi oli kirjoittanut tuon näytelmän tympäisi minua.

Ihmiset, jotka tätä spiritismia harrastivat, tahtoivat tietää, onko olemassa mitään kuoleman jälkeen. He olivat etsiviä sieluja ja tahtoivat kouriintuntuvia todistuksia kuoleman jälkeisestä elämästä. He olivat voineet kadottaa jonkun omaisensa, jonkun rakkaansa, ja he tahtoivat tietää, oliko joku heistä vielä jäljellä. Minä ymmärsin heitä varsin hyvin, ja minusta oli surkeata, että heistä tehtiin pilaa. Äänilaji Tolstoin kirjassa loukkasi minua.

Sitten minulle tietenkin selvisi, että juuri tässä oli Tolstoin heikko kohta. Hänen heikko kohtansa ei ollut filosofisissa näkökannoissa ja moraalisisissa asioissa, vaan hänen heikko kohtansa oli tiedossa, tieteessä. Hän ei ollut tiedemies; hän ei tiennyt kyllin paljon.

Se on vaara, jolle ihminen voi joutua alttiiksi, kun hän kulkee Uuden liiton tietä, Kristuksen tietä Jeesus Kristuksen käskyjen valossa. Silloin hän voi joutua alttiiksi sille vaaralle, että hän hieman ahdasmielisesti pitää kiinni vain moraalista ja uskoo, ettei ole olemassa mitään, mitä hän ei tietäisi. Ei kukaan voi tietää mitään sellaista, jota minä en tiedä. Tämä on hyvin selvästi Kristuksen tien vaara.

Mehän tiedämme, että eksoteerinen kristinusko eksoteerisena kristinoppina on kerrassaan siihen langennut. Nuo eksoteeriset kristityt vastustivat kaikkea tietoa ja kaikkea tutkimista. He vainosivat niitä, jotka yrittivät jotakin tietää, ja tämä johtuu siitä, että Uudessa liitossa Kristus avaa moraalisen voiman oven. Hän tarjoaa kätensä ihmisille. Hän paljastaa esoteerisen moraalin. 'Jos tahdot, niin voit tulla taivasten valtakuntaan'.

Jos ihminen pysyy tarpeeksi nöyränä, niin silloin ei ole mitään hätää. Silloin hän ei ainoastaan ota pitkää askelta eteenpäin, kun hän tarttuu Kristuksen käteen, vaan hän puhdistuu moraalisesti ja myös hänen filosofinen näkökantansa puhdistuu. Mutta hänen ei pidä lausua mitään arvosteluja tieteellisistä asioista umpimähkään.

Hän ottaa ensin valtavan moraalisen askeleen, mutta sitten hänen pitää avata silmänsä näkemään kaikkia tieteellisiä asioita maailmassa. Mutta jos hän ei ole niin nöyrä, että odottaa, kunnes hänen silmänsä menevät auki näkemään tieteellisiä asioita, niin hän tietenkin saattaa lausua arveluja ja arvosteluja hieman umpimähkään. Hänen kritiikkinsä sattuu paikalleen kaikissa moraalifilosofisissa järjen asioissa, mutta niin pian kuin se koskee tieteellisiä tosiasioita, nimittäin faktoja luonnossa ja elämässä, niin se voi iskeä harhaan.

Koska yleensä näemme, että eksoteerinen kristinusko on jotakin omaksunut Kristuksen hengestä, vaikka tietenkin irvikuvana, niin huomaamme, että meidän kristikuntamme yleensä on elänyt tässä erehdyksessä. Se on vastustanut tosiasioita, ja vaikka on kysymyksessä tieteellinenkin tutkija – ts. joku kristitty on tiedemies ammatiltaan, – niin häntä vaivaa monesti ahdasmielisyyttä, ja hän kieltää kaiken sen olemassaolon, jota hän ei ole sattunut tutkimaan. Se on läpinäkyvä piirteensä tieteellisessä maailmassa, ja se on suuri heikkous kristityssä maailmassa.

Tolstoikin tässä kohdin antoi ylpeytensä, älynsä, viedä itsensä harhaan, kun hän saattoi kirjoittaa tuollaista spiritismistä ja niistä ihmisistä, jotka harjoittivat spiritismisiä tutkimuksia. Hän iski harhaan. Hän ei nöyrästi tutkinut niitä asioita, niin kuin Kristuksen seuraajan tulisi.

Niin suurelle ja täydelliselle ihmiselle kuin Tolstoi, tämä oli niin pieni heikkous, ettei se tietenkään hänen kehitykselleen merkinnyt juuri mitään. Kyllä hän seuraavassa elämässä osaa sen korjata. Mutta se merkitsee meille hyvin paljon. Meidän täytyy oppia tätä nöyryyttä, joka on välttämätön totuuden etsijälle. Meidän täytyy ymmärtää, että kaikkia tieteellisiä asioita, nimittäin niitä asioita, niitä ilmiöitä ja niitä faktoja, joita on meidän ympärillämme, pitää tutkia.

Nuorena totuuden vaatimukseni oli niin suuri, että tahdoin näitä asioita tutkia. Minulla oli tilaisuus tutkia jonkin verran spiritististä liikettä ja niitä ilmiöitä, joita sanotaan spiritistisiksi ja jotka johtuvat osaksi ihmisen sisässä olevista voimista ja osaksi henkimaailman voimista ja joskus myöskin kuolleista. Silloin ymmärsin, että oli paljon enemmän taivaan ja maan välillä, kuin mitä meidän filosofiamme otaksuivat.

Tämä ei nyt kuitenkaan olisi vielä minua lopullisesti tyydyttänyt, ellei minulle myöskin olisi sattunut se ihmeellinen armo, miksikä sitä nyt nimittäisin, ihmeellinen karma, että sain nähdä ja kokea, miten ihmisten laita on kuoleman jälkeen, mitä on kuolema ja mitä on sitten kuoleman jälkeinen elämä, onko jälleensyntyminen tosiasia jne.

Tämän kaiken sain omakohtaisesti nähdä ja itse sitä tutkia. Silloin en enää saattanut epäillä. Kun itse näin, miten ihmiset kuollessaan erkanevat ruumiistaan, miten he viettivät aikaansa tuonelassa ja sitten

taivaissa, minkälaisissa erilaisissa tiloissa he saattoivat olla, kuinka toiset saattoivat olla hyvinkin vaikeissa helveteissä ja kiirastulissa ja kuinka kaikki lopulta olivat erittäin ihanissa taivaissa ja sitten syntyivät takaisin maan päälle.

Kun tämän siis sain itse nähdä ja kokea, silloin luonnollisesti tuo ongelma minulle selvisi, kysymys tuli ratkaistuksi. Silloin ei minun tarvinnut enää olla tuskissani muiden ihmisten kohtaloista. — Silloin myöskin ymmärsin, että joskaan kaikki ihmiset eivät ole valmiit ottamaan vastaan kaikkein korkeinta filosofista ja moraalista totuutta, niin kutakin saattaa lähestyä hänen omalla tavallaan. Maailma oli niin täynnä ihmeitä ja niin täynnä mahdollisuuksia, että jokaisella ihmisellä on omat tikapuunsa, joita pitkin voi nousta ylöspäin. Jokaisella ihmisellä on oma tiensä, jolla hän kulkee eteenpäin.

Ja suurilla ihmisjoukoilla oli hyvinkin samanlainen tie edessään, ja heille saattoi puhua ja kertoa totuudesta sellaisella tavalla, että heidän järkensä saattoi siitä saada jotakin.

Muutamit ihmiset sen sijaan olivat sillä kohdalla sielussaan ja kehityksessään, että he saattoivat ymmärtää syvempiä filosofisia ja moraalisia totuuksia. Mutta minä olin juuri huomaavinani, että nuo korkeimmat moraaliset totuudet olivat todellakin kuin kalliita helmiä, joita ei voinut heittää kenen tahansa jalkoihin tallattaviksi. Oli myöskin sellaisia totuuksia, joista saattoi puhua kenelle tahansa, niin että ne sitten jäivät heidän mieleensä itämään, vaikeivat he niitä heti ymmärtäneekään.

Merkillistä kyllä, nämä moraaliset totuudet, jotka olivat itsessään sellaisia, että ne tiedetään heti moraaliseksi totuudeksi, olivat juuri niitä totuuksia, joita ihmiset eivät ilman muuta ota vastaan. Mutta sen sijaan ne totuudet, jotka olivat paljon vaativamman tutkimuksen takana, jos niistä tahdomme todella omakohtaisesti tietää, saattoivat herättää ihmiset ajattelemaan. Heidän järkensä kiintyi sellaisiin totuuksiin, joita he eivät voineet heti välittömästi tietää ja todentaa. Mitkä olivat nämä totuudet? Ne olivat nuo suuret totuudet jälleensyntymisestä ja karmasta, totuus henkimaailmasta, suuri totuus ihmisen kuolemanjälkeisestä elämästä.

Nämä olivat totuuksia, jotka saattoivat jäädä jokaisen mieleen, vaikka niitä ei voinut heille todistaa. Sitä minä suuresti ihmettelin. Moraaliset totuudet saattoi heti todistaa; neidän todistivat itse itsensä. Moraalisen totuuden voimme suorastaan nähdä. Me tiedämme sen ja me näemme sen. Mutta sellainen tieteellinen totuus kuin esimerkiksi jälleensyntyminen, jota ei voi heti ilman muuta nähdä vaikka se on tieteellinen tosiasia, ja se totuus, että ihminen on olemassa kuoleman jälkeen, joka myös on tieteellinen tosiseikka, — nuo totuudet saattavat ihmisiin vaikuttaa.

Ihmeellistä, minä ajattelin, — mutta samalla tunsin suurta riemua. Nythän minulle onkin selvinnyt, miksi Madame Blavatsky viisaiden mestarien lähettiläänä sanoi: Maailmalle on julistettava ennen kaikkea karman ja jälleensyntymisen totuutta. Kun ihmiset ottavat vastaan ensin nuo karman ja jälleensyntymisen totuudet, silloin heidän sielunsa vähitellen puhdistuu ja muovautuu sillä tavoin, että he voivat ottaa vastaan korkeampiakin totuuksia eli moraalisia totuuksia.

Karman ja jälleensyntymisen totuudet olivat kirkolta unohtuneet. Kristikunta itse ne hylkäsi, kun se vuonna 553 Konstantinopolin kirkolliskokouksessa päätti, että kirottu olkoon se, joka uskoo, että ihminen on ollut olemassa ennen syntymistään; kirottu olkoon se, joka uskoo, että ihminen on ollut maan päällä ennen.

Silloin myöskin papit päättivät kirkolliskokouksessa, että täytyy olla persoonallinen Jumala, persoonallinen Vapahtaja, joka vapahtaa Jumalan vihasta. Tämä järjetön teologinen järjestelmä vaati, että jälleensyntymisajatukselta oli luovuttava; eihän se soveltunut kirkon oppiin, sillä eihän mitään Vapahtajaa tarvitse silloin, jos koko elämä itsessään on järjestetty kouluksi. Kirkko oli huomannut, että sille oli edullista,

että oli olemassa Vapahtaja, jolloin oli myöskin välttämätöntä pyyhkäistä pois nuo ajatukset jälleensyntymisestä ja karmasta, jotka tekivät tyhjäksi sovitus- ja lunastusopin.

Itämailla, Buddhan opissa on näitä asioita aina selitetty, samoin ne ovat säilyneet eri hindu-uskonnoissa. Ne eivät tietenkään ole säilyneet puhtaina kansan keskuudessa, sillä joku buddhalainen, joku hindulainen, eksoteerinen uskovainen saattaa uskoa, että ihminen kuoltuaan syntyy eläimenä. Sitä ei Buddha koskaan opettanut, ja sitä ei koskaan kukaan viisas ole opettanut. Ihminen on jo käynyt lävitse eläinvaiheen. Kun hän nyt on saavuttanut inhimillisen asteen, niin hän jatkaa kehitystään ihmisenä.

TOLSTOIN OPPI JA TEOSOFIA

Leo Tolstoin kuoltua olemme nyt saaneet nähdä, mitä ihmiset sydämessään ovat hänestä ajatelleet. Me olemme nähneet, kuinka he ovat kunnioittaneet ja rakastaneet tuota Jasnaja Poljanan vanhusta, vaikka hänen eläessään moni saattoikin häntä moittia hänen maailmankatsomuksensa takia. Nyt on huomattu, ettei häntä ole rakastettu ja kunnioitettu ainoastaan sen tähden, että hän oli suuri kirjailija, vaan etupäässä sen tähden, että hän – niin kuin muuankin kirjailija äsken lausui – oli, ei ainoastaan suuren Venäjän valtakunnan, vaan koko ihmiskunnan omanatuntona.

Niin syvästi hän osasi katsoa elämää, niin syvään hän oli tunkeutunut ihmissielun salaisuuksiin, ihmissydämen salakammioihin. Hänen suuruutensa oli siinä, että hän oli rehellinen ja sanoi totuuden suoraan. Hän ei mitään salannut, ei itseltään eikä muilta veljiltään, ei peittänyt, mitä hän huomasi sydämensä sopukoissa ja mitä hän huomasi toisten sydämessä liikkuvan. Sen tähden ihmiset ovat häntä kunnioittaneet ja rakastaneet, ja se tuli ilmi hänen kuoltuaan. Ei ainoastaan rikkaat ja ylhäiset vaan myös köyhät ja yksinkertaiset – kaikki ihmiset, jotka olivat oppineet hänet tuntemaan – häntä rakastivat. Leo Tolstoi oli todella aivan kuin nykyisten ihmisten omatunto.

Meidän tarkoituksemme näissä luennoissa ei ole arvostella Tolstoita kirjailijana tai runoilijana – se jätettäköön toisille asiantuntijoille – vaan tarkoituksemme on ainoastaan luoda silmäys hänen oppiinsa ja maailmankatsomukseensa. Eikä tämä ole oikeastaan ”ainoastaan”, sillä hänestä itsestäänkin oli tärkeitä, ei hänen kirjallinen kykynsä ja maineensa, vaan se, että hän oli nähnyt totuuden ja sanoi totuuden.

Tarkoituksemme on katsella, mitä me teosofian valossa voimme Tolstoilta oppia, ja missä suhteessa hänen oppinsa käy yhteen teosofisen maailmankatsomuksen kanssa.

Se kysymys, josta Leo Tolstoi on lausunut kaikkein terävimmät arvostelut, on epäilemättä yhteiskunnallinen kysymys. Hän on paljastanut koko meidän nykyisen elämämme, kaikki meidän nykyiset tapamme. Hän on kertonut niistä suoraan. Hän on kuvaillut meille, kuinka onttoa ja tyhjää suurimmaksi osaksi on se elämä, jota me vietämme. Hän on paljastanut meille, minkälaiset meidän yhteiskuntamme ovat, ja hän on tehnyt tästä kysymyksestä – ei ainoastaan ulkonaista, teoreettista eli tietuopuolista kysymystä, jonka voimme lykätä syrjään tai jättää harkittavaksi siksi, kunnes meillä on aikaa – vaan jokaiselle ihmiselle yksityisen ja henkilökohtaisen kysymyksen, joka hänen on ratkaistava, jos hän tahtoo olla onnellinen, niin, jos hän tahtoo olla ihminen.

Mitä sitten Leo Tolstoi on sanonut meidän yhteiskunnastamme? Se on meille jokaiselle tuttua, mikäli olemme lukeneet hänen kirjoituksiaan ja kirjojaan. Ja jos me lyhyesti toistaisimme, minkä arvostelun hän on yhteiskunnastamme lausunut, voisimme sanoa, että hän ennen kaikkea on kääntänyt huomionsamme samaan merkilliseen tosiasiaan kuin työväenliike ja koko nykyaikainen heräämys yleensä, nimittäin siihen, että on olemassa yllälyisyyttä ja kurjuutta vierekkäin, että toinen ihminen saattaa kärsiä nälkää ja toinen ei tiedä, mitä hän rahoillaan tekisi.

Ja kun silloin vastataan: Kulttuuri vaatii tätä kaikkea, niin Tolstoi sanoo: Mikä kulttuuri? Onko se kulttuuria, joka tulee kaikkien ihmisten osaksi? Ei suinkaan, sillä koko teidän sivistyksenne ja kulttuurinne koituu ainoastaan noiden parempiosaisten hyväksi. Ne, jotka elävät kurjuudessa ja köyhyydessä, taikka kaukana maaseudulla, eivät voi tulla osallisiksi teidän kulttuuristanne. Heille lankeaa ainoastaan murut siitä. Kaupungeissa teillä on kaikki nuo ihmeelliset sivistyskeinot, taidekokoelmat, kirjastot, luennot, teatterit ja huvitukset, kaupungeissa yksin. Ja kaupungeissa asuu ainoastaan pieni osa ihmiskunnasta. Siis vain ne,

jotka kaupunkeihin tulvaavat, saavat kulttuurista nauttia, eivätkä edes heistäkään kaikki, sillä kaupunkien asukkaista on suuri osa ryysyköyhälistöä, joka ei ole tilaisuudessa ottamaan osaa kulttuurielämään. Muutamien etuoikeutettujen osaksi jää koko teidän sivistyksenne.

Näin on Tolstoi sanonut, ja hän on lisännyt: ”Te keuhutte yhteiskuntienne hyvää järjestystä. No niin, katsokaa, minkälaiset ovat olot viralliselta, järjestyksen kannalta katsottuina. Te olette järjestäneet oikeudenkäytön, te vedätte toisianne oikeuden eteen, te tuomitsette toisianne. te vangitsette toisianne. Millä oikeudella kukaan teistä on tuomari? Kuka on hänet tehnyt toisten ihmisten tuomariksi?”

Kysykää niiltä, jotka istuvat tuomareina ja syyttäjinä ja rankaisevat toisia, ovatko ne ilman syntiä, että voisivat toisia tuomita, niin heidän täytyy vastata: olojen pakosta me istumme täällä. Jos he tutkivat sydäntään, täytyy heidän myöntää, ettei Jumala ole asettanut heitä tuomareiksi, sillä huonoiksi he tuntevat itsensä, viheliäisiksi ja rikkirevityiksi, jopa usein huonommaksi kuin ne, joita tuomitsevat.

Ja katsokaa, sanoo Tolstoi, pappejanne ja opettajianne, niitä, jotka on asetettu teitä siveellisesti johtamaan, katsokaa, minkälaisia he ovat, mitä he opettavat. Valheita he opettavat, nenästä he vetävät toisia, pimeyteen he houkuttelevat, väärin he lapsia kasvattavat. Ylpeyttä ja tietämättömyyttä ylläpidetään ihmiskunnassa juuri oppilaitosten, kirkkojen ja yliopistojen avulla. Teidän pappinne ja opettajanne ovat palkattuja ihmisiä, jotka levittävät tietämättömyyttä. Eivät he levitä tietoa Jumalasta, eivät he tiedä, mitä Jumala on, eivät osaa elää, niin kuin Jumalallisen ihmisen tulee elää, vaan vaeltavat pimeydessä, samanlaisessa kuin te kaikki. Sokeat taluttavat sokeita.

Ja katsokaa virkamiehiänne ylipäänsä. Te sanotte, että he puuhaavat yhteistä parasta, että he ovat välttämättömiä, ettei muuten olisi mitään järjestystä, sillä ihmiset olisivat yhtämittaa toistensa kimpussa, yhtämittaa tappelussa ja riidassa. Niinkö? Mutta ajattelevatko virkamiehenne sitten muuta kuin omaa etuaan? Kansaa ja kansan parastako he ajattelevat, ihmiskunnan hyväksikö he työskentelevät? Mutta kuinka se olisi mahdollistakaan? Jokainen katsoo omaa etuaan, kaikki ovat yksityisiä ihmisiä, yksilöitä, joilla on omat persoonalliset harrastuksensa elämässä.

Te olette vain järjestäneet olosuhteenne niin, että asetatte toisen valtaan ja mahtavuuteen, toisen käskyläiseksi ja alhaiseksi. Nekin, jotka ovat vallassa ja mahtavuudessa, ajattelevat vain persoonallista onnea ja etua, pyrkivät rikkauteen ja valtaan, pyrkivät yhä suurempaan onneen ulkonaisesti. Ei niitä ole, jotka toisten parasta puuhailisivat. Ja minkä tähden nämä muutamat sitten pysyvät vallassa, minkä tähden te annatte heidän käskeä teitä? Sen tähden, että heillä on takanaan sotajoukkoja, joita te pelkäätte, että he voivat kääntää tykkiensä suut teitä vastaan ja ampua teidät kuoliaiksi. Näin he voivat tehdä, ja sen tähden ovat teidän valtione teidän olonne ja yhteiskuntanne vääryyttä, valhetta, onnettomuutta ja kärsimystä täynnä.

Tällaisen kuvan antaa Leo Tolstoi meille kaikissa kirjoituksissaan, eikä hän sitä esitä teoreettisesti, ei tuollaisella yleisenä asiana ainoastaan, vaan hän antaa sen näkyä elävänä todellisuutena, kuvaillaan kertomuksissaan ihmisten elämää; kuinka kaikki ihmiset, jotka tässä yhteiskunnassa elävät – sitä enemmän mitä korkeammalla he ovat yhteiskunta-asteikossa – ovat raadeltuja sisässään, kuinka epätoivoisesti he etsivät rauhaa ja onnea, ja vaikkapa unohdusta sielulle. Hän tekee yhteiskunnallisesta kysymyksestä yksilöllisen ja asettaa sen jokaisen ihmisen eteen: kuinka sinä ratkaisit käytännöllisen, jokapäiväisen elämän kysymyksen?

Moni väittää, että Tolstoin antama kuva on liian räikeä, että se on liioiteltu, etteivät olot ole semmoisia eivätkä ihmisetkään. Ei yhteiskunnissamme harjoiteta ainoastaan vääryyttä, ei rikkaus aina ole ansiotonta eikä köyhyys syytöntä, eivät virkamiehet yksinomaan ajattele omaa etuaan, eivät koulut ja yliopistot ole tietämättömyyden levittäjiä jne, jne. – Tolstoin kuvaus on liian venäläinen sopiakseen yleismaailmalliseksi, Tolstoi iskee harhaan.

No niin, tämä väite pitää paikkansa, kun arvostelemme elämää ulkoa päin. Objektivisesti katsoen Tolstoin kuvaus on liioiteltu, mutta sen tarkoituksena ei olekaan olla mikään objektivisesti pätevä kuvaus ymmärryksen kannalta katsoen. Sen näkökohta on syvempi. Se arvostelee asioita ”puhtaan järjen”, toisin sanoen ihmisrakkauden kannalta. Se on psykologinen ja subjektiivinen kuvaus, sen tähden kaikki eivät voi myöntää sitä todeksi. Ainoastaan ne myöntävät, jotka näkevät niin kuin Tolstoi.

Ja me tiedämme, että ne ihmiset, joissa on herännyt tämä näkeminen, jotka ovat läpikäyneet sen herämyksen, josta Tolstoi alati puhuu, he ovat huomanneet, että me kaikki oikeastaan olemme veljiä; että me elämme vihassa, epäluulossa ja vääryydessä, sen sijaan että rakkauden pitäisi vallita meidän elämässämme.

Me tiedämme myös, että kun ihmiset läpikäyvät tämän kokemuksen, silloin he todella joutuvat ristiriitaan. Jos sellainen ihminen esim. on tekemisissä vankien kanssa, hän huomaa olevansa huonompi kuin ne, joita hänen on käsketty vartioimaan tai tuomitsemaan. Tuo rikollinen on itse asiassa puhtaampi ja rehellisempi kuin minä, joka istun häntä tuomitsemassa, sillä vaikka en ole tehnyt semmoista kuin hän, niin olen ajatellut pahaa, olen tahtonut pahaa, olen tuntenut pahaa. ja niin kauan kuin ajattelen ja voim tuntea pahaa, en ole puhdas. Olisin puhtaampi, jos olisin yhtä rehellinen kuin tuo rikoksentekeijä, jos tekisin jotakin pahaa ja joutuisin kiinni. Nyt olen saastainen, nyt en ole täydellinen, en elä niin kuin veli, en ole hyvä ihminen.

Ihmisessä, jossa omatunto on herännyt, jossa rakkaus on herännyt, on herännyt myös tuska. Tuska raatelee häntä sisäisesti, hän tuntee elävänsä valheessa. Hän tuntee ja näkee, että koko hänen elämänsä on valhetta ja vääryyttä, hän tahtoisii siitä pois; ja sellaiselle ihmiselle Tolstoin kuvaus on pätevä ja totuudenmukainen.

Nyt me tiedämme, että samalla kuin Leo Tolstoi on paljastanut heränneille ja ymmärtäville tämän totuuden, samalla hän on myös parhaimman ymmärryksensä, parhaimman kokemuksensa mukaan koettanut näyttää heille tien pois tästä ristiriidasta. Hän on sanonut: Kun katsot elämääsi ja huomaat sen huonoksi, täytyy sinun se parantaa, ja kun näet, että koko elämä on ristiriitaista ja tuskallista, väärää ja syntistä, niin sinun tehtäväsi on siitä luopua.

Tolstoi on kaikella voimallaan, sielunsa koko tarmolla julistanut ja saarnannut: Meidän täytyy luopua epäveljellisestä elämästämme. Jos olet rikas, luovu rikkaudestasi, jos olet ylhäisessä asemassa, luovu siitä. Jos teet huonoa työtä, jos sinulla on esim. väkijuomatehdas, lakkauta se. Jos sinä olet opettaja tai pappi ja saarnaat valhetta, luovu toimestasi. Jos olet sotamies tai kenraali tai sotapäällikkö, luovu siitä; jos olet kuningas tai keisari luovu siitä.

Mitä minun sitten pitää tehdä, kysyy ihminen, jonka omatunto on saatu väreilemään. Mene kansan keskuuteen, sanoo Tolstoi, äläkä ajattele, että se on alaspäin menemistä, vaan ymmärrä, että se on ylöspäin nousemista. Nouse ylös kansan luo, niiden yksinkertaisten ja rehellisten ihmisten luo, jotka tekevät todellista työtä, jotka käsillään tekevät sitä työtä, jota ilman ihmiskunta ei tule toimeen.

Teillä on rautateitä ja höyrylaivoja, kaikenlaisia sivistyskeinoja, mutta tärkeintä on kuitenkin se, että ruokanne te saatte maasta. Ryhtykää siis viljelemään maata, ryhtykää tekemään työtä käsillänne. Näin Venäjän suuri profeetta on saarnannut, ja hänen sanansa on epäilemättä paljon hyvää vaikuttanut, sillä se koskee asiain ytimeen. Hän on saanut monet ihmiset muuttamaan elämänsä, monet tuhannet ymmärtämään, miten on elämää arvosteltava, miten työtä arvosteltava.

Ja meidän täytyy teosofeina kysyä: Onko Tolstoi tässä sanonut totuuden ja ratkaissut kysymyksen ainoalla mahdollisella tavalla? Miten on sen asian laita teosofiselta kannalta? — Teosofiahan on aikakausten

kokemus, se on viisaitten ihmisten vastaus näihin samoihin kysymyksiin. Mikä jumalallinen viisaus se muuten olisikaan. – Millä tavalla sitten teosofia ratkaisee tämän kysymyksen? Mitä se sanoo, kun Tolstoi rehellisesti ja suoraan julistaa oppiaan yhteiskunnasta, oppiaan ihmiskunnan tehtävästä. Mitä sanoo teosofia?

Se sanoo: Tolstoi puhuu oikein ja tähtää oikeaan, kun hän opettaa, että ihmisten elämä ei ole veljellistä ja että sen on tultava veljelliseksi. Mutta jos hän tekee siitä enemmän kuin ihanteen, jota kohti meidän on kuljettava, silloin hän erehtyy, sillä nyt ei voi veljeyttä täydellisesti toteuttaa. Näin sanoo aikain viisaus.

Miten sitten on elävien ihmisten laita? Mikä oli Tolstoin oma kokemus? Hänen katkera kokemuksensa oli se, ettei hän voinut elää niin kuin olisi tahtonut. Vielä viimeisinä päivinään hän pakeni kotoaan; niin kauan se oli ollut hänen omallatunnollaan, tuo tieto, että hän yhä eli ristiriidassa, vaikka oli koettanut irtautua, ettei hän vielä ollut saavuttanut sitä lopullista rauhaa, joka häämötti hänen silmissään. Ja sen tähden haudan partaalla seisova jalo vanhus ajatteli: Nyt minä pakenen pois, ehkä silloin pääsen rauhaan. Ehkä silloin saan vapaasti tuntea olevani pieni, unohdettu, näkymätön Jumalan lapsi, kaikkien olentojen veli, joka en ole kenenkään yläpuolella, kenenkään palveltavana? Tämä oli hänen sielunsa tuskanhuuto, sillä maine ja kunnia, sekä siitä johtuvat velvollisuudet lepäsivät raskaasti hänen hartioillaan.

Kuinka väärin onkaan käsitetty tämä teko, kun on arveltu, että Tolstoi sillä vielä kuolinhetkellään tahtoi herättää maailman huomiota. Mutta joka on niin ajatellut, hän ei ole Tolstoita ymmärtänyt: arvostelijassa ei ole asunut samanlainen sydän kuin Tolstoissa. Tolstoin elämäntragedia oli se, ettei hän voinut elää, niin kuin olisi tahtonut, ja sen kokemuksen voi jokainen ihminen tehdä, joka herää ja tahtoisii todella luopua entisestä elämästään. Hän huomaa, ettei hän osaa.

Ja miksikä ei? Onko se hänen itsekkyytensä takia? Ei se ole ainoastaan sen takia, ja vaikka olisikin, niin ei ensi sijassa. Mutta miksikä se sitten on hänelle mahdotonta? Juuri veljesrakkauden takia. Miksikä nimittäin hänen pitäisi luopua, miksikä muuttaa elämänsä? Rakkauden takia ja rakkauden nimessä.

Ja nyt hän huomaa – kun hän tahtoisii muuttaa elämänsä – että hän rakkauden nimessä ja rakkauden edessä ei sitä voi, sillä hän tuntee sydämessään: mitä rakkautta se olisi, jos minä saattaisin suremaan ja kärsimään ne ihmiset, jotka ovat minua lähinnä ja jotka eivät minua ymmärrä? Mitä rakkautta se olisi, jos äkkiä väkivaltaisesti katkaisisin ne siteet, jotka sitovat minut siihen tilaan, missä olen? Mitä rakkautta se olisi, jos yhdellä iskulla äkkiä muuttaisin elämäni ja repisin rikki ne velvollisuuden siteet, mitkä olen itselleni ottanut? Tässä on ristiriita, tässä on ”des Pudels Kern”.

Me ihmiset olemme joutuneet tai joudumme elämän pyörteeseen, me saamme ja otamme itsellemme velvollisuuksia, ja huomaamme, että olisi väärin äkkiä lyödä elämämme rikki, äkkiä katkaista siteet. Tuossa mies herää, hänellä on vaimo ja lapsia, ja ne eivät ymmärrä häntä. Pitääkö sen miehen silloin lähteä pois, niin kuin kerrotaan Jeesuksen sanoneen: joka rakastaa isäänsä tai äitiänsä enemmän kuin minua, ei hän ole minulle sovelias. Pitääkö hänen jättää omaisensa, jotka häneen luottavat ja häntä kunnioittavat, ja joiden apu ja tuki hän on? Pitääkö hänen mennä kulkemaan suurta veljeysihannetta kohti, samalla sulkien pois veljeydestä ne, jotka ovat häntä lähinnä?

Tai, jos hän on sanokaamme vanginvartija, pitääkö hänen silloin jättää paikkansa samalla tietäen, että toinen asetetaan hänen paikalleen, kun juuri hän voisi osoittaa rakkautta niitä ihmisiä kohtaan, jotka vankilaan joutuvat; kun juuri hän henkilökohtaisesti voisi heitä kohtaan olla hyvä, käydä heidän luonaan, opettaa heitä, puhua heidän kanssaan, kertoa, mitä hänen sydämessään liikkuu? Pitäisikö hänen mennä pois, johonkin metsään, yksinäiseen mökkiin asumaan, kukaties puutarhaa viljelemään? Toinen, paha vartija, voisi tulla hänen tilalleen, sellainen joka ei ollenkaan ymmärtäisi vankeja, vaan kohtelisi heitä pahasti.

Tuossa on pulmallinen ristiriita. Kuinka nyt teosofia, jumalallinen viisaus selvittää ja ratkaisee tämän pulman? Se näyttää meille, että ainoastaan rakkaudella kaikki voitetaan, ainoastaan hyvällä. Meitä ei ole kutsuttu tulemaan yhtäkkiä täydellisiksi, vaan meidät on kutsuttu kulkemaan sitä tietä, joka vie veljeyteen.

Teosofia näyttää meille, että meidän täytyy aloittaa siitä kohdasta, missä olemme, siis jokapäiväisestä elämästämme; se tekee meidät nöyriksi ja pieniksi, se näyttää meille, että tie kulkee sisässä eikä ulkona. Aikain viisaus opettaa meille, että elämäme ei ole sattuma, vaan että meillä todella on siteitä ja velvollisuuksia, menneisytyydessä luotuja.

Koko nykyinen yhteiskuntamme on historiallisen kehityksen tulos, eikä sitä voida kieltää. Jos yksi siitä luopuu, se kuitenkin pysyy, se ei äkkiä muutu; tämä elämä on sellainen kuin se on, eikä siinä vallitse sattuma, vaan synn ja seurauksen laki. Kaikki tapahtumat johtuvat edellä käyneistä syistä; seuraukset on voitettava, mutta niitä ei voi voittaa pakenemalla. Ne voitetaan ainoastaan siten, että velvollisuudet täytetään. Tämä on oppi karmasta ja jälleensyntymisestä.

Meidän tulee ymmärtää, että tie veljeyteen on meidän sisässämme, se alkaa meidän sisässämme; rakkauden pitää kasvaa meidän sisässämme. Meidän ei tarvitse ajatella, että koettaisimme muuttaa ulkonaista elämää, niin kauan kuin sisäinen minämme vielä on valmistumaton. Silloin joudumme ojasta allikkoon. Meidän täytyy muuttaa sisäinen minämme, meidän tulee sisässämme muuttua ja kasvaa, ja sillä aikaa kuin kasvamme, meidän täytyy viimeiseen ropoon saakka täyttää ne velvollisuudet, joihin olemme takertuneet. Ja silloin me huomaamme, että velvollisuudet muuttuvat, ympäristömme muuttuu, asemamme muuttuu, ulkonainen elämä tottelee sisäisen elämän ääntä.

Näin todistaa aikojen viisaus, näin todistaa ihmisten kokemus, näin todistaa Tolstoinkin oma kokemus. Jos joku nuoruudesta saakka on valmis sisäisesti, niin että hän voi elää puhdasta veljeyselämää, silloin hän ei tietysti takerrukaan sellaisiin velvollisuuksiin, jotka häntä siitä estäisivät; mutta jos hän ei sitä ole, niin hän joutuu elämän pyörteisiin. Elämä kietoo hänet, hänen täytyy käydä elämän koulua. Ja kun hän herää, hänen pitää aukaista rauhallisesti kaikki solmut, irrottautua rakkaudessa ja rauhassa, muuttaa itsensä sisäisesti. Silloin ulkonainenkin muuttuu.

Yhden suuren totuuden painaa teosofia meidän mieleemme: Elämä ei ole vain fyysillistä laatua, vaan elämä on todellinen myös näkymättömässä. Meidän tuntemme ja ajatuksemme ovat yhtä todellisia kuin tekemme. Jos ihminen, jonka sielu on ristiriidassa, kysyy itseltään, jos esim. joku kuningas kysyy: Täytyisikö minun luopua kuninkuudestani, jos olisin todellinen kuningas, jos olisin alamaisten isä, jos tahtoisin heidän parastaan, jos tuntisin, kuinka kannan heitä sydämessäni, kuinka tahdon elää heidän puolestaan ja heidän parastaan ajatellen; jos kaikki voisivat minun puoleeni kääntyä, silloin kun heillä on kärsimyksiä. Täytyisikö minun silloin luopua? Mitä me sanoisimme: tarvitsisiko sellaisen kuninkaan veljeyden nimessä luopua paikaltaan? Ei, sillä hän ei silloin tuntisi, emmekä me huomaisi mitään ristiriitaa.

Tai jos hän tuomarina ollen tuntisi, että hän tietää totuuden ja oikeuden, että hän todella näkee, missä on vääryys, ja todella on viisas tuomari, joka on itse puhdas ja jonka oma sydän ei kätke yhtään alhaista tekoa; jos hän sen tuntisi ja tietäisi, täytyisikö hänen silloinkin luopua asemastaan? Ei, hän tuntisi: Minä olen oikeuden palvelija, minun puoleeni voivat ihmiset kääntyä silloin, kun ovat ahdingossa.

Ja jos te väitätte: Niitä kuninkaita ei ole, niitä tuomareita ei ole, niitä ihmisiä ei ole, niin aikain viisaus vastaa: Mutta ihanne on! Ja kun on ihanne, niin voi todellisuus kasvaa ihanteen kaltaiseksi. Jos ei semmoisia ihmisiä ole, on meidän tehtävämme niitä luoda. Me olemme ihmisinä sitä varten olemassa, että toteuttaisimme ja vetäisimme päivän valoon sen ihanteen, joka sisässämme piilee.

Aikain viisaus näyttää meille, että tunne ja ajatus ovat yhtä todellisia kuin teko. Näkymätön maailma on yhtä todellinen kuin näkyvä. Kun näkymättömässä puhdistumme, kun näkymättömässä tulemme ihanteen

kaltaisiksi, kun ajatuksemme tulevat rehellisiksi ja totuuden mukaisiksi, silloin myös ulkonaiset tekomme muuttuvat sellaisiksi.

Teosofia viittaa siihen suureen hengen lakiin, että ulkonainen elämä ei saa ihmissielua kietoa, sillä ihmissielu on luotu sen herraksi. Ei ole tarkoitus, että tämä elämä jäisi surun laaksoksi, vaan tarkoitus on, että se muuttuisi paratiisiksi. Ja se muuttuu paratiisiksi, mikäli ihmiset sisässään muuttuvat paratiisin kansalaisiksi. Jumalan valtakunta astuu alas maan päälle silloin, kun se ensin on astunut ihmisten sydämiin, kun he ovat puhdistuneet tunteissaan ja ajatuksissaan, niin että tahtovat ainoastaan hyvää, ainoastaan rakkautta, ja ajattelevat ainoastaan totuutta ja järkeä, sitä mikä on kaikille yhteistä. Tämä on viisauden ikuinen keino.

Me joudumme ristiriitaan, me lankeamme epäilykseen ja epätoivoon, jos uskomme, että ainoa todellisuus on tämä näkyvä elämä, mutta kun me uskomme, että näkymätön elämä on yhtä suuri todellisuus, että itse asiassa olemme näkymättömiä olentoja, henkisiä voimapattereita, silloin ymmärrämme, että elämän muutos on alkava sisästäpäin. Ja eikö totta? Me tiedämme toisistamme vain sen kautta, että elämme toistemme sisällä. Emme tietäisi toisistamme mitään, jollei tajuntaamme aistimien ja aivojen kautta heijastuisi kuva toisistamme.

Me elämme toistemme sisällä, ulkonainen elämämme on harhaa, sillä oikeastaan kaikki on vain voimaa ja tajuntaa. Aine on ainoastaan tapa, millä tajunta ilmoittaa itsensä toiselle tajunnalle. Olemme näkymättömiä, henkisiä olentoja, elämme henkisessä maailmankaikkeudessa, koko elämämme on tajuntaa ja henkeä. Ja kun heräämme henkisesti, muistakaamme, että jumalat ensi kädessä kysyvät, mitä me ajattelemme ja mitä me tunnemme, sillä he tietävät, että niin kuin me ajattelemme ja tunnemme, niin me myös teemme. Sen jumalat tietävät, ja sen mukaan he meitä tuomitsevat. Sen Tolstoikin tiesi.

En ollenkaan ole tahtonut häntä tällä moittia. Hän tiesi, että rakkaus sydämessä on ensimmäinen asia. Rakkaus asui hänen omassa sydämessään; ken hänet tapasi näkyvässä tai näkymättömässä maailmassa, hän näki, kuinka Tolstoi todella uhkui rakkautta, kuinka ihana hän oli ihmisenä, kuinka tulvillaan hänen sydämensä oli lempeyttä, ymmärtämystä ja myötätuntoa. Ei ristiriita Tolstoin elämässä rikkonut hänen sisäistä rauhaansa, ei se hänen onneansa särkenyt.

Hän oli ymmärtänyt, että rakkaus on A ja O, ja hän kirjoitti kerran muutamalle ystävälleen Englantiin: ”Jos tuo ruumiillinen työ ja kaikki, mitä siihen kuuluu, millään tavalla estäisi teitä rakastamasta ja elämästä rakkaudessa, silloin olkoon se kirottu, silloin älkää edes puhuko siitä, sillä eihän ruumiillinen työ ole ensimmäinen, vaan ensimmäinen on rakkaus. Kun rakkaus on sielussa, silloin muu tulee itsestään, silloin elämä järjestyy niin, että se tyydyttää omaatuntoamme”.